

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Vysokoškolské vzdělávání v ČR a systém jeho
financování**

Bc. Liliya Malyavina

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Liliya Malyavina

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Vysokoškolské vzdělávání v ČR a systém jeho financování

Název anglicky

Higher education in the Czech Republic and system of its financing

Cíle práce

Cílem práce je charakterizovat systém vysokoškolského vzdělávání v ČR a jeho financování. Dílčím cílem je komparace výdajů na vysokoškolské vzdělávání v ČR s dalšími zeměmi. V rámci charakteristiky tohoto systému jsou popsány hlavní zdroje příjmů s důrazem na možnosti zavedení školeného. Výsledky práce poskytují možnost zamyslet se nad vyhledáváním nových zdrojů financování a způsobů jeho vylepšení. Jednou z oblastí, na kterou se práce zacílí, je zjištění možností, zda kromě státního rozpočtu existují další příležitosti pro získání peněz za účelem zkvalitnění vzdělávání.

Metodika

Práce je rozdělena do třech částí. První část práce je zpracována deskriptivní metodou a metodou kompilace zdrojů – odborných monografií a tisku. Metoda deskripce v této části DP je použita pro účely popisu vzdělávacího systému v ČR, jeho struktury, legislativní úpravy a vývoje. Ve druhé části práce je základní metodou analýza. Je zde zkoumána nabídka a poptávka po vysokoškolském vzdělávání v delším časovém horizontu. Zvláštní pozornost je věnována analýze vývoje financování VŠ vzdělávání a komparativní analýze při srovnání ČR s dalšími zeměmi. Jako zdroje statistických dat o VŠ vzdělávání v ČR slouží zprávy MŠMT, NÚV a také software projekt Vysokoškolské vzdělávání v ČR. Fakta o vzdělávání na úrovni EU jsou poskytována Eurostatem. Třetí část práce se zaměřuje na syntézu dosažených výsledků a vymezení tendencí ve VŠ vzdělávání. Za primární zdroj informací posloužily strukturované rozhovory s pedagogy českých VŠ.

Doporučený rozsah práce

60 – 80

Klíčová slova

vysokoškolské vzdělávání, vzdělávací systém, financování, vysoké školy, MŠMT, NÚV, zákon o VŠ

Doporučené zdroje informací

ČESKO. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 19. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 19. 11. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

DOSEDĚL, Tomáš, KATRŇÁK, Tomáš. Finanční a nefinanční návratnost vzdělání v době vzdelaností expanze v České republice. Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017, roč. 53, č. 5, ss. 693-718. DOI: <https://doi.org/10.13060/00380288.2017.53.5.361>

KOL. AUTORŮ. Muzeum a vzdělávací systém v České republice: Sborník příspěvků. Praha: Asociace muzeí a galerií ČR, 2008. 125 s. ISBN 978-80-86611-39-6.

KOL. AUTORŮ. Vzdělávací systém České republiky. 2. vydání. Praha: Národní vzdělávací fond, 2006. ISBN 80-86728-29-3.

PRŮCHA, J. Vzdělávací systémy v zahraničí. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 319 s. ISBN 978-80-7552-845-2.

SEVEROVÁ, L. – ŠRÉDL, K. *Znalostní ekonomika*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2010. ISBN 978-80-213-2131-1.

URBÁNEK, V. Financování vysokého školství. Praha: Oeconomica, 2007. 163 s. ISBN 978-80-245-1313-3.

URBÁŠEK, P. Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945-1969. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 433 s. ISBN 978-80-244-2979-3.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel ŠrédL, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 6. 2019**doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.**

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019**Ing. Martin Pelíkán, Ph.D.**

Děkan

V Praze dne 19. 11. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vysokoškolské vzdělávání v ČR a systém jeho financování" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 19.11.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Ing. Karlu Šrédlovi, CSc. za odborné připomínky a věnovány mi čas v rámci zpracování diplomové práce.

Vysokoškolské vzdělávání v ČR a systém jeho financování

Abstrakt

Hlavním cílem práce je charakteristika systému vysokoškolského vzdělávání v ČR a systému jeho financování. V rámci charakteristiky tohoto systému je třeba popsat hlavní zdroje příjmů s důrazem na možnosti zavedení školného. V první části práce jsou uvedeny výsledky literární rešerše s cílem popsat systém vzdělání, jeho strukturu, vývoj a legislativní úpravu. Ve druhé části práce je provedena analýza nabídky a poptávky po vysokoškolském vzdělání v ČR v období 2010-2020, analýza financování vysokých škol ze státního rozpočtu ČR v období 2018-2021. Je provedena detailní analýza struktury státního rozpočtu příspěvků a dotací vysokým školám ČR z hlediska čtyř rozpočtových okruhů a jejich dílčích položek. Jsou zde použity zejména statistiky MŠMT a ČSÚ a základní matematicko-statistické metody. Prostřednictvím analýzy je potvrzen předpoklad, že pokles počtu studentů v ČR souvisí s úbytkem počtu obyvatel ve věku 20-29 let. Na základě analýzy nabídky a poptávky po VŠ vzdělání v ČR a financování VŠ systému jsou udělané závěry o tom, jakým problémům se v současné době čelí systém vzdělávání a jaké dopady mají tyto problémy na trh práce a ekonomiku země. Jsou prodiskutovány možnosti řešení těchto problémů a směry současné vzdělávací politiky. Třetí část práce je zpracována za použití metody syntézy dosažených výsledků. Jsou navržena opatření, zaměřené především na podporu zájmu o vysokoškolské studium a využití lidského kapitálu na trhu práce, který tvoří cizinci-absolventi vysokých škol.

Klíčová slova: vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání, financování vzdělávání, vzdělávací systém, vysoká škola, zdroj financování, státní rozpočet.

Higher education in the Czech Republic and system of its financing

Abstract

The main goal of this work is to characterize the system of higher education in the Czech Republic and the system of its financing. Within the characteristics of this system, it is necessary to describe the main sources of income with emphasis on the possibility of introducing the school fee. The first part of the thesis presents the results of literary research in order to describe the education system, its structure, development and legislation. The second part of the work is an analysis of supply and demand for higher education in the Czech Republic in the period 2010-2020, an analysis of university funding from the state budget of the Czech Republic in the period 2018-2021. A detailed analysis of the structure of the state budget of contributions and subsidies to universities in the Czech Republic is performed in terms of four budget areas and their sub-items. The statistics of the Ministry of Education, Youth and Sports and the Czech Statistical Office and basic mathematical and statistical methods are used here. The analysis confirms the assumption that the decline in the number of students in the Czech Republic is related to the decline in the population in the age of 20-29 years. Based on the analysis of the supply and demand for higher education in the Czech Republic and the financing of the higher education system, conclusions are made about the problems currently facing the education system and what impact these problems have on the labor market and the country's economy. The possibilities of solving these problems and the directions of the current educational policy are discussed. The third part of the work is processed using the method of synthesis of the achieved results. Measures are proposed, aimed primarily at supporting interest in higher education and the use of human capital in the labor market, which consists of foreign graduates.

Keywords: education, higher education, financing of education, educational system, university, source of financing, state budget.

Obsah

1 Úvod	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce.....	15
2.2 Metodika.....	16
3 Teoretická východiska	19
3.1 Definice vzdělávání a souvisejících pojmů	19
3.2 Vzdělání a lidský kapitál	21
3.3 Historie vzdělávání v ČR.....	23
3.4 Charakteristika různých forem vzdělávání	25
3.4.1 Formální vzdělávání.....	25
3.4.2 Neformální vzdělávání	26
3.4.3 Informální, nahodilé a namátkové učení	27
3.5 Klasifikace vzdělávacích programů ISCED v České republice.....	27
3.5.1 Preprimární a primární vzdělávání.....	29
3.5.2 Sekundární vzdělávání	29
3.5.3 Terciální vzdělávání	31
3.6 Legislativní úprava vzdělávacího systému v ČR	34
3.7 Orgány vzdělávací politiky v ČR.....	35
3.8 Národní politika ČR v oblasti vzdělávání	36
3.9 Financování terciálního vzdělávání v ČR.....	38
3.9.1 Financování vyšších odborných škol	38
3.9.2 Financování veřejných vysokých škol	41
3.9.3 Financování soukromých vysokých škol	45
4 Vlastní práce	46
4.1 Analýza nabídky vysokoškolského vzdělávání v ČR	46
4.2 Analýza poptávky po vysokoškolském vzdělávání v ČR.....	51
4.2.1 Poptávka po různým typům oborů studia	53
4.2.2 Cizinci na vysokých školách	56
4.2.3 Absolventi vysokých škol.....	58
4.3 Analýza vývoje financování vysokoškolského vzdělávání v ČR	60
4.3.1 Institucionální část rozpočtu (RO I).....	63
4.3.2 Sociální záležitosti studentů (RO II).....	66
4.3.3 Rozvoj vysokých škol (RO III).....	71
4.3.4 Mezinárodní spolupráce a ostatní (RO IV).....	73
5 Výsledky a diskuse	75

6 Závěr	78
7 Seznam použitých zdrojů	79
8 Přílohy.....	87

Seznam obrázků

Obr. 1 Schéma vzdělávací soustavy ČR: úrovně ISCED 0-4.....	31
Obr. 2 Schéma vzdělávací soustavy ČR: úroveň ISCED 5-8.....	32
Obr. 3 Strategické cíle a linie nové Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+	37
Obr. 4 Výše normativních rozpočtů VOŠ, 2008-2018.....	40
Obr. 5 Mapa vysokých škol v ČR	47
Obr. 6 Počet studentů veřejných a soukromých VŠ v ČR, 2010-2020.....	51
Obr. 7 Počet studentů VŠ a počet obyvatel ve věku 20-29 let v ČR (porovnání trendů ukazatelů)	52
Obr. 8 Sektor Zemědělství, lesnictví, rybnářství – podíl na HDP ČR (%), 2010-2019.....	54
Obr. 9 Sektor služeb – podíl na HDP ČR (%), 2010-2019	54
Obr. 10 Podíly studentů v jednotlivých studijních programech ze všech studentů VŠ, 2010-2020.....	55
Obr. 11 Podíly studentů v prezenčním, distančním a kombinovaném studiu ze všech studentů VŠ, 2010-2020.....	55
Obr. 12 Počet studentů-cizinců v ČR, 2010-2020	56
Obr. 13 Počet absolventů VŠ v ČR, 2010-2020	58
Obr. 14 Počet studentů, poprvé zapsaných do studia na VŠ v ČR, 2010-2020.....	59
Obr. 15 Státní rozpočet pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021	60
Obr. 16 Institucionální část rozpočtu – RO I (mil. Kč), 2018-2021	63
Obr. 17 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO I 2021, ČR	65
Obr. 18 Sociální záležitosti studentů – RO II (mil. Kč), 2018-2021	66
Obr. 19 Struktura RO II (mil. Kč), 2018-2021	67
Obr. 20 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO II 2021 na stipendia pro studenty doktorských studijních programů, ČR.....	69
Obr. 21 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO II 2021 na ubytovací stipendia, ČR.....	71

Obr. 22 Rozvoj vysokých škol – RO III (mil. Kč), 2018-2021	72
Obr. 23 Mezinárodní spolupráce a ostatní – RO IV (mil. Kč), 2018-2021	73

Seznam tabulek

Tab. 1 Rozdělení veřejných VŠ do segmentů pro stanovení výkonové části RO I	43
Tab. 2 Váha indikátorů v jednotlivých segmentech VŠ – výpočet výkonové části RO I ...	43
Tab. 3 Vysoké školy v ČR (podle typů), 2019.....	46
Tab. 4 Struktura vysokoškolského vzdělání podle oborů – rozdělení absolventů (%), ČR a EU, 2016	48
Tab. 5 Výše školného na soukromých VŠ v ČR, 2021	49
Tab. 6 Výše poplatků za překročení standardní doby studia na veřejných VŠ v ČR, 2021	50
Tab. 7 Výpočet změn ukazatele počtu studentů VŠ v ČR, 2010-2020	51
Tab. 8 Počet studentů VŠ – podle skupin oborů vzdělání	53
Tab. 9 Výpočet změn ukazatele počtu studentů-cizinců v ČR, 2010-2020.....	56
Tab. 10 Studenti cizí státní příslušnosti na VŠ v ČR, 2020.....	57
Tab. 11 Výpočet změn ukazatele počtu absolventů VŠ v ČR, 2010-2020.....	58
Tab. 12 Výpočet změn ukazatele počtu studentů zapsaných do studia VŠ v ČR, 2010-2020	60
Tab. 13 Rozpočet příspěvků a dotací VŠ, podíl ukazatele na HDP, výdajích a příjmech státního rozpočtu ČR, 2018-2021	61
Tab. 14 Státní rozpočet pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021	62
Tab. 15 Změny objemu položek státního rozpočtu pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (%), 2018-2021	63
Tab. 16 Struktura RO I, 2018-2021.....	64
Tab. 17 Změny RO I, 2018-2021	64
Tab. 18 Struktura RO II, 2018-2021	68
Tab. 19 Změny RO I, 2018-2021	68
Tab. 20 Struktura RO IV, 2018-2021	73

Seznam použitých zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
MF	Ministerstvo financí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a výchovy
RO	rozpočtový okruh
VŠ	vysoká škola

1 Úvod

V České republice je vzdělání považováno za druh veřejného statku a spotřeba tohoto statku je důležitým prvkem socializace člověka. Vzdělávání je kapitálovou investicí, protože obvykle poskytuje „vlastníkovi“ (studentovi) možnost budoucího povolání a postavení ve společnosti.

Poskytování vzdělávání je službou z ekonomického hlediska. Jinými slovy, člověk, který je aktivní a účastní se procesu učení, je ve skutečnosti spolutvůrcem „konečného“ užitku. Vzdělávání vyžaduje nejen investici finančních prostředků, ale také určitý čas, energii a intelektuální schopnosti atd. Společnost z velké části nese náklady na vzdělání, zatímco stát nebo místní správa pokrývá pouze část celkových nákladů. Podle údajů Českého statistického úřadu v roce 1965 bylo ze státního rozpočtu financováno

90 % celkových nákladů na vzdělání, zatímco zbývajících deset procent hradili studenti nebo jejich rodiče – zejména ubytování, stravování, knihy, učební pomůcky apod. Zatímco v roce 2015 stát v tržní ekonomice pokryl něco přes 70 % těchto nákladů a prognózy ukazují, že podíl státního financování školního vzdělávání bude i nadále klesat. Například státní a místní správa v současné době pokrývá necelých 60 % nákladů na odborné vzdělávání pracovníků a podnikatelů (Löwenhöfferová, 2018). Změny podílu státního financování školního vzdělávání byly součástí transformace společnosti a ekonomiky, zejména v důsledku vytvoření soukromého sektoru v primárním, sekundárním a terciálním (vysokoškolském) vzdělání.

Česká republika, stejně jako řada jiných zemí, čelí zásadnímu problému, kolik peněz a jaký podíl hrubého domácího produktu by stát měl do vzdělávání investovat. Od roku 1990 se podíl financování školství pohyboval kolem pěti procent HDP (Löwenhöfferová, 2018). Financování vzdělávání je dlouhodobým faktorem rozvoje ekonomiky a společnosti. Vzhledem k tomu je možné tvrdit, že zvolené téma práce – financování vzdělávání je velmi významné.

V dnešní České republice je velmi citlivou otázkou, jak zajistit, aby vzdělávací systém zůstal jednotný a aby všem občanům byl zajištěn rovný přístup ke vzdělání. Obecně platí, že bezplatné vzdělávání, jehož financování zajišťuje stát, zajišťuje rovný přístup lidí ke vzdělávání. V tržní ekonomice není systém vzdělávání celkově hrazen ze státního rozpočtu. Zvláštní postavení zaujímají vysoké školy, které jsou ještě více samostatnější než primární

a sekundární školy – působí na trhu jako právnické osoby a musí samostatně rozhodovat o otázkách hospodaření a financování. Otázka financování vysokých škol je velmi diskutovaná v moderním prostředí, proto zvolené téma práce je možné považovat za relevantní.

Vysokoškolské vzdělávání je dnes v České republice důležitou součástí globální konkurence a globálního rozvoje. Vnímaná kvalita a pověst vysokých škol má v dnešním světě stále větší význam. Před rokem 1990 se absolventi vysokých škol stali pouze 4 % populace bývalého Československa. Po společenských změnách došlo k významnému nárůstu počtu vysokých škol (veřejných i soukromých), což vedlo ke čtyřnásobnému nárůstu vysokoškolských studentů. Tento rozsáhlý růst se odráží ve skutečnosti, že v dnešní České republice je 13 % populace vysokoškolsky vzdělaných a tento trend vypadá tak, že bude pokračovat v růstu. Studie z Vysoké školy ekonomické z roku 2015 například uvádí, že 40 % populace bude do roku 2050 absolventi vysokých škol.

Financování vysokoškolského vzdělávání je důležitým tématem ekonomické teorie a praxe. Investice do vzdělávání obyvatel přináší pozitivní efekty jak pro jednotlivce, tak i pro celou společnost. Přístup k financování vysokoškolského vzdělávání se v různých státech liší a závisí na ekonomické vyspělosti země, historických tradicích, sociální politice státu atd.

2 Cíl práce a metodika

Je třeba stanovit hlavní a dílčí cíle práce na téma vysokoškolského vzdělání a popsat metody k naplnění těchto cílů.

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je charakteristika systému vysokoškolského vzdělávání v ČR a systému jeho financování. V rámci charakteristiky tohoto systému je třeba popsat hlavní zdroje příjmů s důrazem na možnosti zavedení školného.

Dílčími cíli jsou:

- literární rešerše s cílem popsat systém vzdělání, jeho strukturu, vývoj a legislativní úpravu,
- analýza nabídky a poptávky po vysokoškolském vzdělání v ČR,
- analýza financování vysokých škol ze státního rozpočtu ČR,
- vymezení specifických rysů, příležitostí a problémů v systému vysokoškolského vzdělávání a jeho financování v ČR,
- návrh možností vylepšení současného systému vysokoškolského vzdělávání a jeho financování v ČR.

Situaci v oblasti vzdělávání v zemi lze často objasnit demografickými trendy – například snížení počtu obyvatel v mladší věkové skupině (kdy lidé nejvíce studují) může způsobit snížení počtu studentů a absolventů v zemi. Vzhledem k tomu byla pracovní hypotéza práce naformulována následovně:

Pokles počtu studentů v ČR souvisí s úbytkem počtu obyvatel ve věku 20-29 let.

Studenti ve věku 20-29 let tvoří necelých dvě třetiny všech studentů v ČR (68,6 % v roce 2010, 64,9 % v roce 2020) (ČSÚ, 2021, s. 7). Proto tato věková skupina byla zvolena pro ověření hypotézy práce.

Výsledky práce poskytují možnost zamyslet se nad vyhledáváním nových zdrojů financování vysokoškolského systému a způsobů jeho vylepšení.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena do třech částí. První část práce zpracována deskriptivní metodou a metodu kompilace zdrojů – odborných monografií a tisku. Metoda deskripce v této části je použita pro účely popisu vzdělávacího systému v ČR, jeho struktury, legislativní úpravy a vývoje.

Ve druhé části práce je základní metodou analýza. Je zde zanalyzována nabídka a poptávka po vysokoškolském vzdělávání v delším časovém horizontu – 2010-2020. Analýza nabídky se týká počtu a typů vysokých škol v ČR. Analýza poptávky je provedena za použití analýzy dynamiky dat o počtech studentů a absolventů vysokých škol v ČR. Konkrétně se jedná o následující ukazatele:

- počet studentů veřejných a soukromých VŠ celkem,
- počet studentů v jednotlivých oborech (např. Obchod, administrativa a právo, ICT, služby, technika, výroba atd.),
- počet studentů podle studijních programů (bakalářský, magisterský, navazující magisterský, doktorský),
- počet studentů podle forem studia (prezenční, distanční a kombinované),
- počet studentů-cizinců na VŠ (celkem, podle státní příslušnosti a studijních programů),
- počet absolventů VŠ,
- počet studentů, poprvé zapsaných do studia na VŠ,

Pro zkoumání, s jakými faktory souvisí vývoj poptávky po VŠ vzdělání, jsou použity také časové řady ukazatelů: počet obyvatel ve věku 20-29 let v ČR a podíl vybraných ekonomických sektorů na HDP v procentech.

Zvláštní pozornost je ve druhé části práce věnována analýze vývoje financování VŠ vzdělávání. Je provedená analýza státního rozpočtu pro rozdělení příspěvků a dotací veřejným a soukromým VŠ v období 2018-2021. Analýza je rozdělena podle struktury rozpočtu do čtyř hlavních částí: rozpočtové okruhy (RO) I – IV. Jsou zjištěny nejvýznamnější položky jednotlivých RO a jsou prozkoumány změny struktury rozpočtu. Celkový objem prostředků vymezených v rámci rozpočtu na VŠ je zhodnocen z hlediska

jeho podílu na HDP země, příjmech a výdajích státního rozpočtu. Analýza rozpočtu pomáhá zjistit, jaké priority VŠ politiky jsou financovány nejlépe, jak probíhá alokace zdrojů z rozpočtu a jaké školy jsou z hlediska zdrojů v nejvýhodnější pozici. Stručně jsou prodiskutovány důležité otázky financování dotací na ubytovací a doktorská stipendia na VŠ.

Zdrojem statistických dat o VŠ vzdělávání v ČR slouží zprávy MŠMT, ČSÚ a také software projekt Vysokoškolské vzdělávání v ČR. Tento software projekt poskytuje data o nabídce a poptávce po VŠ vzdělání a umožňuje pokročilé filtrování výsledků podle různých kritérií výběru, ale tento software pracuje pouze s daty maximálně do roku 2014. Proto většina dat je čerpána ze statistik MŠMT a ČSÚ. Fakty o vzdělávání na úrovni EU jsou poskytovány veřejnou databází Eurostatu.

Pro analýzu a interpretaci dat jsou provedeny výpočty pomocných ukazatelů.

Vzorec 1 Výpočet absolutní změny ukazatele

$$\delta_i = y_i - y_{i-1},$$

kde δ_i – absolutní změna (nebo (absolutní přírůstek),

y_i – hodnota ukazatele v daném období,

y_{i-1} – hodnota ukazatele v předchozím období.

Zdroj: Karpíšek, 2018, s. 25

Vzorec 2 Výpočet relativní změny ukazatele

$$K_i = \frac{\delta_i}{y_{i-1}} \times 100 \%,$$

kde K_i – relativní změna (koeficient přírůstku),

δ_i – absolutní změna (nebo (absolutní přírůstek),

y_{i-1} – hodnota ukazatele v předchozím období.

Zdroj: Karpíšek, 2018, s. 26

Vzorec 3 Výpočet bazického indexu

$$i_i = \frac{y_n}{y_0} \times 100 \%,$$

kde i_i – bazický index,

y_n – hodnota ukazatele v libovolném období n ,

y_0 – hodnota ukazatele ve zvoleném základním (bazickém) období.

Zdroj: Karpíšek, 2018, s. 36-37

Na základě analýzy nabídky a poptávky po VŠ vzdělání v ČR a financování VŠ systému jsou udělány závěry o tom, jakým problémům se v současné době čelí systém vzdělávání a jaké dopady mají tyto problémy na trh práce a ekonomiku země. Jsou prodiskutovány možnosti řešení těchto problémů a směry současné vzdělávací politiky. Třetí část práce je zpracována za použití metody syntézy dosažených výsledků.

3 Teoretická východiska

Tato část práce je věnovaná teoretickým východiskům. Na začátku je popsán pojem vzdělávání a je nastíněno umístění vzdělávacích služeb v systému veřejných a soukromých ekonomických statků.

3.1 Definice vzdělávání a souvisejících pojmů

Podle definice Českého statistického úřadu je vzdělávání „významným procesem za jehož cíle lze považovat hlavně rozvoj osobnosti člověka, získání všeobecného nebo odborného vzdělání, poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic a v neposlední řadě i pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu ruku v ruce s principem rovnosti žen a mužů ve společnosti. Výsledkem tohoto procesu je vzdělání.“ (ČSÚ, 2018, s. 1).

Přínosy vzdělávání pro společnost se označují jako funkce vzdělávání. Souhrnně lze hlavní funkci vzdělávání definovat jako stabilizaci nebo rozvoj společnosti. Zkoumáním funkcí vzdělávání se zabývají takové vědy, jako sociologie a ekonomie (Beneš, 2014, s. 62).

Pozitivní dopad vysokoškolského vzdělávání na ekonomický růst zdůrazňuje Becker (1994, s. 7): „Systematické uplatňování vědeckých poznatků při výrobě zboží značně zvyšuje hodnotu vzdělání, ...kvalitní vysokoškolské vzdělání je základem kvalitního lidského kapitálu v každé zemi.“ Jak dále uvádí Soubbotina a Sheram (2000, s. 8), vzdělání má vliv na ekonomický růst, protože ekonomický růst musí být neustále živěn plody lidského rozvoje, jako je zlepšování znalostí a dovedností zaměstnanců. Celkově lze říci, že většina ekonomů by souhlasila s myšlenkou, že vzdělávání, zejména vysokoškolské, je investicí do znalostí a dovedností lidí, může podpořit ekonomický růst, zvýšit efektivitu práce a mít pozitivní dopad na růst osobnosti na úrovni jednotlivců a celé společnosti.

Na druhou stranu je třeba zmínit názory ekonomů, kteří zase poukazují na to, že vzdělávání nemusí nutně přispívat k hospodářskému růstu. Prichett (1996, s. 29) si klade otázku, zda růst vzdělanosti jednotlivce zvyšuje nebo snižuje celkovou ekonomickou prosperitu? Ve skutečnosti neexistují přesná data pro odpověď na tuto otázku. Je možné jen prokázat, že jednotlivci s vysokoškolským vzděláním mají vyšší platy a lepší hodnocení své pracovní výkonnosti. Není možné jasně prokázat, že zvyšování znalostí a dovedností pracovníků vede k větší ekonomické prosperitě. Jako příklady této situace jsou nejčastěji

uváděny země jako Thajsko, Vietnam nebo Filipíny. V Thajsku brzdí ekonomický růst nedostatek kvality vzdělané pracovní síly. Celkové politické a sociální prostředí rovněž není zárukou zlepšení situace ve vzdělávání. Ve Vietnamu a na Filipínách je vysokoškolské vzdělání a gramotnost obyvatelstva vyšší než v jiných jihoasijských zemích, avšak ekonomický rozvoj je pomalý kvůli nedostatku „správné“ strategie rozvoje (Mužík, 2015).

Podpoře vzdělávání jako jednomu ze základních lidských práv se věnuje řada mezinárodních organizací. Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) se domnívá, že vzdělání je klíčem k sociálnímu a ekonomickému rozvoji. Vzdělávání dostupné pro všechny je považováno za správný krok k vytvoření globální znalostní společnosti podporující kulturu a mír, rozmanitost a ochranu lidských práv (Kudrová, 2012, s. 63).

Vzdělávání patří k veřejnému sektoru, tj. k té oblasti společenského života, která naplňuje veřejné zájmy a je ve veřejném vlastnictví (Urbánek, 2007). Zásady vzdělávání, které definuje zákon o školství, patří také k zásadám veřejných služeb.

Velká část vzdělávacích služeb je poskytována z veřejných rozpočtů, ale významná jejich část není financována veřejnými prostředky. V každé zemi je systém financování vzdělávání odlišný.

Vzdělávání není čistě veřejným statkem, protože existují možnosti vyloučení jedince ze spotřeby. Podle jedné z prvních definic veřejného statku (definice P. Samuelsona z roku 1954) je nevylučitelnost ze spotřeby jedním z charakteristických znaků veřejného statku. Spotřebou tohoto statku není omezená spotřeba ostatních statků.

Vedle statků veřejných existují statky soukromé. Existují rovněž statky smíšené veřejné, které nenaplnují v plné míře Samuelsonové charakteristické znaky veřejných statků – především předpoklad nevylučitelnosti a nedělitelnosti. (Urbánek, 2007).

Pokud by bylo vzdělávání považováno za čistě veřejný statek, mělo by platit, že je kvalitativně a kvantitativně nedělitelný. Podmínka nevylučitelnosti neplatí ovšem pro všechny úrovně vzdělávání – například je to zřejmé z povahy vysokoškolského vzdělávání, v němž může být jedinec vyloučen ze školní docházky.

Veřejná ekonomie považuje obvykle vysokoškolské vzdělávání za smíšený veřejný statek dlouhodobé spotřeby. Výdaje na vzdělávání jsou dlouhodobé a je možné je považovat za investice. Z toho důvodu je pochopitelné, proč nemusí stát, tedy veřejný sektor, v plné

míře zajišťovat financování vzdělávání. (Vomáčková, 1998). Na druhou stranu přináší vzdělávání určité pozitivní externality – přináší užitek nejen pro jedince, ale pro společnost jako celek. K pozitivním účinkům vzdělávání patří podle Urbánka (2006) například:

- kvalitní občanství,
- zvýšení kulturní úrovně společnosti,
- růst komunikačních dovedností,
- politická stabilita,
- právní chování,
- růst kvality trávení volného času,
- zvýšení a stanovení určitého zdravotního standardu,
- úspory veřejných výdajů – například v oblasti sociálního a zdravotního zabezpečení (vzdělaný jedinec má méně problémů s nalezením práce v porovnání s méně vzdělaným jedincem, proto nezatěžuje státní rozpočet nároky na sociální dávky; navíc je schopný dosahovat vyšších příjmů, a proto odvádí více daní a tím více přispívá do státní pokladny).

Vzdělávání má zejména významný dopad na kvalitu lidského kapitálu, proto je z makro- a mikroekonomického hlediska velmi důležité a je třeba věnovat této problematice zvláštní pozornost.

3.2 Vzdělání a lidský kapitál

V roce 1960 bylo vzdělání označeno za „*investici do lidského kapitálu obdobnou investicím do kapitálu fyzického – jedinci se rozhodují investovat do svého vzdělání podobně jako firmy se rozhodují investovat do strojů nebo budov. Investice v každém z těchto případů zahrnuje současné výdaje a tok budoucích výnosů.*“ (Urbánek, 2005, s. 2). Toto prohlášení bylo uděláno novým prezidentem Americké ekonomické asociace Theodorem Schultzem v rámci inaugurační řeči. Návratnost investic do vzdělávání je již během dlouhé doby předmětem pozornosti politiků a odborné veřejnosti. Nabývají na významu otázky, týkající se objemu státního financování vysokých škol, „produkce“ potřebného množství vzdělaných jedinců pro potřeby pracovního trhu apod.

Teorie lidského kapitálu předpokládá, že volba typu vzdělávání, jeho délky a ceny do velké míry závisí na odhadu návratnosti investice do tohoto vzdělání. V oblasti vysokoškolského vzdělání zahrnuje investice přímé náklady a dále výdělky, které postrádá student v době studia. Výnosy investice souvisí s vyššími výdělky jedinců s vyšším vzděláním než jedinců se vzděláním nižším.

Urbánek (2005) podrobně popisuje různé matematické způsoby výpočtu návratnosti investice do vzdělání. K výpočtu je potřeba provést řadu měření a získat mnoho dat. Byly provedeny různé výzkumy s cílem získat pečlivá data o vývoje vzdělání, kvalifikace a pracovního zařazení na vzorcích různých lidí. Mezi nejrozsáhlejší patří například National Child Development Survey, který zahrnuje vzorek 18 562 jedinců, narozených ve Velké Británii mezi 3. a 9. březnem 1958. Na vzorku 3 264 jednotlivců z celkového souboru byl následně zkoumán vztah výdělků ke vzdělání. Zejména u skupiny žen se ukázala vysoká návratnost investice do vyšších stupňů vysokoškolského vzdělání. U mužů byla návratnost celkově nižší.

Další příklad je výzkum Psaharopoulos a Patrinos (2002), v rámci kterého byla vypočítána společenská a soukromá návratnost investic do vzdělání v různých regionech světa. Ukázalo se, že nejvyšší soukromá návratnost je u investic do terciálního vzdělání v regionech Afriky (27,8 %) a nejnižší v zemích OECD (11,6 %). Vysoká společenská návratnost investic do terciálního vzdělání je nejen v Africe (11,3 %), ale i v regionu Latinské Ameriky / Karibiku (12,3 %). Nižší společenská návratnost investice je také v zemích OECD (8,5 %). Lze to objasnit tím, že vzdělání pracovník na trzích Afriky a Latinské Ameriky je více konkurenceschopný a poptávaný než například v rozvinutých zemích OECD, kde je nabídka vzdělaných lidských zdrojů obecně vyšší.

Teorie lidského kapitálu a zkoumání investic do vzdělávání je velmi důležitá, jak z pohledu státního systému financování vzdělávání a tvorby rozpočtu, tak i z pohledu firem a jednotlivců. Pracovníci jsou kapitálem, který organizace mají k dispozici a který lze zvýšit například investicemi do jejich vzdělávání (Koubek, 2009).

3.3 Historie vzdělávání v ČR

Podle údajů UNESCO bylo Československo v roce 1932 třetím místem na světě podle počtu absolventů vysokých škol na tisíc obyvatel, a to po USA a Rakousku – jednalo se o 3,62 absolventů vysokých škol na 1000 obyvatel. Dnes je v České republice cca 120 vysokoškoláků na 1 000 obyvatel (ČSÚ cit. Novinky, ČTK, 2018) a do roku 2050 podle prognózy Katedry demografie Vysoké školy ekonomické v Praze (Mužík, 2015) bude 470 lidí s vysokoškolským vzděláním na 1 000 obyvatel. Růst úrovně vzdělanosti obyvatelstva ČR je ovšem způsoben nejen tím, že stále více mladých lidí získávalo vysokoškolské vzdělání, ale také značným vymíráním starších obyvatel, jejichž úroveň vzdělání byla výrazně nižší než u generace mladší (ČSÚ, 2014).

Během socialistického období byla rozvoji vzdělávání v Československu věnována velká pozornost. Vysokoškolské vzdělávání bylo dotováno státem, což zvyšovalo dostupnost vzdělávání pro občany. Na druhé straně stát rozdělil dotace tak, že upřednostňoval odborně vyškolenou dělnickou třídu před ostatními obory vzdělávání. Mzdy vysokoškolských vzdělaných pracovníků v sektoru služeb a sociální péče byly výrazně nižší ve srovnání se mzdy pracovníků v zemědělství, hornictví a těžkém průmyslu. (Hraba a kol., 1998, s. 296). Statní regulace mezd a snaha o řízení poptávky po určitých oborách vzdělávání byly velmi výrazné během socialistického období.

Po postkomunistických reformách a přechodu České republiky do tržní ekonomiky se vysokoškolské vzdělání pracovníků stalo silným a pozitivním faktorem růstu jejich příjmu. To se týkalo zejména vzdělaných Čechů zaměstnaných v soukromých podnicích, především v bankovníctví a obchodu. Velmi rychle se v transformačním období ukázaly pozitivní vazby mezi vzděláním a příjmy, charakteristické pro vyspělé země. (Hraba a kol., 1998, s. 296).

Rozvoj vysokoškolského vzdělávání v ČR po roce 1990 byl charakterizován také snahou o zpřístupnění vysokých škol co největšímu počtu uchazečů, překonáním politického („kádrového“) přístupu při výběru lidí pro vysokoškolské vzdělávání. (Mužík, 2015).

Po vstupu České republiky do Evropské unie existoval silnější vládní i nevládní zájem o vzdělávání dospělých. V prvním plánovacím období let 2004 – 2006 přijala Česká republika programy v rámci evropských strukturálních fondů, zejména v tzv. Evropském sociálním fondu. V rámci tohoto programu byly nastaveny čtyři prioritní osy, a to aktivní

politika zaměstnanosti, sociální integrace a rovné příležitosti, celoživotní učení, adaptabilita a podnikání. Podobně byla nastavená podpora vzdělávání i ve druhém a třetím plánovacích obdobích (2007–2013 a 2014-2020) (ESF, 2019).

I přes obecnou užitečnost evropských dotací pro vzdělávací systém ČR nevyhnutelně existují určité negativní dopady. Vzdělávací kurzy prováděné v rámci Evropského sociálního fondu výrazně narušují tržní vztahy, zejména vztah mezi kvalitou výuky a cenou. Vzdělávací instituce dostávají evropské dotace většinou v řízeních konkurujících ostatním a podmínka přidělování dotací je vázána na poskytování požadovaných prvků kvality služeb. Ceny za tyto kurzy poskytované z evropských fondů jsou však nulové nebo symbolické. Obtížně je přesně posoudit návratnost prostředků investovaných do vzdělávacích projektů. Náklady lze vypočítat velmi přesně, ale zvýšení příjmů a ekonomický růst v důsledku zvýšení vzdělanosti lidí v důsledku realizace vzdělávacích projektů lze vypočítat pouze hypoteticky (Löwenhöfferová, 2018).

České moderní vysoké školství v mnoha případech „absorbovalo“ globální trendy vysokoškolského vzdělávání. České univerzity se v současné době snaží pracovat na svém „brandingu“ a snaží se hledat marketingové kanály pro komunikaci s veřejností a budoucími studenty, jejich rodiči, zaměstnavateli atd.

České univerzity také úspěšně rozvíjí podpůrné služby spojené s učením. Téměř všechny školy mají vlastní vydavatelství s bohatou produkcí učebních materiálů, knihoven, studoven atd. Mnoho škol a fakult také vydává vlastní časopisy, noviny a další informační zdroje (například webové informační portály) pro své studenty a absolventy.

Je nepopiratelné, že univerzity v České republice stále více rozšiřují své aktivity v oblasti dalšího vzdělávání, a to jak v profesní, tak neprofesionální oblasti. Statistiky MŠMT ukazují meziroční nárůst počtu účastníků kurzů dalšího vzdělávání na vysokých školách. Veřejné školy v České republice uspořádají cca 3500 kurzů s více než 100 tisíci účastníky ročně, soukromé vysoké školy – cca 600 kurzů s více než 10 tisíci účastníky (Löwenhöfferová, 2018).

3.4 Charakteristika různých forem vzdělávání

Struktura vzdělávacího systému se v každé zemi liší; je dostatečně složitá a bohatá, a to vzhledem k potřebě zajišťovat různorodé vzdělávací potřeby různých skupin obyvatelstva.

S pokrokem doby se mění požadavky a možnosti vzdělávání. V současné době se vymezují vzdělávání formální, neformální a informální.

3.4.1 Formální vzdělávání

Formální vzdělávání zahrnuje institucionalizované, úmyslné a plánované vzdělávání, které je zajištěno veřejnými organizacemi a uznávanými soukromými podniky. Uznání se tady provádí příslušnými národními vzdělávacími nebo jim rovnocennými úřady. Formálním vzděláváním se obvykle rozumí počáteční vzdělávání, ale také občas odborné vzdělávání, vzdělávání žáků se speciálními potřebami a některé typy vzdělávání dospělých (například vzdělávání na pracovišti, vedoucí k udělení kvalifikace, která je uznaná národními nebo jim rovnocennými vzdělávacími úřady (ČSÚ, 2016, s. 6).

Cíli formálního vzdělávání jsou podle zákona o školství (zákon č. 561/2004 Sb., aktuální znění od 15.2.2019 do 31.8.2020):

- rozvoj osobnosti lidí, jeho poznávacích a sociálních způsobilostí, mravních a duchovních hodnot, nutných pro osobní a občanský život, výkon povolání, pracovní činnost, zjištění informací a učení se během celého života,
- získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělávání,
- pochopení a realizace zásad právního státu a demokracie, lidských práv, svobod, odpovědnosti a soudržnosti,
- pochopení a realizace zásad genderových rovností ve společnosti
- tvorba vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k národním a kulturním odlišnostem lidí,
- poznání evropských a světových hodnot, tradic, kultury, pravidel apod.,
- pochopení a realizace zásad ekologického chování, spočívajícího zejména v ochraně životního prostředí a realizaci zásad udržitelného rozvoje, bezpečnosti a ochrany zdraví.

Formální vzdělávání poskytuje různé úrovně vzdělávání – od předškolního až po terciální, které je zajištěno různými typy škol. Táto práce je zaměřená na formální vzdělávání s důrazem na systém vysokoškolského vzdělávání.

3.4.2 Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání je stejně jako formální vzdělávání – institucionalizovaným, zaměřeným a plánovaným vzděláváním. Je to hlavní rozdíl formálního a neformálního vzdělávání od informálního, nahodilého nebo namátkového učení. Neformální vzdělávání je ovšem alternativou nebo doplňkem formálního vzdělávání jedince v průběhu celého života. Je to proces rozvoje znalostí, schopností a dovedností jedinců mimo rámec formálního vzdělávacího procesu.

Neformální vzdělávání může mít krátkodobý charakter, být více nebo méně intenzivní, ale většinou nevede ke kvalifikacím uznaným jako formální klasifikace nebo nevede k udělení kvalifikace vůbec. Uznané kvalifikace je možné ovšem získat ve specifických neformálních vzdělávacích programech. Ukončení neformálního vzdělávacího programu a/nebo získání neformální klasifikace obvykle neumožňuje přístup k vyšším úrovním vzdělávání. Neformální vzdělávání je určeno osobám všech věkových skupin (ČSÚ, 2016, s. 6-7).

Příkladem neformálního vzdělávání jsou:

- programy, zvyšující gramotnost dospělých a mládeže,
- programy, určené dětem mimo školní docházku,
- programy, poskytující základní životní dovednosti, pracovní, sociální nebo kulturní rozvoj,
- programy přípravy učňů na pracovišti, zvyšující nebo přizpůsobující jejich dosavadní kvalifikaci a dovedností,
- programy, poskytující odbornou přípravu pro nezaměstnané osoby a pro ekonomicky neaktivní osoby,
- programy alternativního vzdělávání a odborné přípravy,
- aktivity pro osobní rozvoj, které nejsou spojeny s povoláním.

3.4.3 Informální, nahodilé a namátkové učení

Informální vzdělávání je možné popsat jako proces získávání vědomostí a osvojování dovedností, úmyslné nebo zaměřené formy učení, které nejsou systematické a institucionálně koordinované (ČSÚ, 2018, s. 1).

Informální vzdělávání je rovněž méně organizované a strukturované než formy formálního a neformálního vzdělávání. Příkladem informálního učení jsou učební aktivity v rodině a na pracovišti, učební aktivity v každodenním životě na samostatné, rodinné nebo sociální úrovni.

Nahodilé nebo namátkové učení zahrnuje neorganizované formy učení, které zahrnuje předávání informací, ale nejsou zamýšleny k učení. Je to obvykle vedlejší produkt každodenních činností, komunikací a aktivit. Uskutečňuje se například v průběhu jednání, při sledování médií, která nejsou určena jako vzdělávací programy (ČSÚ, 2016, s. 7).

3.5 Klasifikace vzdělávacích programů ISCED v České republice

Vzdělávací program je třeba chápat podle definice ČSÚ (2016, s. 2) jako *„konzistentní řadu či posloupnost vzdělávacích činností nebo jako komunikaci, navrženou a organizovanou tak, aby bylo dosaženo předem stanovených učebních cílů nebo aby byl splněn přesně stanovený soubor vzdělávacích úkolů v souvislém období.“*

Pro účely klasifikace formálních a neformálních vzdělávacích programů, nabízených v libovolné fázi života lidí se používá mezinárodní systém ISCED. Klasifikace ISCED nezahrnuje programy neformálního, nahodilého nebo namátkového učení ani kvalifikace, které nejsou uznány. Při zařazení neformálních vzdělávacích programů podle klasifikace ISCED se doporučují používat kritéria rovnocennosti obsahu programů a/nebo výsledné kvalifikace. V současné době je mezinárodní systém ISCED zaměřený hlavně na formální vzdělávání (ČSÚ, 2016, s. 6-7).

„ISCED (International Standard Classification of Education) je mezinárodní standardní klasifikace vzdělání, která patří do rodiny ekonomických a sociálních klasifikací Organizace spojených národů (OSN). Tyto klasifikace se používají ve statistikách po celém světě za účelem shromažďování, sestavování a analyzování mezinárodně srovnatelných údajů.“ (ČSÚ, 2016, s. 1)

Podrobné schéma celého vzdělávacího systému v České republice podle zařazení vzdělávacích programů do klasifikace ISCED je uvedeno v příloze A této práce. Schéma obsahuje názvy vzdělávacích institucí a programů, délku studia, příslušné úrovně klasifikací ISCED 2011 a EQF, vstupní požadavky a závěrečné certifikáty. V příloze je uvedené také přehledné menší schéma.

Klasifikace ISCED rozděluje vzdělávací programy podle různých kritérií. Hlavní kritéria rozdělení vzdělávacích programů jsou:

- úrovně vzdělávání a
- obory vzdělání.

Úroveň vzdělávání odráží stupeň složitosti a odbornosti obsahu vzdělávacích programů, tj. stupeň poskytovaných učebních zkušeností, znalostí a dovedností. Čím pokročilejší a rozvinutější je z tohoto pohledu program, tím vyšší úroveň vzdělávání poskytuje.

Klasifikace ISCED se snaží zohlednit také oblasti studia – přehled oboru vzdělávání, uvedených v zákonu o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb., platný od 29.05.1998) je uvedený v příloze B této práce. Celkem se jedná o 37 oborů.

V rámci klasifikace některých vzdělávacích programů jsou podle ČSÚ (2016, s. 8) zohledněna také další hlediska, například:

- zaměření programu,
- ukončení úrovně ISCED,
- přístup k vyšším úrovním ISCED,
- pozice v národní struktuře diplomu a kvalifikací.

Kritérium zaměření programu (všeobecné a odborné, na úrovni terciálního vzdělávání – akademické a profesní zaměření) se rozlišuje na úrovních vzdělávání ISCED 2 až 5, ale je možné ho použít i na vyšších úrovních – 6 až 8. Odborné vzdělávání je určeno pro poskytování specifických znalostí, dovedností a schopností, může zahrnovat určité pracovní prvky (praxe učňů, duální systémy vzdělávání). Všeobecné vzdělávání je poskytováno ve školách a slouží k rozvoji všeobecných znalostí, dovedností a schopností, literární a numerickou gramotnost, přípravu studentů pro pokročilejší vzdělávací programy nebo celoživotní vzdělávání.

Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011) byla v ČR zavedená Českým statistickým úřadem od roku 2014. Tato klasifikace nahradila klasifikaci ISCED 97. Od 1. ledna 2016 platí nová Klasifikace oborů vzdělání (CZ-ISCED-F 2013), která nahradila klasifikaci oborů ISCED 97. Klasifikace ISCED 2011 zahrnuje formální a neformální vzdělávací programy. Klasifikace definuje také jiné formy vzdělávání jako je například informální, nahodilé nebo namátkové učení.

3.5.1 Preprimární a primární vzdělávání

ISCED 0 – vzdělávání v raném dětství je určeno k podpoře poznávacího, fyzického, emocionálního a sociálního rozvoje malých dětí, zapojení dětí do organizované výuky mimo rodinu a přípravě dětí pro vstup do primárního vzdělávání. Preprimární vzdělávání je poskytováno dětem ve věku 3-6 let. Od září 2017 je poslední rok předškolního vzdělávání (tj. od 5 let) povinný (EC, 2019).

Vzdělávací programy na úrovni ISCED 0 nejsou příliš strukturovány, mohou být označovány jako vzdělávání a rozvoj v raném dětství, mateřská škola, školka, počáteční nebo předškolní vzdělávání. Programy v jeslích, centrech denní péče a jiných zařízeních musí splnit stanovená klasifikační kritéria, aby byly zařazeny do úrovně ISCED 0. (ČSÚ, 2016, s. 18).

ISCED 1 – primární vzdělávání poskytuje základní dovednosti ve čtení, psaní a počítání, tvoří základ pro osobní a sociální rozvoj a přípravu na sekundární vzdělávání. Programy na úrovni ISCED 1 jsou označovány různými způsoby – například: primární vzdělávání, základní vzdělávání, výchozí vzdělávání atd. Obvyklý nebo oprávněný věk pro vstup do primárních vzdělávacích programů není zpravidla nižší než 5 a vyšší než 7 let. Programy obvykle trvají 6 let, některé programy mohou být také od 4 do 7 let. Děti obvykle ukončují primární vzdělávání ve věku 10-12 let a pokračují ve vzdělávání na úrovni ISCED 2 (ČSÚ, 2016, s. 21).

3.5.2 Sekundární vzdělávání

ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání je určeno k rozvoji učebních výsledků z úrovně primárního vzdělávání. Poskytuje základy pro celoživotní učení, lidský rozvoj, někdy i pro odborné vzdělávání. Věk vstupu na úroveň ISCED 2 je obvykle mezi 10 až 13 lety (nejčastěji ve věku 12 let). Vzdělávací programy na úrovni ISCED 2 jsou zajišťovány

středními školy (prvními stupněm nebo nižšími ročníky), juniorskými středními školy, prostředními školy nebo juniorskými vysokými školy (ČSÚ, 2016, s. 24).

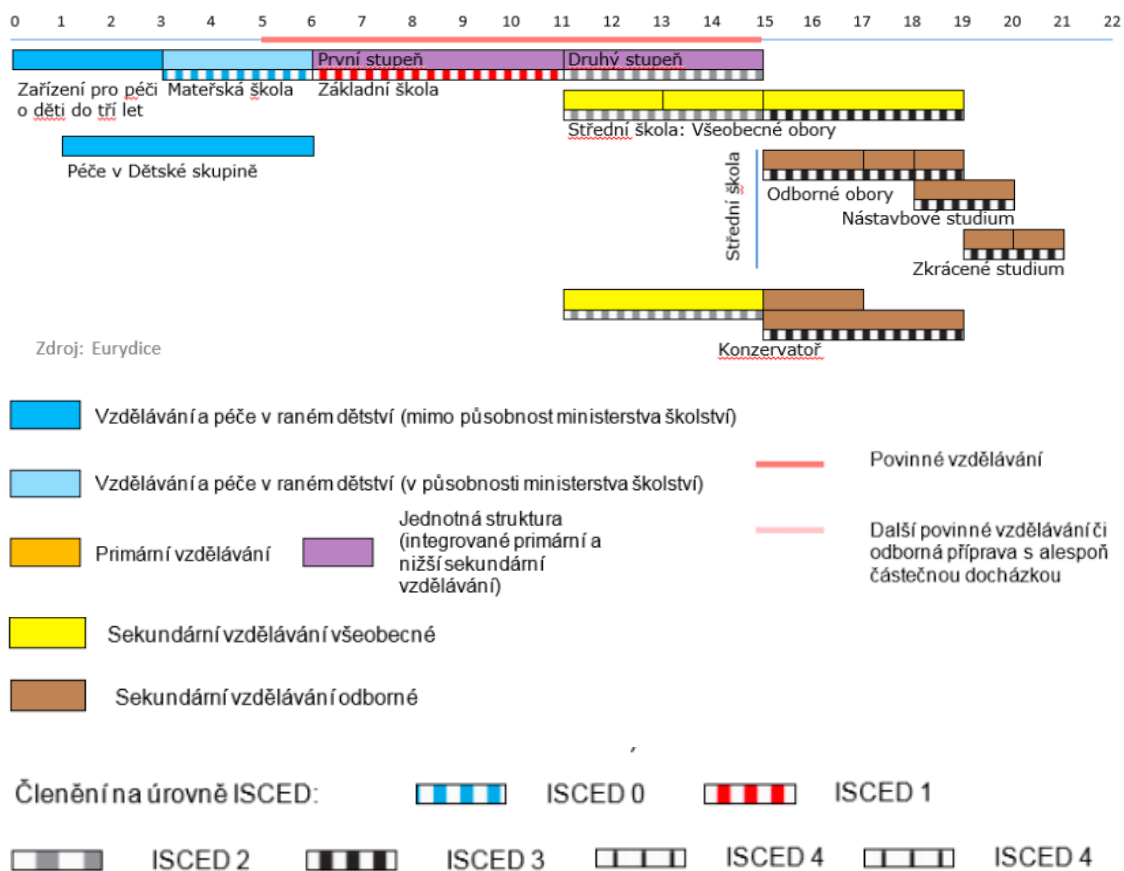
ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání je určeno k přípravě na terciální vzdělávání, k ukončení sekundárního vzdělávání a/nebo poskytování dovedností týkající se zaměstnání. Vzdělávací programy na úrovni ISCED 3 poskytují rozmanitější a specializovanější znalosti a dovednosti než programy na úrovni ISCED 2. Vzdělávání na úrovni 3 se začíná po 8 až 11 letech od zahájení vzdělávání na primární úrovni. Obvyklý věk vstupu na úroveň vyššího sekundárního vzdělávání (druhý stupeň střední školy nebo vyšší ročníky, vyšší střední školy) je 14-16 let (ČSÚ, 2016, s. 28). Absolventi sekundárních vzdělávacích programů dosahují jednoho ze tří stupňů vzdělání (EC, 2019):

- střední vzdělávání s maturitní zkouškou,
- střední vzdělávání s výučním listem,
- střední vzdělání.

ISCED 4 – postsekundární neterciální vzdělávání je stejně jako terciální vzdělávání budováno na sekundárním vzdělávání a připravuje studenty pro vstup na pracovní trh. Na rozdíl od terciálního vzdělávání programy na úrovni ISCED 4 mají nižší úroveň složitosti a jsou určeny pro jedince s kvalifikací na úrovni ISCED 3, která není dostatečná pro přístup k terciálnímu vzdělávání nebo zaměstnání. Programy na úrovni ISCED 4 mohou být označeny jako primární odborné vzdělávání nebo příprava v profesní administrativě (ČSÚ, 2016, s. 32).

Povinná školní docházka začíná v 6 letech a trvá 9 let. (EC, 2019). Mnoho vzdělávacích programů přesáhují z úrovně ISCED 1 do úrovně 2 nebo z úrovně 2 do úrovně 3. Schéma vzdělávací soustavy ČR pro úrovně ISCED 0 až 4 je uvedena níže (viz Obr. 1).

Obr. 1 Schéma vzdělávací soustavy ČR: úrovně ISCED 0-4

Zdroj: EC. Česká republika Overview. *Eurydice* [online]. 2019. [cit. 2019-09-13]. Dostupné z WWW: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs.

3.5.3 Terciální vzdělávání

Úrovně ISCED 5, 6, 7 a 8 představují terciální vzdělávání a jsou označovány jako krátký cyklus terciálního vzdělávání, bakalářská, magisterská, doktorská nebo odpovídající úroveň. Vzdělávací programy na úrovních 5, 6 a 7 vyžadují úspěšné ukončení programů na úrovni ISCED 3 nebo 4, které umožňují vstup do terciálního vzdělávání.

ISCED 5 – Krátký cyklus terciálního vzdělávání je určený k poskytování profesních znalostí, dovedností a schopností a je často prakticky nebo pracovně zaměřený. Programy na této úrovni jsou obvykle méně teoreticky orientovaný než programy na úrovni ISCED 6 (ČSÚ, 2016, s. 37).

ISCED 6 – Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň vzdělávání poskytuje středně pokročilé akademické a/nebo profesní znalosti, schopnosti a dovednosti.

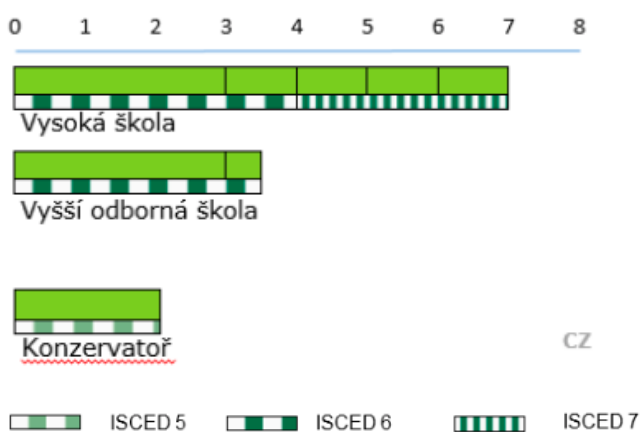
ISCED 7 – Magisterská nebo jí odpovídající úroveň je určena k poskytování pokročilých akademických a/nebo profesních dovedností, znalostí a schopností.

Obvykle jsou bakalářské a magisterské úrovně zaměřeny na teorii, ale mohou zahrnovat také praktické informace a prvky. Vzdělávací programy úrovně ISCED 6 a 7 jsou nabízeny univerzitami a jim odpovídajícími ostatními terciálními institucemi (ČSÚ, 2016, s. 40, 44).

ISCED 8 – Doktorská nebo jí odpovídající úroveň vzdělávání vede k pokročilé vědecké kvalifikaci. Programy zajišťují pokročilé studium a základní výzkum, jsou nabízeny pouze výzkumně orientovanými terciálními institucemi (univerzity). Doktorské programy jsou nabízeny v akademických a profesních oborech (ČSÚ, 2016, s. 48).

Terciální vzdělávání poskytují vyšší odborné a vysoké školy. Specifickým druhem školy jsou konzervatoře, zajišťující nižší a vyšší sekundární a vyšší odborné (terciální) vzdělávání v rámci uměleckých oborů. (EC, 2019). Schéma vzdělávací soustavy ČR na úrovni terciálního vzdělávání (ISCED 5-8) je uvedeno níže (viz Obr. 2).

Obr. 2 Schéma vzdělávací soustavy ČR: úroveň ISCED 5-8

Zdroj: ERASMUS+. Školství v ČR. *Erasmus+*. [online]. 2019. [cit. 2019-09-13]. Dostupné z WWW: <https://www.naerasmusplus.cz/file/5185/cz_schema_2019_20_terminologie-schvalena-pracovni-skupinou_rijen_2018-pdf/>.

Vyšší odborné školy (VOŠ) jsou relativně novým typem škol terciálního sektoru (v ČR – od roku 1992; jako samostatný stupeň vzdělávání byly zavedeny od školního roku 1996/1997). Vyšší odborné školy poskytují první stupeň terciálního neuniverzitního vzdělávání. Zřizovatelem vyšším odborných škol jsou obvykle kraje nebo obce, vzácněji – soukromé subjekty nebo náboženské organizace (Průcha, Veteška, 2014, s. 293).

Podle školského zákona ČR je cílem VOŠ rozvoj a prohloubení znalostí a dovedností, získaných v rámci středního vzdělávání, poskytování všeobecného a odborného vzdělání a praktické přípravy pro výkon náročných činností.

Studium na vyšší odborné škole v ČR včetně odborné praxe trvá tři roky (3,5 roku u zdravotnických oborů) a je většinou zaměřený na technické, ekonomické, zdravotnické a pedagogické obory. Studium na VOŠ se ukončuje absolutoriem. Po ukončení vyšších odborných škol získávají absolventi označení „diplomovaný specialista“ (DiS).

„Vysoké školy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Všeobecným cílem vysokoškolského vzdělávání je poskytnout studentům odpovídající profesní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou práci, podílet se na celoživotním učení, přispívat k rozvoji občanské společnosti a rozvíjet mezinárodní, zvláště evropskou spolupráci jako podstatnou dimenzi všech činností. Svého cíle dosahují těsným spojením výuky s vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činností.“ (EC, 2019).

Jak již bylo zmíněno, zřízení vyšších odborných škol mají na starosti kraje. Vysoké školy (VŠ) jsou zpravidla samostatnými právními osobami, které samostatně rozhodují o pracovněprávních vztazích, výši mezd pracovníků, o hospodaření, způsobech financování, tvorbě a realizaci studijních programů. Národní akreditační úřad pro vysoké školství se zabývá udělením akreditace studijním programům vysokých škol (EC, 2019).

Podmínkou přijetí do bakalářského a nestrukturovaného magisterského studia je střední vzdělání s maturitní zkouškou. Podmínky přijímacího řízení stanoví vysoká škola, jeho součástí je často i přijímací zkouška a pohovor. Studium na vysoké škole může mít prezenční, distanční nebo kombinovanou formu. Každý studijní program na vysoké škole je přiřazen jedné ze 37 oblastí vzdělávání, stanovených zákonem č. 111/1998 Sb. (viz Příloha B).

3.6 Legislativní úprava vzdělávacího systému v ČR

Základní principy poskytování vzdělávání vychází z Listiny základních práv a svobod ČR. Z Listiny (hlava 4, článek 32, odstavec 4). vyplývá, že „*péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči*“. V článku 33 Listiny je definováno, že každý má právo na vzdělání: „*Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu. Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.*“

Listina také garantuje následující:

- „*svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena*“ (hlava 2, článek 15, odstavec 2)
- „*zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách*“ (hlava 2, článek 16, odstavec 3),
- „*občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též právo na vzdělání v jejich jazyku*“ (hlava 3, článek 25, odstavec 2a),
- „*každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu*“ (hlava 4, článek 26, odstavec 1).

Základní úpravu vzdělávání v ČR poskytuje šest zákonů: školský zákon, zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, zákon o pedagogických pracovnících, zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, zákon o vysokých školách, zákon o uznávání odborné kvalifikace. Podrobnější úpravu vzdělávání poskytují také řada dalších zákonů a vyhlášek, některá nařízení vlády. Národní politika v oblasti vzdělávání je definována strategickými a koncepčními dokumenty ČR.

Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání („školský zákon“), aktuální znění zákona účinné od

15. února 2019, se zaměřuje zejména na vymezení práv a povinností fyzických a právnických osob, orgánů státní správy samosprávy ve vzdělávání.

Ze školského zákona vyplývá, že vzdělávání v ČR je založeno mna řadě obecných zásad a práv občanů, a to například:

- rovný přístup každého státního občana ČR nebo jiného členského státu EU ke vzdělávání (bez diskriminace – rasové, genderové, sociální, zdravotní aj.),
- zohledňování vzdělávacích potřeb jedinců,
- vzájemná úcta, respekt, solidarita, snášlivost a důstojnost účastníků vzdělávání,
- bezplatné základní a střední vzdělávání státních občanů ČR nebo jiného členského státu EU ve státních školách,
- svobodné šíření poznatků, zjištěných v rámci soudobého poznání světa,
- zdokonalení procesu vzdělávání na základě výsledků rozvoje výzkumů, vývoje, vědy, pedagogiky,
- možnosti celoživotního vzdělávání pro každého jedince a sebeodpovědnost za své vzdělávání.

Školský zákon upravuje právní postavení škol a definuje zásady financování škol a způsoby financování zejména prostřednictvím normativů na studenta (dítě, žáka), úlohu MŠMT, krajských a obecních úřadů

Další významný zákon, upravující vzdělávací systém v ČR, je zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů („zákon o vysokých školách“), platný od 29. května 1998. Tento zákon upravuje cíle a funkce vysokých škol, jejich kompetence a druhy, způsoby financování a hospodaření, studium, jeho průběh a typy, práva a povinnosti účastníků vzdělávacích procesů apod. V březnu 2016 byla schválena rozsáhlá novela zákona, která se týkala akreditace a hodnocení vysokých škol.

3.7 Orgány vzdělávací politiky v ČR

Jak uvádí Průcha a Veteška (2014, s. 299) je možné vzdělávací politiku definovat ze dvou hledisek, a to jako:

- praktickou činnost v oblasti řízení strategií a reforem vzdělávání systému, realizovanou státní správou (na různých úrovních) a řídicími orgány

vzdělávacího systému (vlády, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, parlament),

- vědní obor, zabývající se zkoumáním vlivu mocenských institucí (hlavně politických stran) na rozhodovací procesy o vzdělávání.

Ústředním orgánem správy vzdělávací politiky je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). Je to orgán státní správy, odpovědný za veřejnou správu ve vzdělávání, za jeho rozvoj, řízení politiky a mezinárodní spolupráci v oblasti vzdělávání. MŠMT rozhoduje o financování veřejných vysokých škol a dohlíží na autonomii univerzit. S ohledem na rozhodnutí Akreditační komise ČR uděluje akreditaci studijních programů a státní oprávnění právnickým osobám, které chtějí působit jako soukromé univerzity. MŠMT stanoví kvalifikační předpoklady, rámcový obsah předškolního, primárních a sekundárního vzdělávání, schvaluje vzdělávací programy vyšších odborných škol (EC, 2019).

V oblastech spojených s trhem práce a poradenství spolupracuje MŠMT s Ministerstvem práce a sociálních věcí, v dalších oblastech – také s Ministerstvem zdravotnictví. Za činnost státních škol odpovídají Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a Ministerstvo spravedlnosti.

Pro zřizování škol je významná činnost orgánů územní samosprávy (kraje a obce). Kraje mají na starosti zřízení středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Obce zřizují mateřské školy, základní školy a zajišťují povinnou školní docházku (EC, 2019). Na krajské a obecní úřady se přináší také část funkcí státní správy.

3.8 Národní politika ČR v oblasti vzdělávání

Strategie vzdělávací politiky ČR (sále se používá zkratka „SVP“) tvoří obecný základ pro tvorbu vzdělávací politiky v ČR a zároveň je podmínkou pro čerpání prostředků z EU. Je to strategický dokument, na něhož navazují další implementační dokumenty a akční plány.

Akcenty vzdělávací politiky se v ČR postupně proměňovaly. Například byla ve strategii do roku 2007 akcentována témata cílů a obsahu vzdělávání, později se objevují záměry na zvyšování kvality, zavedení systému kvality, hodnocení výsledků vzdělávání a sebehodnocení. Od roku 2005 se klade větší důraz na rovné příležitosti ke vzdělávání; tyto tendence odráží také aktuální SVP v ČR (Kašćák a kol., 2017, s. 3).

SVP do roku 2020 definuje tři klíčové priority: snižování nerovnosti ve vzdělávání, podpora kvalitní výuky učitele a odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému. (MŠMT, 2019). S končící účinností SVP do roku 2020 se od konce roku 2018 připravuje navazující dokument – Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. V současné době jsou vymezeny dva strategické cíle a čtyři strategické linie pro novou SVP (viz Obr. 3).

Obr. 3 Strategické cíle a linie nové Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Zdroj: MŠMT. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2019. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>>

Stejně jako v předchozí strategii bude politika zaměřená na snižování nerovností při přístupu ke vzdělání (strategický cíl 2). Strategie bude se věnovat více rozvoji kompetencí (strategický cíl 1). Důležitou strategickou linií je zvýšení financování a zajištění stability financování vzdělávání (SL4), což je nezbytné pro úspěšné naplnění stanovených cílů strategie.

Jednotlivé cíle a priority strategie rozpracovává platný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023. Pro oblast vyššího odborného vzdělávání jsou stanoveny následující cíle (MŠMT, 2019, s. 23, 57):

- „provést inovace nových akreditovaných programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce“ (termín plnění 2019-2022),
- „rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním“ (termín plnění 2022),

- „propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku“ (termín plnění 2020-2022).

Zdrojem financování opatření, směřujících k naplnění těchto cílů je státní rozpočet. Záměr nestanoví konkrétní cíle pro vysoké školy.

3.9 Financování terciálního vzdělávání v ČR

Terciální vzdělávání je poskytováno v ČR vyššími odbornými školami a vysokými školami. Financování VOŠ se řídí školským zákonem, financování VŠ – vysokoškolským zákonem.

3.9.1 Financování vyšších odborných škol

Principy financování VOŠ jsou definovány v části Financování předškolního a školního vzdělávání ve školském zákonu (financování regionálního školství). Předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání je financováno ze státního rozpočtu a z rozpočtu územních samosprávných celků (zřizovatelů příslušných škol).

Ve VOŠ se studenti částečně podílejí na nákladech – úplata nebo školné, které hradí student za výuku na VOŠ, se stává příjmem rozpočtu zřizovatele této školy.

Výši úplaty v různých oborech studia na VOŠ zřizovaných státem, krajem, svazkem obcí nebo obcí určuje ředitel školy. Vyhláška o vyšším odborném vzdělávání definuje podmínky pro splatnost úplaty, možnosti snížení nebo osvobození studentů od úplaty, stejně jako nejvyšší možnou úplatu. Úplata se stává příjmem právnické osoby, která provozuje VOŠ.

Výše úplaty ve veřejných VOŠ je současně od 2,5 do 5 tisíc korun ročně. Ve výjimečných případech může studentovi snížená úplata až do 50 %. Úplata se obvykle studentem hrazená ve dvou splátkách – za zimní období do 15. října a za letní období do 15. února.

Soukromé VOŠ si určují výši školného samy – v ČR se jedná o 10-30 tisíc za semestr. Výše školného se liší v závislosti na materiální a technické náročnosti oboru a rozhodnutí školy. Školné se stává příjmem fyzické osoby, akciové společnosti, společnosti s ručením omezením, spolku nebo nadace, které provozují danou soukromou VOŠ.

Výdaje VOŠ se dělí na investiční (kapitálové) a neinvestiční, které jsou tvořeny provozními výdaji a přímými náklady na vzdělávání. Přímé náklady, které jsou hrazeny ze státního rozpočtu, zahrnují (EC, 2019):

- platy, mzdy, jejich náhrady a výdaje s nimi související (především odvody na sociální a zdravotní pojištění),
- náhrady platů a mezd pro členy a předsedy zkušebních komisí,
- výdaje na učební pomůcky, školní potřeby, učebnice,
- další výdaje (například na vzdělávání pracovníků, zájmové a volnočasové aktivity studentů, poradenské služby, stravování a ubytování, rozvoj a kvalitu vzdělávání).

Provozní výdaje nebo ostatní neinvestiční výdaje hradí zřizovatel příslušné VOŠ – obec, svazek obcí nebo kraj. V případě státních, církevních a soukromých škol jsou tyto výdaje hrazeny ze státního rozpočtu. (EC, 2019).

Investiční výdaje škol zřizovaných obcemi nebo kraji jsou hrazeny vždy zřizovatelem školy – tj. z obecných nebo krajských rozpočtů. Pokud se jedná o soukromé a církevní školy jsou investiční výdaje hrazeny z rozpočtu soukromých či církevních zřizovatelů (EC, 2019).

Základní postup financování VOŠ ze státního rozpočtu je založen na kombinaci výkonového a programového financování.

Výkonové (normativní) financování se realizuje za použití stanovených republikových a krajských normativů. Republikové normativy stanoví MŠMT jako výši přímých neinvestičních výdajů na vzdělávání a služby školy pro jednoho studenta příslušné věkové kategorie na příslušném stupni vzdělání na kalendářní rok. Pro VOŠ jsou podstatné republikové normativy 4. stupně – „vyšší odborné 19-21 let“. Součástí těchto normativů jsou limity počtu zaměstnanců školy na 1000 studentů. Každoroční aktualizace výše republikových normativů vychází z normativů z minulého roku, aktuálních rozpočtových omezení či koncepčních záměrů.

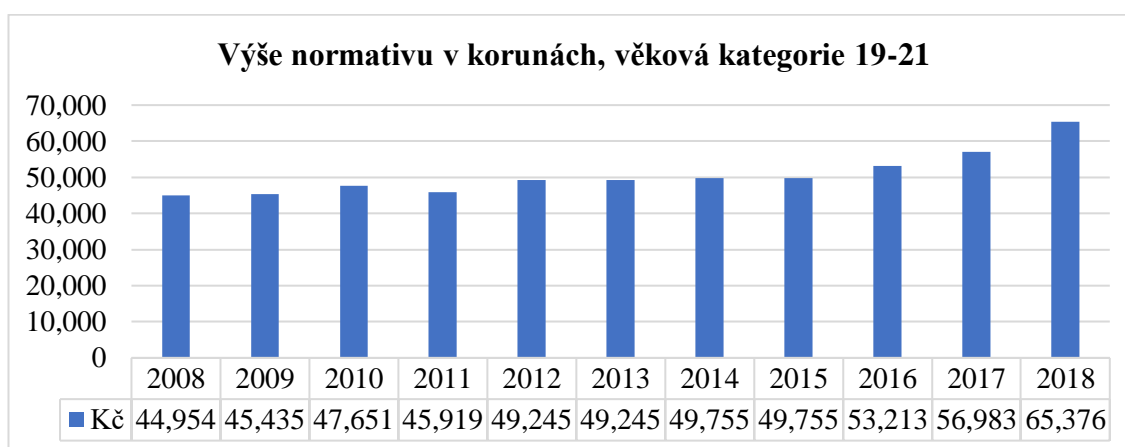
Republikové normativy jsou součtem stanovených nákladů na mzdy a ostatních neinvestičních výdajů na jednoho studenta. Mzdové náklady zahrnují mzdy pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům, neinvestiční výdaje na 1 studenta – zejména výdaje na

učebnice, učební pomůcky, další vzdělávání pedagogů, sociální a zdravotní pojištění pracovníků.

Vynásobením částky na 1 studenta předpokládaným počtem studentů se určuje celkový normativní rozpis rozpočtu. Tento celkový rozpočet je potom rozdělován pro jednotlivé kraje, přičemž se znovu bere v úvahu počet pedagogických a nepedagogických pracovníků v jednotlivých krajích.

Vývoj výše normativů pro věkovou skupinu 19-21 let ilustruje obrázek č. 4.

Obr. 4 Výše normativních rozpočtů VOŠ, 2008-2018

Zdroj: EC. Česká republika: Financování předškolního a školního vzdělávání. *Eurydice*. [online]. 12.6.2019. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z WWW: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-21_cs#3_1_1_Financovani>

Normativní způsob financování VOŠ je doplněn financováním pomocí rozvojových programů, které vyhláší MŠMT. Na rozvojové programy pro oblast regionálního školství je například v rozpočtu přímých výdajů na rok 2018 vymezeno 721,4 milionů korun (o 77,1 milionů korun více než v roce 2017).

Financování soukromých VOŠ je upraveno samostatným zákonem o poskytování dotací. Kapitálové výdaje jsou hrazeny z rozpočtu zřizovatele soukromé školy. Provozní výdaje a přímé náklady na vzdělávání soukromých VOŠ jsou financovány prostřednictvím normativního financování. MŠMT každoročně stanoví normativy neinvestičních výdajů pro soukromé školy. Soukromé VOŠ mají nárok na základní dotaci ve výši 60 % z normativu pro soukromé školy nebo na zvýšenou dotaci ve výši 90 %:

„Pokud škola splňuje základní podmínky, jimiž jsou zařazení v rejstříku škol a školských zařízení a další administrativní náležitosti smlouvy, vyúčtování předchozí

dotace, poskytnutí výročních zpráv o činnosti a o hospodaření školy a informace o jejich projednání, dostává škola dotaci v základní výši. Podmínkami zvýšené dotace jsou: škola pobírala základní dotaci alespoň jeden rok, poslední hodnocení školy Českou školní inspekcí je průměrné nebo lepší, škola je obecně prospěšnou společností nebo školskou právnickou osobou nebo (v případě jiné právní formy) se zaváže vynakládat celý svůj zisk na vzdělávání a běžný provoz.“ (EC, 2019).

Dotace jsou určeny na financování neinvestičních výdajů.

3.9.2 Financování veřejných vysokých škol

Systém financování VŠ v ČR se liší v závislosti na typu školy: veřejné školy jsou financovány státním rozpočtem, soukromé školy – jsou financovány z výsledků vlastní činnosti a částečně ze státních dotací.

Příjmy veřejných vysokých škol zahrnují (EC, 2021):

- příjmy ze státního rozpočtu (zajišťují rozhodující objem financování školy), získané formou příspěvků na vzdělávací, vědeckou a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost,
- výnosy vyplývající z hospodaření s vlastním majetkem (movitými a nemovitými věcí, právy a jinými hodnotami),
- výnosy z hlavní činnosti (úhrady za poskytované vzdělávání mimo akreditované studijní programy),
- výnosy z doplňkových činností mimo vzdělávací činnost (např. expertní a analytická činnost),
- příjmy ze studijních poplatků (poplatky spojené s přijímacím řízením, se studiem při překročení standardní doby studia, se studiem v cizím jazyce),
- mimorozpočtové prostředky, získané na základě soutěže o granty, od sponzorů apod.

Systém stanovení rozpočtu veřejných VŠ se postupem času měnil – dříve byl založený na příspěvku podle počtu studentů a ekonomické náročnosti příslušných studijních programů, pak zohledňovat různé kvalitativní ukazatele (Taušer, 2017).

Dnes jsou finanční prostředky ze státního rozpočtu rozčleněny do 4 rozpočtových okruhů RO I, RO II, RO III a RO IV (EC, 2021).

RO I – institucionální část rozpočtu (cca 80 % z celkového objemu prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na veřejné vysoké VŠ), která je tvořena 3 dílčími částmi (EC, 2021):

- část fixní neboli ukazatel A (cca 80 % RO I) – stabilizační nástroj ve financování VŠ, částka pro jednotlivé školy vychází z objemu jejich výkonů ve vzdělávací činnosti a je ověřována porovnáním meziročních hodnot ukazatelů zapsaných nových studentů a průměrného koeficientu ekonomické náročnosti (KEN) studijních programů,
- část výkonová neboli ukazatel K – motivační nástroj ve financování VŠ, určený ke zvyšování kvality vzdělávací a tvůrčí činností VŠ, vychází z porovnání souboru výkonových a kvalitativních ukazatelů (míra úspěšnosti absolvování studia, mezinárodní mobilita, zaměstnanost absolventů, výsledky výzkumu a vývoje (VaV), tvůrčí umělecké činnosti, výše dosažených externích příjmů, počtu studentů-samoplátců, počty akademických a vědeckých pracovníků-cizinců). Pro dosažení objektivitu jsou školy rozděleny do 4 segmentů (Tab. 1), v rámci nichž porovnání probíhá (rozdělení je provedeno podle shody stanovených parametrů – umělecké VŠ, neuniverzitní školy, srovnatelné velikosti, objemy výkonů VŠ). Výše uvedeným ukazatelům jsou přiděleny různé váhy v těchto čtyř segmentech (Tab. 2),
- část společenské priority neboli ukazatel P – zavedená od roku 2019 a týká se podpory lékařských a pedagogických fakult. Metodika výpočtu není přesně dána a vychází z odborného hodnocení potřebných nákladů na realizaci podpory.

Tab. 1 Rozdělení veřejných VŠ do segmentů pro stanovení výkonové části RO I

1	2	3	4
1. Akademie múzických umění v Praze 2. Akademie výtvarných umění v Praze 3. VŠUP v Praze 4. Janáčkova akademie múzických umění v Brně	1. Vysoká škola polytechnická Jihlava 2. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	1. JČU v Českých Budějovicích 2. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem 3. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno 4. Ostravská univerzita 5. Univerzita Hradec Králové 6. Slezská univerzita v Opavě 7. VŠCHT v Praze 8. Západočeská univerzita v Plzni 9. TU v Liberci 10. Univerzita Pardubice 11. VŠB – TU Ostrava 12. UTB ve Zlíně 13. VŠE v Praze 14. ČZU v Praze 15. Mendelova univerzita v Brně	1. Univerzita Karlova 2. Masarykova univerzita 3. Univerzita Palackého v Olomouci 4. ČVUT 5. VUT v Brně

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Tab. 2 Váha indikátorů v jednotlivých segmentech VŠ – výpočet výkonové části RO I

Indikátor	Segment 1	Segment 2	Segment 3	Segment 4
Graduation rate	-	40 %	15 %	15 %
Mezinárodní mobility	20 %	20 %	22 %	22 %
Zaměstnanost absolventů	10 %	40 %	10 %	10 %
VaV	10 %	-	30 %	30 %
RUV	50 %	-	3 %	3 %
Studia v cizím jazyce	3,5 %	-	3,5 %	3,5 %
Externí příjmy	6,5 %	-	6,5 %	6,5 %
Cizinci (AP + VP)	-	-	10 %	10 %
Celkem	100 %	100 %	100 %	100 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

RO II – rozpočtový okruh, který se týká sociálních záležitostí studentů. Tvoří cca 10 % objemu všech čtyř rozpočtových okruhů a zahrnuje prostředky na stipendia, podporu ubytování a stravování apod. (EC, 2021).

RO III – rozpočtový okruh určený pro rozvoj VŠ (cca 5 % objemu všech čtyř RO). Jsou to dotace na centralizované rozvojové programy a příspěvky na realizaci institucionálních plánů. (EC, 2021).

RO IV – rozpočtový okruh pro mezinárodní spolupráci a ostatní záležitosti (zbývající objem prostředků ze všech 4 RO, cca do 5 %). Jsou to prostředky určené na podporu mezinárodní spolupráce veřejných VŠ, podporu vzdělávací činnosti VŠ z fondu vzdělávací politiky (ukazatel F) – např. podpora studentů se specifických potřebami, celoživotního vzdělávání seniorů, vzdělávání ve společensky významných oblastech, tvůrčí umělecké činnosti atd. (EC, 2021).

Přímé výdaje veřejné VŠ, které mohou být financovány prostředky ze státního rozpočtu, lze klasifikovat následovně (MŠMT, 2019, s. 93):

- platy, náhrady platů a související výdaje (sociální a zdravotní pojištění, odměny z dohod atd.),
- vybrané výdaje spojené s konáním závěrečných zkoušek,
- výdaje na náklady spojené s výukou zdravotní postižených studentů,
- výdaje na učební pomůcky, školní potřeby, učebnice (pokud jsou poskytovány bezplatně),
- výdaje na další vzdělávání pracovníků,
- výdaje na činnosti, které přímo vztahují k rozvoji školy a kvalitě vzdělávání,
- další nezbytné neinvestiční výdajem, které se týkají provozování škol, a investiční výdaje zařazené do programu podle zvláštního právního předpisu.

Pozitivně je možné hodnotit růst významu kvalitativních kritérií při stanovení rozpočtu veřejných VŠ v posledních letech. Může to ve skutečnosti přinášet pozitivní výsledky jen při dostatečných příspěvcích na vzdělávací činnost VŠ. Ve společnosti převládají negativní názory – zmiňují se nenaplněné vládní sliby o zvýšení příspěvků na VŠ, pokles výdajů na vzdělávací činnost v přepočtu na HDP a počet studentů (Taušer, 2017).

3.9.3 Financování soukromých vysokých škol

Provozovatel soukromé vysoké školy je povinen zajistit financování své vzdělávací, výzkumné, vědecké, vývojové, inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti. Převazující část příjmů soukromé VŠ tvoří úhrada za studium – školné, jehož výši stanoví soukromá VŠ sama. Žádná právní norma nereguluje výši školného soukromých VŠ.

Od roku 2018 byla zrušená možnost získávat soukromými VŠ státní dotaci na podporu akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, a s tím spojené vědecké a vývojové činnosti. Od té doby byla udělána pouze jedná výjimka, kdy dotace byla poskytována jedné soukromé VŠ „z důvodu poskytování služeb obecného hospodářského zájmu a plnění závazku veřejné služby (ve studijních programech „ošetřovatelství“ a „porodní asistence“ v souvislosti s nedostatečným zajištěním počtu absolventů veřejným vysokoškolským sektorem).“ (EC, 2019).

Soukromé VŠ mají možnost získat jen dotace na výplatu sociálních stipendií, a to za stejných podmínek a ve stejné výši jako u veřejných vysokých škol dotace na stipendia ubytovací. Dotace soukromým VŠ na výzkum a vývoj se řídí zvláštním předpisem – zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

Studenti VŠ mají nárok na získání stipendia, a to pokud splňují podmínky stanovené stipendijním řádem příslušné školy. Obvykle se jedná o stipendia za vynikající studijní výsledky, stipendia na výzkumnou, vývojovou a inovační činnost, na podporu studia v zahraničí, v případě tíživé sociální situace atd.

Z rozpočtu MŠMT mohou studenti získávat formou stipendia finanční podporu nákladů na ubytování, dotování cen stravování a dopravy, podporu nákladů na sportovní služby apod. Stipendia studentům doktorských programů jsou hrazeny ze samostatné části příspěvků MŠMT. V roce 2018 se jednalo například o stipendium ve výši 135 tisíc korun za rok na jednoho studenta.

4 Vlastní práce

V této části práce je zaměřeno na analýzu trhu vysokoškolského vzdělání v ČR, porovnání některých jeho vlastností s trhem EU. Pozornost je věnována analýze strany nabídky a poptávky po vysokoškolském vzdělání, analýze systému financování VŠ a studia.

4.1 Analýza nabídky vysokoškolského vzdělávání v ČR

Seznam veřejných, státních, soukromých a zahraničních VŠ a poboček zahraničních VŠ v ČR je možné najít na webových stránkách MŠMT. Je uveden v příloze C této práce. Seznam veřejných VŠ je uveden také v příloze 1 zákona č. 111/1998 Sb.

V roce 2019 bylo v ČR 34 soukromé VŠ a 26 veřejných VŠ. Tato vzdělávací zařízení tvořily dohromady 79 % všech VŠ v zemi. Počty vysokých škol v ČR jednotlivých typů v roce 2019 jsou uvedeny v tabulce 3.

Tab. 3 Vysoké školy v ČR (podle typů), 2019

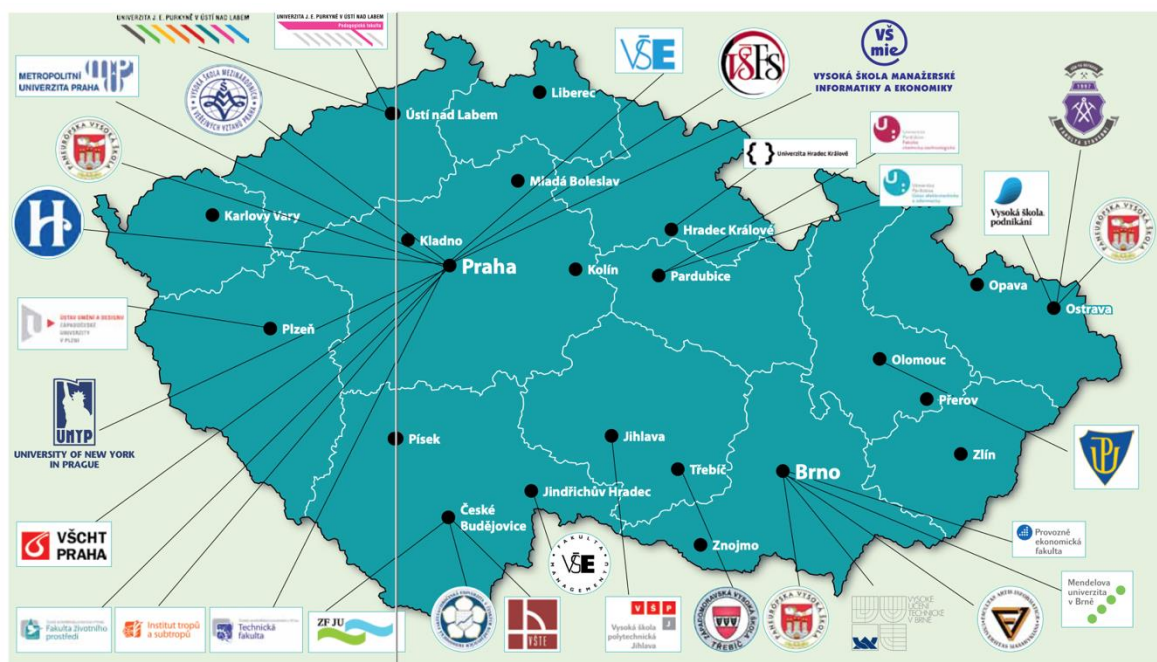
Typ VŠ	Počet	Podíl, %
Veřejné VŠ	26	34 %
Státní VŠ (v kompetenci Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany)	2	3 %
Soukromé VŠ (právnícké osoby, jímž bylo MŠMT uděleno státní souhlas působit jako soukromá VŠ)	34	45 %
Zahraniční evropské VŠ	7	9 %
Pobočky zahraničních evropských VŠ	6	8 %
Zahraniční mimoevropská VŠ	1	1 %
Pobočky zahraničních mimoevropských VŠ	n/d	n/d

Zdroj: vlastní zpracování na základě MŠMT, 2019

Nejvíce českých veřejných a soukromých VŠ (celkem 29, téměř polovina všech VŠ těchto typů v ČR) se nachází v Praze. Mapa, zobrazující umístění nejvýznamnějších VŠ v ČR je uvedena na obrázku 5. Téměř tři čtvrtiny VŠ v Praze (21 VŠ) jsou soukromé. Druhým nejvýznamnějším krajem z hlediska počtu veřejných a soukromých VŠ je Jihomoravský kraj. Nachází se zde 8 škol těchto typů. Tato geografická struktura VŠ v ČR je dána strategickým významem Prahy jako hlavního města – centr vzdělání, kultury a práce, a historií vývoje kvalitního systému školství v Jihomoravském kraji. Vysoký podíl VŠ v těchto krajích se podílí i na vytváření nadprůměrné vzdělanostní úrovni místních obyvatel.

Podle posledních dostupných výsledků sčítání lidu v ČR z roku 2011 (ČSÚ, 2014) má vysokoškolské vzdělání 23,6 % obyvatel Prahy a 14,7 % obyvatel Jihomoravského kraje. Jsou to nejvyšší ukazatele mezi kraji – ukazatel nepřevyšuje 11,5 % v ostatních krajích, v některých krajích (např. Karlovarském a Ústeckém) je cca 7 %.

Obr. 5 Mapa vysokých škol v ČR

Zdroj: KOL. AUTORŮ AMOS, 2012. Kam po maturitě. Praha: AMOS, 15. 76 s. ISSN 1802-694X.

Struktura VŠ z hlediska oboru je uvedena v tabulce 4. Vychází z posledních dostupných dat Eurostatu za rok 2016 o počtech absolventů jednotlivých oborů. Z porovnání údajů pro ČR a EU je patrné, že struktura českého vysokoškolského vzdělání je velmi podobná průměrné evropské struktuře. Největší podíl na celkovém počtu absolventů představují obory v oblasti společenských věd, žurnalistiky a informací, obchodu, správy a právo (30,9 % v ČR, 34,1 % v EU). Zejména významnou roli v této skupině hrají ekonomické školy a jejich obory spojené s obchodem. Druhou nejvýznamnější skupinu tvoří strojírenské, výrobní a konstrukční obory (14,9 % v ČR, 14,8 % v EU). V ČR se na tom podílí zejména velký počet absolventů ČVUT. Větší podíl absolventů VŠ v ČR než v EU vystudovalo obory „Služby“ a „Zemědělství, lesnictví, rybnářství a veterinářství“. Zemědělský sektor hraje větší roli v ekonomice ČR než v ekonomice EU – přidaná hodnota tohoto sektoru vytvářela 1,9 % HDP ČR a 1,6 % HDP EU v roce 2019 (Světová banka,

2021). Větší podíl absolventů zemědělských oborů v ČR proto odpovídá tomuto trendu. Sektor služeb je významnější v EU než v ČR – podílí se na tvorbě HDP 65,5 % (v EU) a 56,9 % (v ČR) (Světová banka, 2021). Počet absolventů oborů služeb je ovšem v ČR vyšší než v EU. Může to poukázat na skutečnost, že studenti v ČR mají větší naději na získání práce v oboru služeb za podmínky absolvování VŠ než studenti v EU.

Tab. 4 Struktura vysokoškolského vzdělání podle oborů – rozdělení absolventů (%), ČR a EU, 2016

Obory studia	ČR	EU
Vzdělávání	9,8 %	9,0 %
Umění a humanitní vědy	8,0 %	11,0 %
Společenské vědy, žurnalistika a informace; obchod, správa a právo	30,9 %	34,1 %
Přírodní vědy, matematika a statistika; informační a komunikační technologie	9,1 %	11,0 %
Strojírenství, výroba a konstrukce	14,9 %	14,8 %
Zdraví a blahobyt	10,8 %	13,7 %
Služby	6,9 %	3,7 %
Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	3,2 %	1,7 %
Neznámé obory	6,4 %	1,2 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat EUROSTAT, 2019. Tertiary education statistics ET2018. Eurostat: *Statistics explained* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Tertiary_education_statistics_ET2018.xlsx>

Z hlediska výše školného jsou nejdražší nabídky zahraničních soukromých VŠ v ČR a cizojazyčných oboru VŠ. Například cena školného na bakalářských oborech Anglo-americké vysoké školy činí 89 800 Kč za semestr, magisterských – 96 100 Kč / semestr (AAUNI, 2021). Pro porovnání na české soukromé Vysoké škole finanční a správní činí výše školného 58 000 Kč / semestr na bakalářských prezenčních oborech a 60 000 Kč / semestr na magisterských oborech (VŠFS, 2021). Navíc VŠFS poskytuje slevy ve výši 3 až 5 tisíc při předčasné úhradě školného (VŠFS, 2021). Vysoká škola zdravotnická stanoví školné ve výši 17 000 – 34 000 Kč za semestr v závislosti na typu oboru (VŠZ, 2021). Nabízí pouze bakalářské obory studia. Na základě informací o výše školného na všech soukromých školách ČR na portálu VysokéŠkoly.com (2021) je vypočítána průměrných cena školného, která vychází 26 358 Kč / semestr na bakalářských oborech a 31 333 Kč / semestr na magisterských oborech (Dolnoslezská VŠ uvedená v seznamu se nebere v úvahu – i když

nabízí jeden v obor v češtině, studium probíhá v Polsku a je to polská společnost). Další informace o výše školného a související výpočty jsou uvedeny v tabulce 5. Z výpočtu patrné, že průměrné náklady na školné, pokud jsou rozloženy do jednotlivých měsíců, činí 4 393 Kč na bakalářských oborech a 5 222 Kč na magisterských oborech.

Tab. 5 Výše školného na soukromých VŠ v ČR, 2021

	Bakalářské obory	Magisterské obory
Nejnižší cena / semestr (Vysoká škola zdravotnická Praha)	17 000 Kč	nejsou
Nejvyšší cena / semestr (Anglo-americká vysoká škola, z. ú.)	89 800 Kč	96 100 Kč
Průměrná cena / semestr	26 358 Kč	31 333 Kč
Náklady studenta na školné ročně *	52 716 Kč	62 667 Kč
Náklady studenta na školné měsíčně **	4 393 Kč	5 222 Kč

* Náklady studenta na školné ročně = Průměrná cena za semestr * 2 semestry

**Náklady studenta na školné měsíčně = Náklady studenta na školné ročně / 12 měsíců

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat VYSOKÉŠKOLY.COM, 2021. Přehled škol: porovnání školného (cena za semestr studia). *VysokéŠkoly.com* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <https://www.vysokeskoly.com/prehled-skolneho/>

Studium na veřejných vysokých školách ČR není zpravidla zpoplatněn. Výjimkou je studium v cizím jazyce a studium po překročení stanovené standardní doby studia. „*Poplatek za studium se týká studentů, kteří překročili standardní dobu studia zvětšenou o jeden rok (většina bakalářských studijních programů je na 3 roky, v tomto případě jsou vám hrazeny 4 roky, v případě dvouletého magisterského studia jsou vám hrazeny 3 roky).*“ (Bureš, 2021). Každá VŠ stanoví vlastní poplatky a systém jejich výpočtů, přehled poplatků vybraných velkých významných VŠ v ČR pro školní rok 2021/2022 je uveden v tabulce 6. Některé školy vychází při stanovení poplatku z koeficientu ekonomické náročnosti oboru (např. Univerzita Karlova, ČVUT) a z toho, o jakou dobu překročil student standardní dobu studia (např. doba studia prodloužena o 1 rok, 2 roky, 3 roky atd.). Je třeba upozornit na to, že školy mohou stanovit nové poplatky v každém akademickém roce. Od poplatků se v některých případech upouští – například v případě mírné překročení doby studia (cca 2 týdny), za vynikající studijní výsledky studenta, v případě obtížné sociální a zdravotní situace studenta apod. (Bureš, 2021).

Tab. 6 Výše poplatků za překročení standardní doby studia na veřejných VŠ v ČR, 2021

	Poplatky za překročení standardní doby studia
Univerzita Karlova	20 000 Kč (nejlevnější obor Filozofie) 53 500 Kč (nejdražší obor Zubní lékařství)
Masarykova univerzita	V závislosti na době prodloužení studia: od 18 000 Kč (o méně než 6 měsíců) – do 36 000 Kč (od 18 a více měsíců)
Univerzita Palackého v Olomouci	20 000 Kč (za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia zvýšenou o 1 rok)
VUT v Brně	13 200 Kč – 52 500 Kč za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia zvýšenou o 1-3 roky
ČZU	21 000 Kč za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia zvýšenou o 1 rok
ČVUT	20 000 – 45 100 Kč za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia (podle koeficientu ekonomické náročnosti oboru)
VŠE	21 000 Kč za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia zvýšenou o 1-2 roky 34 500 Kč za každých započatých 6 měsíců studia nad standardní dobu studia zvýšenou o 3 a více let

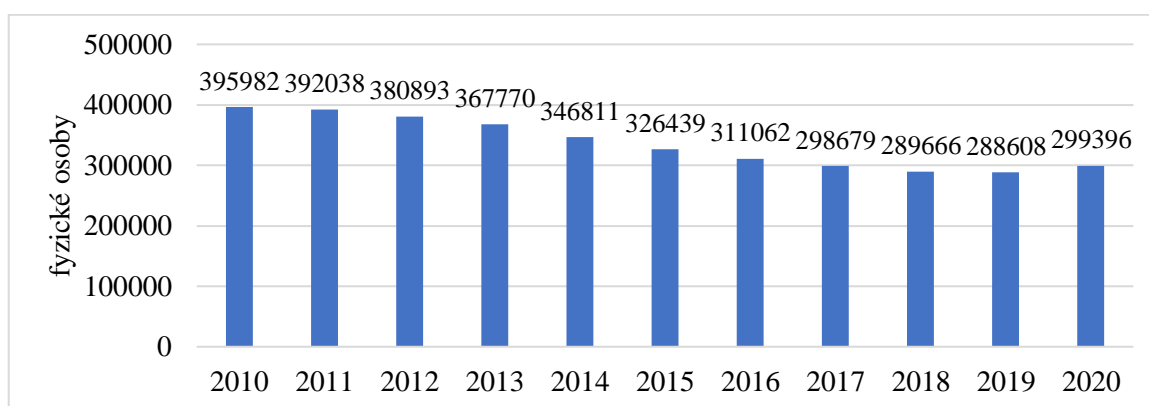
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat BUREŠ, Michal, 2021, 18. srpen. Přes 50 tisíc korun za semestr aneb poplatky za delší studium na VŠ. Student.Finance.cz. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://student.finance.cz/493112-prodlouzeni-studia-poplatky-2017/>>

Vyšší nabídka než poptávka nebo naopak vyšší poptávka než nabídka může způsobit nerovnováhu na trhu vysokých škol. Významné rozdíly mezi nabídkou a poptávkou může vyvolat nezdravou konkurenci, problémy s financováním škol, snížení kvality vzdělávání obecně. Je proto důležité zohlednit v rámci analýzy systému VŠ v ČR obě strany trhu.

4.2 Analýza poptávky po vysokoškolském vzdělávání v ČR

Vývoj základního ukazatele poptávky po vysokoškolském vzdělání v ČR – celkový počet studentů veřejných a soukromých vysokých škol – je ilustrován pomocí obrázku 6. Je patrný výrazný klesající trend ukazatele: přes to, že se v roce 2020 počet studentů poprvé po devíti letech meziročně zvýšil (o 11 tisíc), ve srovnání s rokem 2010 studentů v roce 2020 bylo o necelých 100 tisíc méně. To znamená, že se počet studentů poklesl cca o čtvrtinu, zatímco do roku 2010 každoročně rostl (ČSÚ, 2021).

Obr. 6 Počet studentů veřejných a soukromých VŠ v ČR, 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 8. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

Výpočet absolutních a relativních změn ukazatele počtu studentů VŠ a výpočet bazického indexu (2010 = 100 %) (viz Tab. 8) popisuje trend vývoje ukazatele.

Tab. 7 Výpočet změn ukazatele počtu studentů VŠ v ČR, 2010-2020

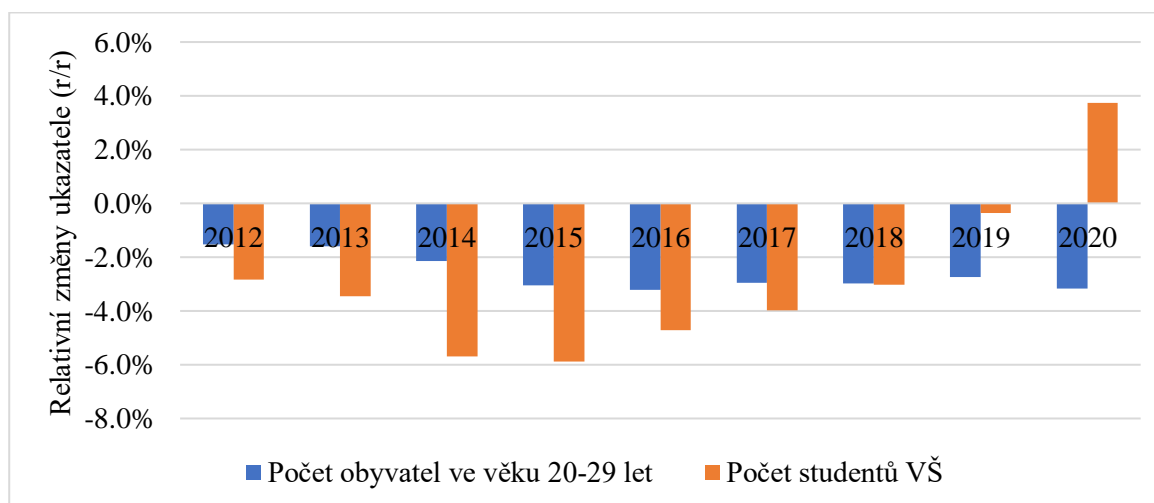
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Absolutní změna (r/r)	-	-3 944	-11 145	-13 123	-20 959	-20 372
Relativní změna (r/r)	-	-1,0 %	-2,8 %	-3,4 %	-5,7 %	-5,9 %
Bazický index (2010=100 %)	100 %	99,0 %	96,2 %	92,9 %	87,6 %	82,4 %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Absolutní změna (r/r)	-15 377	-12 383	-9 013	-1 058	10 788	
Relativní změna (r/r)	-4,7 %	-4,0 %	-3,0 %	-0,4 %	3,7 %	
Bazický index (2010=100 %)	78,6 %	75,4 %	73,2 %	72,9 %	75,6 %	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 8. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

Pokles je spojen především se změnou demografické struktury obyvatelstva ČR a snížením velikosti populace ve věku 20-29 let, který je typický pro studium a VŠ. Studenti ve věku 20-29 let tvoří necelých dvě třetiny všech studentů v ČR (68,6 % v roce 2010, 64,9 % v roce 2020) (ČSÚ, 2021, s. 7). Navíc i v této věkové skupině došlo k poklesu podílu studentů VŠ: v roce 2011 byl tento ukazatel nejvyšší (20 %), v roce 2020 – činil již jen 18 % (ČSÚ, 2021).

Pro účely potvrzení předpokladu, že pokles počtu studentů je spojen s poklesem počtu obyvatel ve věku 20-29 let bylo provedeno porovnání relativních meziročních změn těchto dvou ukazatelů. Na základě dostupných dat ČSÚ (2021) o počtech obyvatel ve věku 20-29 let v období 2011-2020 (viz Příloha G) byly vypočítány relativní meziroční změny tohoto ukazatele. Následně byly změny ukazatelů porovnány pomocí obrázku 7, který znázorňuje souběžný trend obou ukazatelů: pokles počtu obyvatel vybrané věkové skupiny je doprovázen poklesem počtu studentů VŠ. Jen v roce 2020 nebyl tento trend souběžným: počet obyvatel ve věkové skupině 20-29 let pokračoval v poklesu, zatímco počet studentů poprvé za 9 let vzrostl.

Obr. 7 Počet studentů VŠ a počet obyvatel ve věku 20-29 let v ČR (porovnání trendů ukazatelů)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 8. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>; ČSÚ, 2021. Věkové složení obyvatel podle jednotek věku – celkem (stav k 31. 12.). Veřejná databáze Český statistický úřad. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEMD010-C&z=T&f=TABULKA&skupId=3969&katalog=33156&pvo=DEMD010-C&str=v432&c=v3~3__RP2020#w=>>

Na základě výsledků provedené analýzy lze potvrdit první stanovenou hypotézu práce – pokles počtu studentů v ČR souvisí s úbytkem počtu obyvatel ve věku 20-29 let. Vzhledem k dostupným datům byl tento předpoklad ověřen v rámci období 2012-2020, a v roce 2020 nebyl tento předpoklad potvrzen.

4.2.1 Poptávka po různých typům oborů studia

Porovnání počtu studentů různých oborů v ČR v letech 2010 a 2020 je možné provést pomocí dat z tabulky 8. Nejvíce studentů studuje obor Obchod, administrativa a právo – 60,7 tisíc osob v roce 2020. V porovnání s rokem 2010 se počet student v tomto oboru poklesl více než o třetinu (-34,9 %). Ještě větší pokles zaznamenaly technické, výrobní a stavební obory (-37,2 %). Přibližně o pětinu se snížil počet studentů téměř všech ostatních oborů, s výjimkou oboru Služby (zde se počet studentů poklesl jen o 1,4 %). Zejména nepříznivý pro zemi je úbytek studentů zdravotnických a technických oborů, protože v těchto oblastech cítí trh práce značný nedostatek kvalifikovaných pracovníků (ČT24, 2021).

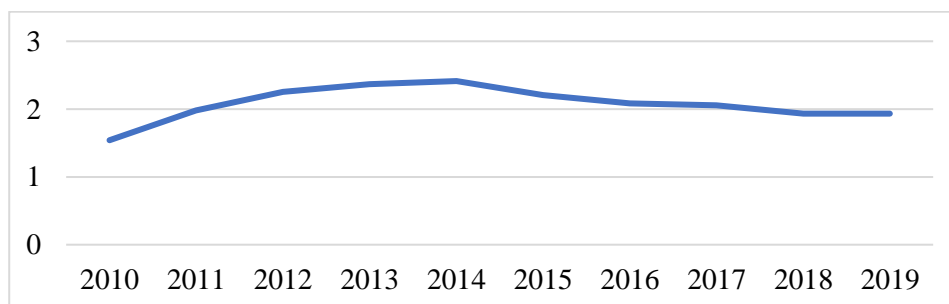
Tab. 8 Počet studentů VŠ – podle skupin oborů vzdělání

Obory	2010		2020		2020/2010	
	tis. osob	podíl, %	tis. osob	podíl, %	Abs. změna	Rel. změna
Obchod, administrativa a právo	93,2	23,1 %	60,7	20,0 %	-32,5	-34,9 %
Technika, výroba a stavebnictví	64,8	16,0 %	40,7	13,4 %	-24,1	-37,2 %
Vzdělávání a výchova	46,2	11,4 %	37,7	12,4 %	-8,5	-18,4 %
Společenské vědy, žurnalistika a inf.vědy	43,9	10,9 %	34,8	11,5 %	-9,1	-20,7 %
Umění a humanitní vědy	37,2	9,2 %	29,4	9,7 %	-7,8	-21,0 %
Zdrav.a soc. péče, péče o příznivé živ.podm.	35,2	8,7 %	28,7	9,5 %	-6,5	-18,5 %
ICT	25,8	6,4 %	21,8	7,2 %	-4	-15,5 %
Služby	22	5,4 %	21,7	7,1 %	-0,3	-1,4 %
Přírodní vědy, matematika a statistika	21,8	5,4 %	16,4	5,4 %	-5,4	-24,8 %
Zemědělství, lesnictví, rybářství, veterinář.	13,9	3,4 %	11,7	3,9 %	-2,2	-15,8 %
Celkem	404	100 %	303,6	100 %	-100,4	-24,9 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 10. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

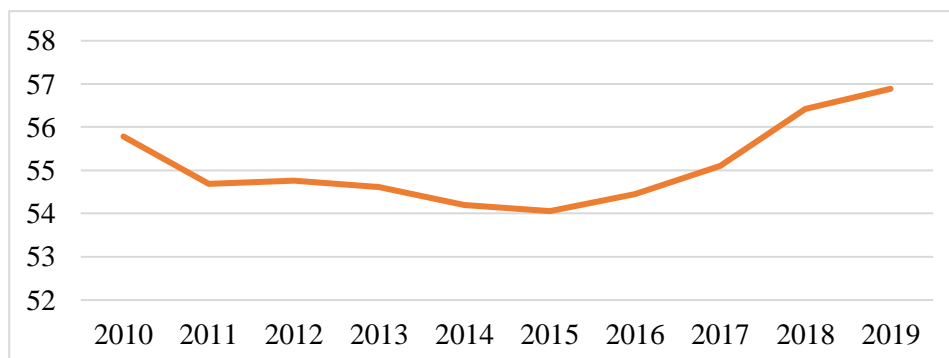
Nejméně studentů studovalo obor Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství v roce 2020 – 11,7 tisíc studentů (ČSÚ, 2021, s. 10). Trend nízkého zájmu o tento obor lze spojit s očekáváním studentů ve vztahu k budoucímu uplatnění na trhu práce. Podle statistik podílu ekonomických sektorů na HDP země lze tvrdit, že se význam sektoru zemědělství v ČR klesá – zejména od roku 2015 (viz Obr. 8). Naopak terciální sektor (obor služeb) roste – zejména od roku 2015 (viz Obr. 9) a počet studentů v tomto oboru zaznamenal nejmenší pokles při porovnání s ostatními oborami v období 2010-2020.

Obr. 8 Sektor Zemědělství, lesnictví, rybářství – podíl na HDP ČR (%), 2010-2019

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat WORLD BANK, 2021. Czech Republic. *Data World Bank*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/country/czech-republic?view=chart>>

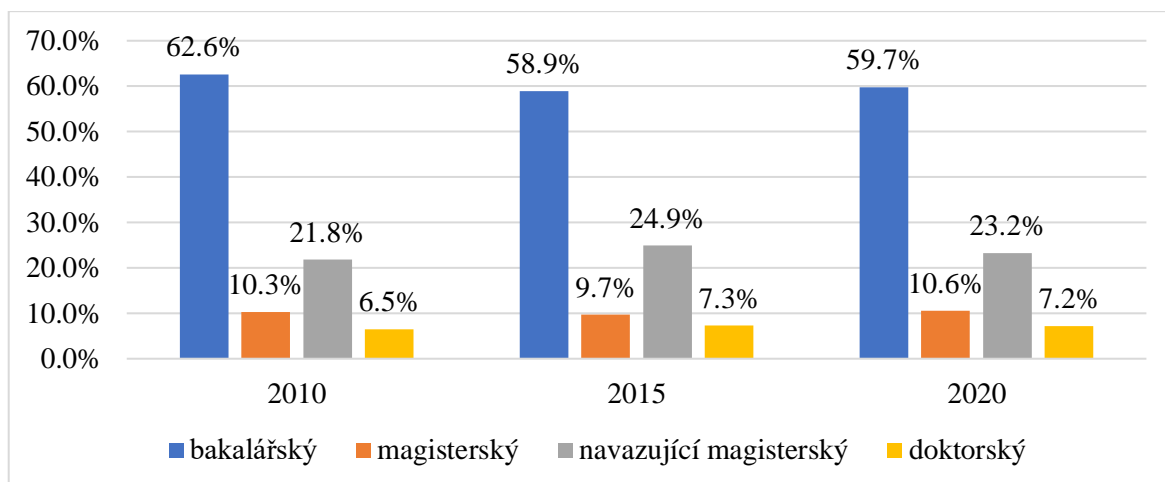
Obr. 9 Sektor služeb – podíl na HDP ČR (%), 2010-2019

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat WORLD BANK, 2021. Czech Republic. *Data World Bank*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/country/czech-republic?view=chart>>

Z hlediska studia jednotlivých typů oborů na VŠ lze konstatovat snížení podílu studentů bakalářských oborů a růst podílů studentů navazujících magisterských a doktorských programů ze všech studentů (viz Obr. 11). V roce 2020 studovalo bakalářské obory celkem 59,7 % ze všech studentů v ČR, 33,8 % – studovalo magisterské a navazující magisterské obory, 7,2 % – doktorské obory.

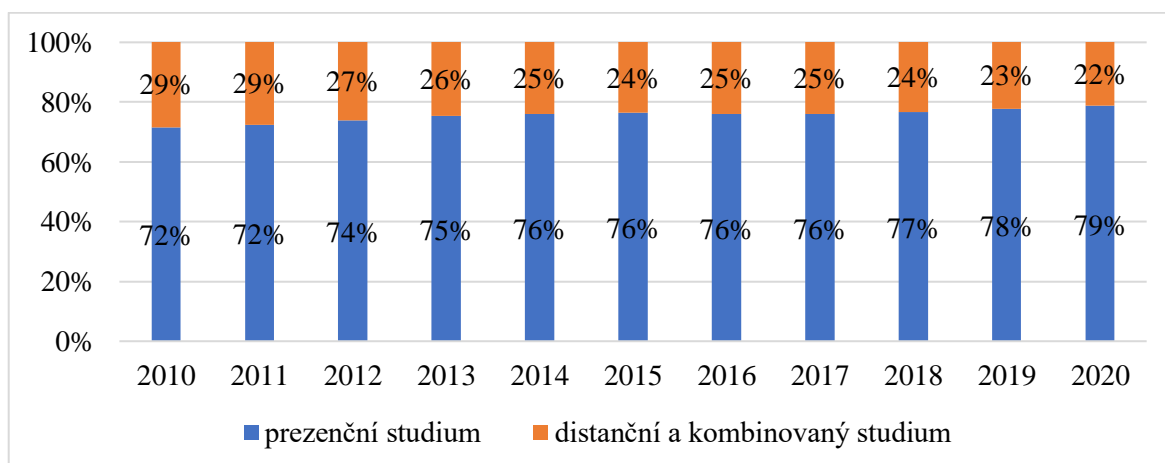
Obr. 10 Podíly studentů v jednotlivých studijních programech ze všech studentů VŠ, 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/163247822/23006121a01.pdf/b4165e79-e1cb-433e-ad5f-9575646ac64e?version=1.3>

Na základě statistik ČSÚ (2021) o počtech studentů různých forem studia byly vypočítány podíly studentů prezenčního studia ze všech studentů VŠ a podíly studentů distančního a kombinovaného studia (viz Obr. 8). Je patrné, že se snižuje zájem o distanční a kombinované studium a oproti tomu se podíl studujících prezenční obory zvyšuje: v roce 2010 studovalo prezenční obory 72 % všech studentů, v roce 2020 – 79 %.

Obr. 11 Podíly studentů v prezenčním, distančním a kombinovaném studiu ze všech studentů VŠ, 2010-2020

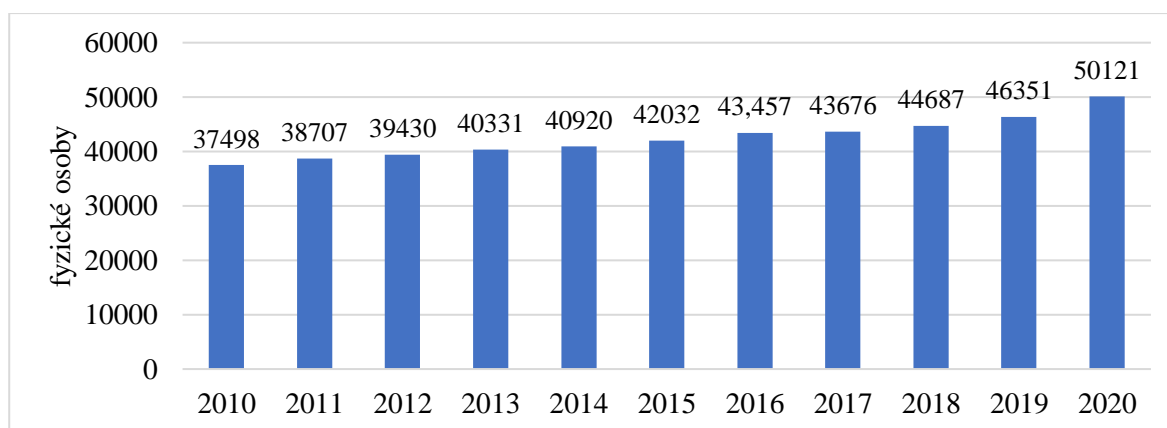

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/163247822/23006121a01.pdf/b4165e79-e1cb-433e-ad5f-9575646ac64e?version=1.3>

4.2.2 Cizinci na vysokých školách

Poptávka po vysokoškolském vzdělání v ČR je velmi silná ze strany cizinců. Vývoj počtu studentů-cizinců ilustruje obrázek 12. V roce 2019 studovalo na VŠ celkem 46 441 cizinců, což představovalo 16,1% podíl na celkovém počtu studentů VŠ (ČSU, 2019). V roce 2020 činil počet zahraničních studentů VŠ 50 441 studentů, což odpovídá 17% podílu na celkovém počtu studentu (ČSÚ, 2021).

Obr. 12 Počet studentů-cizinců v ČR, 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti-cizinci podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz/vystupy/vu_vs_f2.html>

Výpočet změn ukazatele počtu studentů-cizinců je proveden v tabulce 7. Počet studentů ze zahraničí mezi lety 2010-2020 vzrostl o třetinu (o 33,7 %). Počet studentů-cizinců se zvyšoval každý rok (maximální meziroční nárůst v roce 2020 +8,1 %).

Tab. 9 Výpočet změn ukazatele počtu studentů-cizinců v ČR, 2010-2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Absolutní změna (r/r)	-	1 209	723	901	589	1 112
Relativní změna (r/r)	-	3,2 %	1,9 %	2,3 %	1,5 %	2,7 %
Bazický index (2010=100 %)	100 %	103,2 %	105,2 %	107,6 %	109,1 %	112,1 %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Absolutní změna (r/r)	1 425	219	1 011	1 664	3 770	
Relativní změna (r/r)	3,4 %	0,5 %	2,3 %	3,7 %	8,1 %	
Bazický index (2010=100 %)	115,9 %	116,5 %	119,2 %	123,6 %	133,7 %	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti-cizinci podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz/vystupy/vu_vs_f2.html>

Nejvyšší zájem o studium na českých VŠ mají Slováci, s odstupem pak – občané Ruské federace, Ukrajiny a Kazachstánu. Cizinci na českých VŠ mají celkem 165 různých státních občanství (ČSÚ, 2021). Studenti ze zemí bývalého Sovětského svazu studují především bakalářské obory (cca tři čtvrtiny všech studentů z těchto zemí). Státní příslušníci Indie, Německa, Itálie a jiných zemí naopak jsou častěji studenti magisterských a doktorských oborů. Pro studenty ze Slovenska a Číny je typicky téměř stejný podíl na studiu bakalářských, magisterských a doktorských oborů. Přehled statistiky studentů-cizinců na českých VŠ za rok 2020 je uveden v tabulce 7.

Tab. 10 Studenti cizí státní příslušnosti na VŠ v ČR, 2020

Stát	Počet studentů VŠ	Podíl na celkovém počtu studentů-cizinců	Podíl na celkovém počtu studentů v ČR	Studují bakalářské obory	Studují magisterské a doktorské obory
Slovensko	21 437	42,8 %	7,2 %	51 %	49,0 %
Rusko	7 526	15,0 %	2,5 %	69,2 %	30,8 %
Ukrajina	4 083	8,1 %	1,4 %	67,6 %	32,4 %
Kazachstán	2 356	4,7 %	0,8 %	79,4 %	20,6 %
Indie	1 164	2,3 %	0,4 %	14 %	86,0 %
Německo	953	1,9 %	0,3 %	12,3 %	87,7 %
Bělorusko	935	1,9 %	0,3 %	70,4 %	29,6 %
Čína	711	1,4 %	0,2 %	48,1 %	51,9 %
Itálie	510	1,0 %	0,2 %	34,1 %	65,9 %
Ostatní	10 449	20,8 %	3,5 %	29,3 %	70,7 %
Celkem	50 121	100,0 %	16,7 %	50,4 %	49,6 %

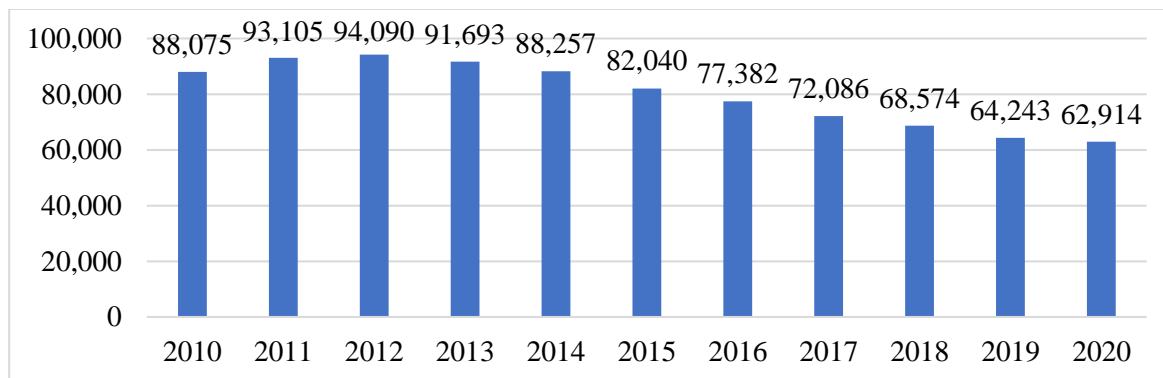
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 9. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

Praha a Brno byly nejpoblárnější města pro studium mezi cizinci: v roce 2019 studovalo na VŠ v těchto městech 23 107 a 13 430 cizinců (ČSU, 2019), tzn. 78,7 % všech studentů-cizinců v ČR. Tento trend odpovídá struktuře nabídky VŠ v ČR – v rámci analýzy bylo zjištěno, že v Praze a Jihomoravském kraji (Brno – sídlo kraje a druhé největší město ČR) se nachází větší část českých VŠ.

4.2.3 Absolventi vysokých škol

Analogicky s poklesem počtu studentů v ČR se snižuje počet absolventů VŠ. Vývoj počtu absolventů VŠ v období let 2010-2020 v ČR ilustruje obrázek 13. Je patrné, že se tento ukazatel snižuje od roku 2013. V roce 2012 bylo v ČR 94,1 tisíc absolventů VŠ, v roce 2020 bylo jich již jen 62,9 tisíc osob.

Obr. 13 Počet absolventů VŠ v ČR, 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Absolventi vysokých škol v ČR dle úrovně a oboru vzdělání. *Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

Výpočet změn ukazatele (viz Tab. 11) dokládá, že se v období 2014-2019 v ČR každoročně snižoval počet absolventů VŠ cca o 5 tisíc, což představuje meziroční pokles cca 5-6 %. Počet absolventů v roce 2020 představuje necelých tři čtvrtiny počtu z roku 2010 (71,4 %).

Tab. 11 Výpočet změn ukazatele počtu absolventů VŠ v ČR, 2010-2020

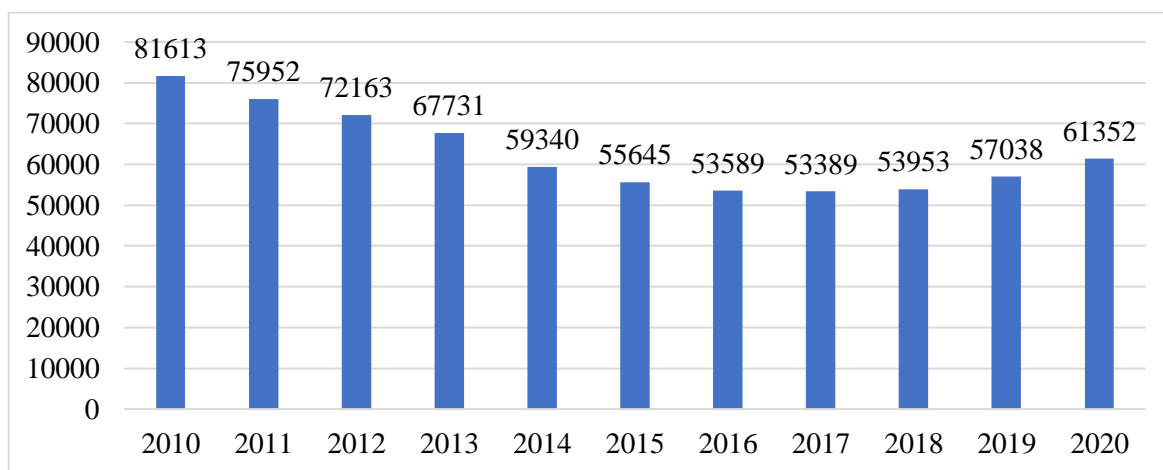
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Absolutní změna (r/r)	-	5 030	985	-2 397	-3 436	-6 217
Relativní změna (r/r)	-	5,7 %	1,1 %	-2,5 %	-3,7 %	-7,0 %
Bazický index (2010=100 %)	100 %	105,7 %	106,8 %	104,1 %	100,2 %	93,1 %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Absolutní změna (r/r)	-4 658	-5 296	-3 512	-4 331	-1 329	
Relativní změna (r/r)	-5,7 %	-6,8 %	-4,9 %	-6,3 %	-2,1 %	
Bazický index (2010=100 %)	87,9 %	81,8 %	77,9 %	72,9 %	71,4 %	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Absolventi vysokých škol v ČR dle úrovně a oboru vzdělání. *Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>

Snížení počtu absolventů je spojeno s celkovým poklesem studentů v ČR, a zjištěným úbytkem obyvatel ve věku 20-29 let. Může být způsobeno také dalšími faktory. Například prodloužení doby studia a neschopnost úspěšně dokončit studium na VŠ může být jednou z příčin snížení počtu absolventů. Dokládá to zvýšení ukazatele počtu osob předčasně ukončujících vzdělávání a odbornou přípravu: v roce 2009 se jednalo o 5,4% podíl studentů, v roce 2019 – již o 6,7% podíl v ČR (Evropská komise, 2020). V průměru v celé EU je ovšem situace s předčasným odchodem ze studia stále horší než v ČR, i když jsou určité známky vylepšení: v roce 2009 činil podíl studentů, předčasně ukončujících studium, 14 % v EU, v roce 2019 – 10,2 % (Evropská komise, 2020).

Dalším faktorem snížení počtu absolventů může být pokles poptávky po VŠ vzdělání. Poptávku lze zhodnotit pomocí ukazatele poprvé zapsaných studentů do studia na VŠ, který zveřejňuje MŠMT. Tento ukazatel odráží skutečný zájem o studium na VŠ a zohledňuje studenty, kteří ucházejí o studium. Obrázek 14, nakreslený na základě těchto dat ilustruje klesající trend v období let 2010-2017. Od roku 2018 se počet zapsaných studentů do studia začal zvyšovat.

Obr. 14 Počet studentů, poprvé zapsaných do studia na VŠ v ČR, 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. Výkonové ukazatele: F3 poprvé zapsaní do studia podle vysoké školy / fakulty. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz/vystupy/vu_vs_f3.html>

V tabulce 13 jsou vypočítány ukazatele, popisující trend ukazatele počtu studentů zapsaných do studia na VŠ. V letech 2011-2016 byl pokles zejména výrazný: cca 5-6 % meziročně. Přes Počet studentů zapsaných do studia v roce 2020 představuje jen tři čtvrtiny hodnoty tohoto ukazatele z roku 2010 (75,2 %).

Tab. 12 Výpočet změn ukazatele počtu studentů zapsaných do studia VŠ v ČR, 2010-2020

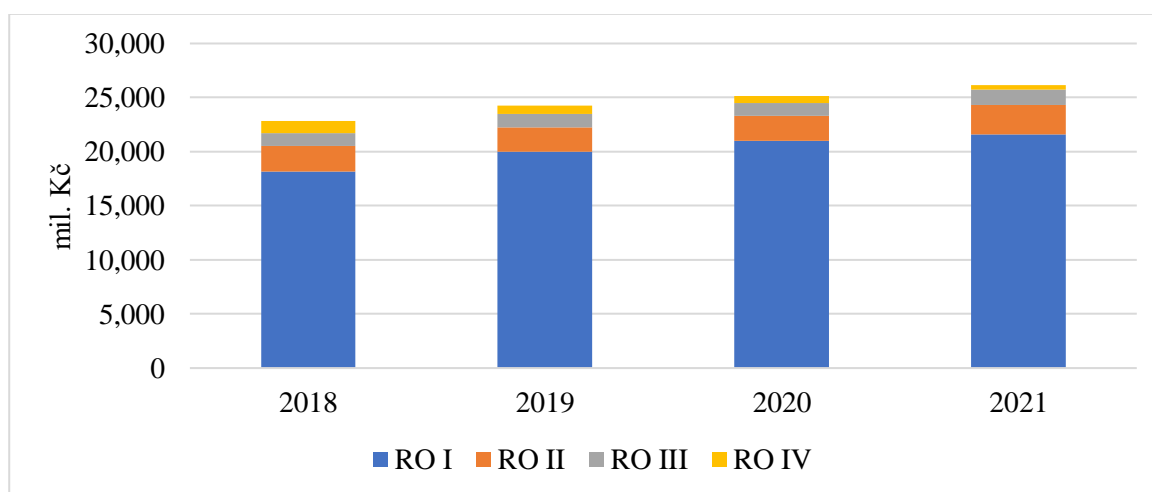
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Absolutní změna (r/r)	-	-5 661	-3 789	-4 432	-8 391	-3 695
Relativní změna (r/r)	-	-6,9 %	-5,0 %	-6,1 %	-12,4 %	-6,2 %
Bazický index (2010=100 %)	100 %	93,1 %	88,4 %	83,0 %	72,7 %	68,2 %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Absolutní změna (r/r)	-2 056	-200	564	3 085	4 314	
Relativní změna (r/r)	-3,7 %	-0,4 %	1,1 %	5,7 %	7,6 %	
Bazický index (2010=100 %)	65,7 %	65,4 %	66,1 %	69,9 %	75,2 %	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: F3 poprvé zapsaní do studia podle vysoké školy / fakulty.* [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz/vystupy/vu_vs_f3.html>

4.3 Analýza vývoje financování vysokoškolského vzdělávání v ČR

Nejdůležitějším zdrojem financování veřejných VŠ v České republice je státní rozpočet. Vývoj objemu prostředků, přidělených pro příspěvky a dotace vysokým školám, lze sledovat pomocí obrázku 15. Je patrný pomalý nárůst objemu prostředků, vymezených na tento účel. Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce (kapitola 3.9.2) je státní rozpočet pro rozdělení příspěvků a dotací VŠ rozdělen do čtyř rozpočtových okruhů (RO I-IV). V následujících podkapitolách práce budou jednotlivé RO zanalyzovány detailně.

Obr. 15 Státní rozpočet pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021.* [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

V tabulce 13 jsou vypočítány podíly objemu rozpočtu příspěvků a dotací VŠ (dále jen rozpočet VŠ) na HDP země, příjmech a výdajích státního rozpočtu. Je zjištěno, že rozpočet VŠ odpovídá 0,4 % HDP země, a v letech 2020-2021 je patrný nárůst tohoto podílu. Na celkových výdajích státního rozpočtu se rozpočet VŠ podílí 1,39 %. Je patrné snížení podílu rozpočtu VŠ na výdajích státního rozpočtu, což z pohledu financování VŠ lze hodnotit spíše negativně. Rozpočet VŠ odpovídá 1,89 % celkových příjmů státního rozpočtu v roce 2021, což je více než v předchozích letech sledovaného období.

Tab. 13 Rozpočet příspěvků a dotací VŠ, podíl ukazatele na HDP, výdajích a příjmech státního rozpočtu ČR, 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Rozpočet – příspěvky a dotace VŠ, mil. Kč	22 829	24 246	25 129	26 129
HDP (běžné ceny), mil. Kč	5 409 665	5 790 348	5 694 623	5 893 935*
Podíl na HDP, %	0,42 %	0,42 %	0,44 %	0,44 %
Příjmy státního rozpočtu, mil. Kč	1 314 498	1 465 359	1 578 119	1 385 613
Podíl na příjmech státního rozpočtu, %	1,74 %	1,65 %	1,59 %	1,89 %
Výdaje státního rozpočtu, mil. Kč	1 364 498	1 505 359	1 618 119	1 885 613
Podíl na výdajích státního rozpočtu, %	1,67 %	1,61 %	1,55 %	1,39 %

*HDP v roce 2021 – odhad, podle predikce ČNB bude činit růst HDP 3,5 % v roce 2021.

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>; ČNB, 2021, 5. srpen. Prognóza ČNB – léto 2021. Česká národní banka. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>>; ČSÚ, 2021. M000101a HDP výrobní metodou (běžné ceny). *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas/>>; MF ČR, 2021. Státní rozpočet v kostce. *Ministerstvo financí ČR*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce/>>;

Přehled objemů prostředků přidělených v jednotlivých rozpočtových okruzích rozpočtu VŠ v letech 2018-2021 je uveden v tabulce 14. Podrobná tabulka, obsahující všechny dílčí položky rozpočtu, je uvedena v příloze D. V tabulce 9 jsou vypočítány také procentuální podíly jednotlivých rozpočtových okruhů na celkovém objemu dotací a příspěvků v jednotlivých letech. Podrobný přehled podílů všech položek rozpočtu je uveden v příloze E.

Je patrné, že se podíl nejvýznamnějšího okruhu – RO I – se zvyšuje: v roce 2018 představoval 79,7 % celkového rozpočtu, v roce 2021 – již 82,7 %. Lze to objasnit zavedením nové dílčí části RO I v roce 2019 – společenské priority, která vytváří necelých 3 % objemů všech příspěvků a dotací.

Z RO II jsou financovány sociální záležitosti studentů (ubytovací stipendia, podpora stravování, stipendia pro studenty doktorských studijních programů apod.). Ve státním rozpočtu pro financování veřejných VŠ tvoří tato část 9-10 %. V roce 2021 se jedná o částku 2,68 miliard korun.

RO III tvoří cca 5 % na celkovém objemu finanční podpory veřejných VŠ (1,4 miliardy korun v roce 2021). Z této části rozpočtu jsou financovány centralizované rozvojové programy (185 milionů korun v roce 2021) a příspěvky na realizaci institucionálních plánů (1,2 miliardy korun v roce 2021).

Tab. 14 Státní rozpočet pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021

	2018		2019		2020		2021	
	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %
RO I	18 186	79,7 %	20 004	82,5 %	20 979	83,5 %	21 609	82,7 %
RO II	2343	10,3 %	2267	9,3 %	2305	9,2 %	2680	10,3 %
RO III	1185	5,2 %	1235	5,1 %	1195	4,8 %	1420	5,4 %
RO IV	1115	4,9 %	740	3,1 %	651	2,6 %	421	1,6 %
Celkem	22 829	100,0 %	24 246	100,0 %	25 129	100,0 %	26 129	100,0 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

V tabulce 15 jsou vypočítány absolutní a relativní změny objemů jednotlivých položek rozpočtu. Lze vidět nárůst objemu financování ve všech RO s výjimkou RO IV (pro účely tohoto RO bylo v roce 2021 vymezeno o 694 mil. Kč méně než v roce 2018, tj. se jedná o 62,3% pokles). Pokles byl způsoben zejména úbytkem na straně podpory mezinárodní spolupráce (-220 mil. Kč) a položky „Další“ fondu vzdělávací politiky (-438,4 mil. Kč). Snížila se také podpora pedagogických fakult a studijních programů (-165 mil. Kč), což bylo způsobeno změnami vzdělávací politiky.

Tab. 15 Změny objemu položek státního rozpočtu pro rozdělení příspěvku a dotací VŠ (%), 2018-2021

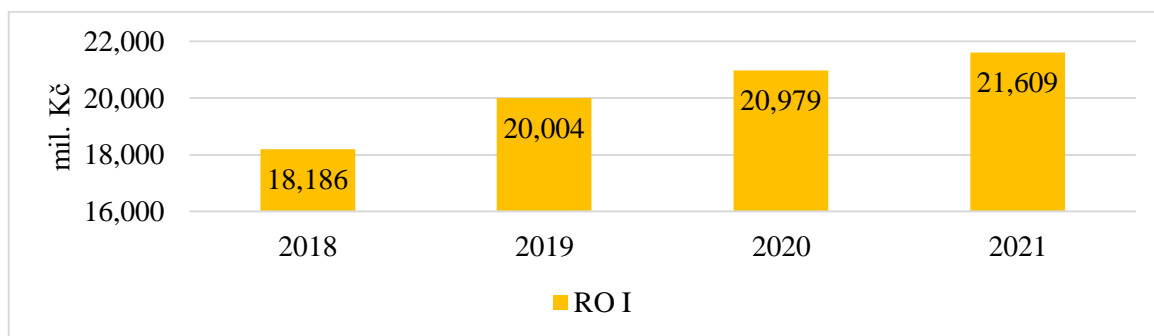
	2018	2019		2020		2021		2021-2018	
		Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna
RO I	-	1 818	10,0 %	975	4,9 %	630	3,0 %	3 423	18,8 %
RO II	-	-76	-3,3 %	38	1,7 %	375	16,3 %	336	14,4 %
RO III	-	50	4,2 %	-40	-3,2 %	225	18,8 %	235	19,8 %
RO IV	-	-375	-33,6 %	-90	-12,1 %	-230	-35,3 %	-694	-62,3 %
Celkem RO I-IV (příspěvky a dotace)	-	1 417	6,2 %	883	3,6 %	1 000	4,0 %	3 300	14,5 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

4.3.1 Institucionální část rozpočtu (RO I)

V roce 2021 bylo na institucionální část rozpočtu (RO I) vyčleněno celkem 21 608,9 milionů korun (MŠMT, 2021), o 630 milionů korun více než v roce 2020 (3% meziroční nárůst). Růst rozpočtu v roce 2021 byl spojen se schválením 3% růstu platů pedagogů, což odpovídá 130% průměrné hrubé mzdy v ČR (ČTK, 2021). Dynamiku ukazatele lze sledovat pomocí obrázku 16.

Obr. 16 Institucionální část rozpočtu – RO I (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

V tabulce 16 jsou uvedena data o struktuře RO I, rozdělené do tří hlavních částí: fixní část, výkonová část a část společenských priorit. Z vypočítaných podílů je patrné, že se podíl

fixní a výkonové části na celkovém rozpočtu téměř nemění: podíl fixní části RO I činí cca 80-83 % celkového objemu RO I, výkonové části – 16-17 %. V roce 2021 je na stabilizační faktor financování VŠ (fixní část RO I) vymezeno 17,4 miliard korun, na motivační složku (výkonová část RO I) – 3,5 miliard korun, stejně jako v roce 2020.

Tab. 16 Struktura RO I, 2018-2021

	2018		2019		2020		2021	
	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %
RO I	18 186	100 %	20 004	100 %	20 979	100 %	21 609	100 %
fixní část	15 067	83 %	16 064	80 %	16 795	80 %	17 395	80 %
výkonová část	3 119	17 %	3 325	17 %	3 477	17 %	3 477	16 %
společ.priorita	0	0 %	615	3 %	707	3 %	737	3 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Díky výpočtu absolutních a relativních změn ukazatelů je patrné zpomalení tempa růstu RO I ve sledovaném období 2018-2021 (viz Tab. 17). Například v roce 2019 byl RO I meziročně navýšen o 1 818 milionů korun, což představovalo 10% meziroční růst. V roce 2021 byl RO I zvýšen o 630 milionů korun oproti roku 2020 (3% meziroční růst).

Tab. 17 Změny RO I, 2018-2021

	2018	2019		2020		2021		2021-2018	
		Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna
RO I	-	1 818	10,0 %	975	4,9 %	630	3,0 %	3 423	18,8 %
RO I – fixní část	-	996	6,6 %	732	4,6 %	600	3,6 %	2 328	15,5 %
RO I – výkonová část	-	207	6,6 %	151	4,6 %	0	0,0 %	358	11,5 %
RO I – spol.priorita	-	615	-	92	14,9 %	30	4,2 %	737	-

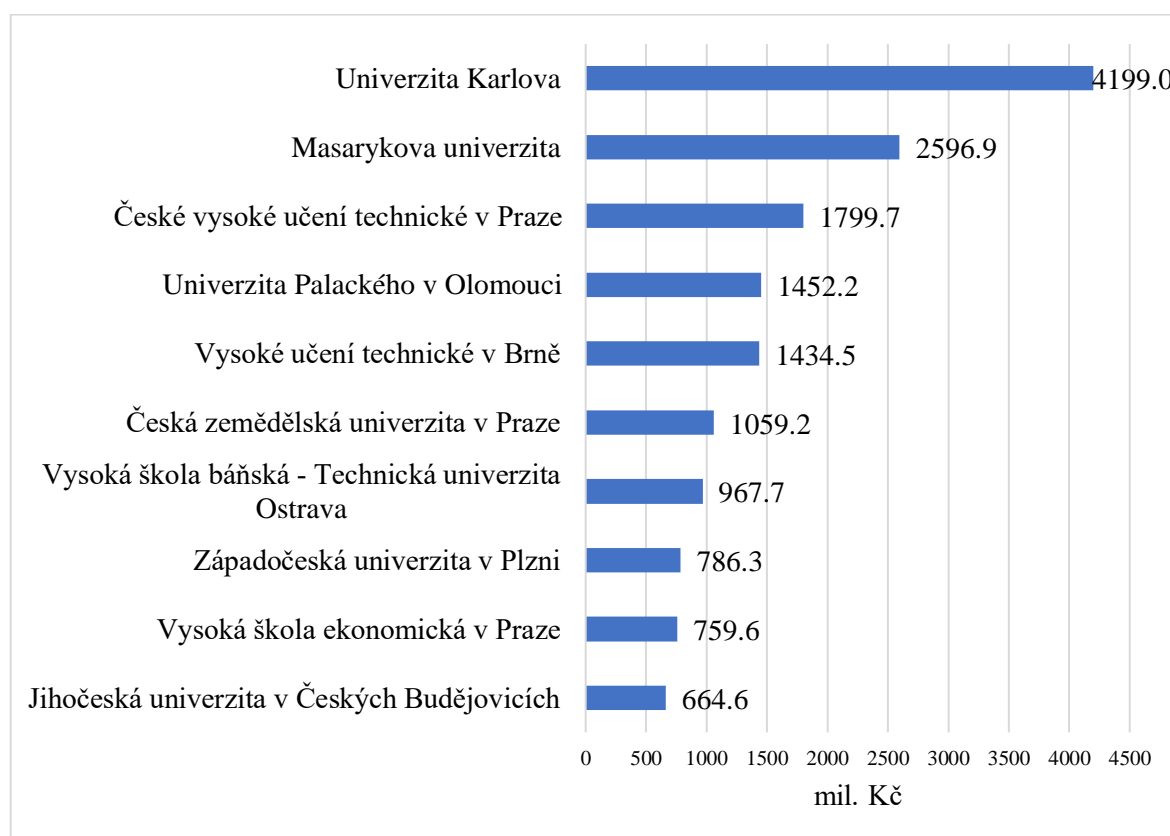
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Přehled financování jednotlivých veřejných VŠ z institucionální části rozpočtu 2021 je uveden v Příloze E. Jsou vypočítány podíly jednotlivých škol na celkovém objemu prostředků z RO I. Více než 1 miliard korun z RO I získaly 6 VŠ v ČR v roce 2021. Dalších

9 VŠ získaly méně než 1 miliardu korun, ale více než 500 milionů korun. Ostatním veřejným školám bylo přiděleno méně než 500 milionů korun, ale více než 100 milionů korun v rámci RO I 2021.

Obrázek 17 uvádí 10 veřejných vysokých škol v ČR, které získaly největší částky z institucionální části rozpočtu v roce 2021. Největší financování bylo přiděleno Univerzitě Karlovo (19,4 % všech prostředků RO I, částka 4 199 mil. Kč). Dále byly největší podíly rozpočtu určeny pro Masarykovou univerzitu (12,0 %, 2 596,9 mil. Kč) a České vysoké učení technické v Praze (8,3 %, 1 799,7 mil. Kč). Významné financování těchto VŠ bylo ovlivněno vymezením velké částky na ukazatel P – společenské priority. Zejména lékařské a pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a Masarykové univerzity byly podpořeny v rámci této priority.

Obr. 17 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO I 2021, ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Největší podíly rozpočtu připadají na výkonovou část rozpočtů následujících škol (z různých segmentů, nejvíce však ze segmentů 3 a 4):

- VŠCHT v Praze (22 %) – segment 3,
- Mendelova univerzita v Brně (19,5 %) – segment 3,
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (19 %) – segment 2 ,
- Univerzita Palackého v Olomouci (18 %) – segment 4,
- Univerzita Karlova (17,4 %) – segment 4.

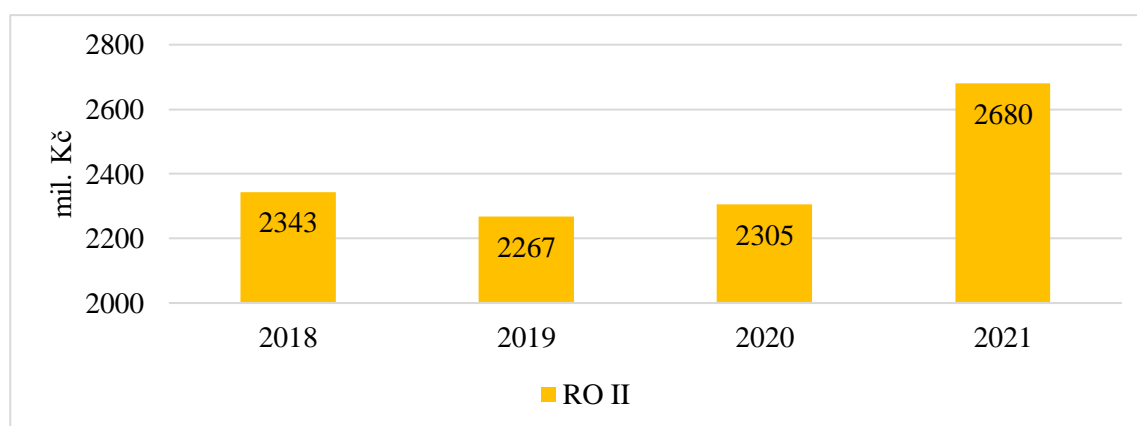
Oproti tomu se na institucionálním rozpočtu nejvíce podílejí fixní části u těchto VŠ (všechny jsou ze segmentu 3):

- Slezská univerzita v Opavě (88 %) – segment 3,
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (86,9 %) – segment 3,
- VŠ báňská – Technická univerzita Ostrava (86,9 %) – segment 3.

4.3.2 Sociální záležitosti studentů (RO II)

Druhou významnou část rozpočtu veřejných VŠ tvoří sociální záležitosti studentů (RO II). V roce 2021 je na tuto část rozpočtu vymezeno celkem 2679,7 mil. Kč (MŠMT, 2021), což představuje meziroční nárůst o 336 mil. Kč (+14,4 % oproti rozpočtu 2020). Je to pokračování růstové tendence: v roce 2020 byl RO II také zvýšen o 375 mil. Kč (+16,3 %) (viz Obr. 18).

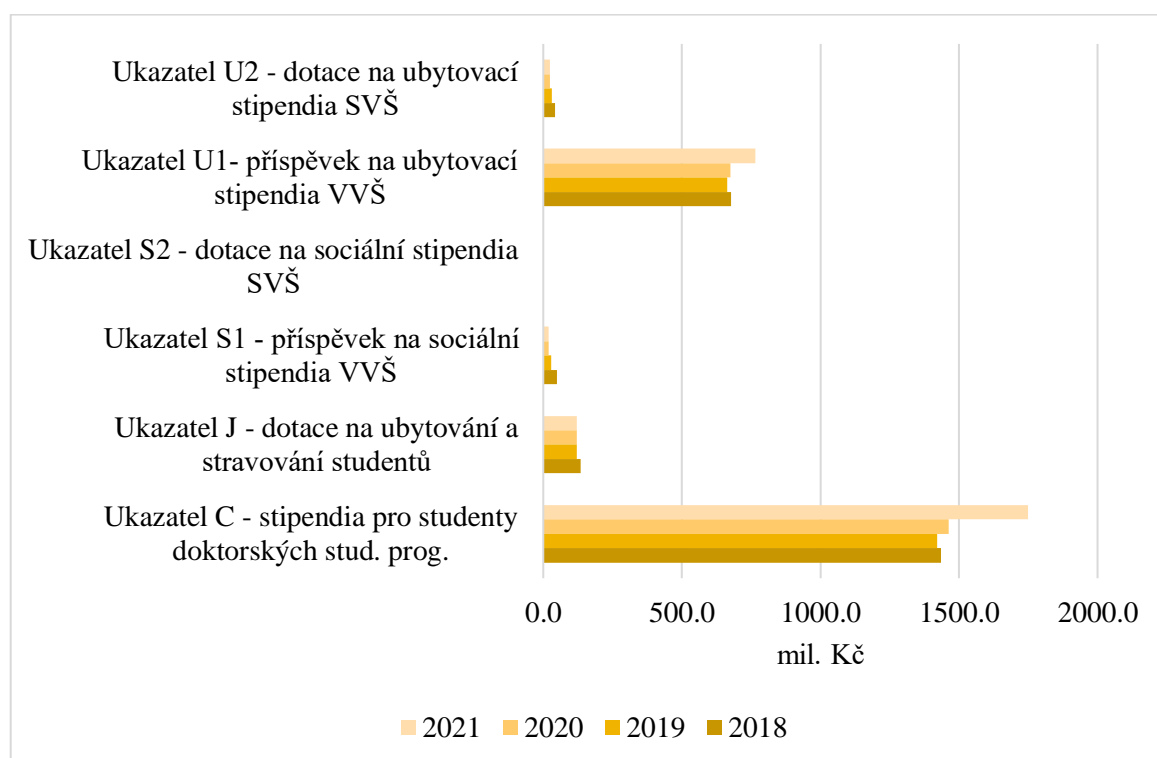
Obr. 18 Sociální záležitosti studentů – RO II (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Struktura rozpočtového okruhu II, rozdělená podle jednotlivých ukazatelů, je ilustrována pomocí obrázku 19. Pomocí obrázku lze sledovat vývoj objemů prostředků, přidělených jednotlivým ukazatelům v rámci RO II v letech 2018-2021. Je patrné, že v roce 2021 bylo rozhodnuto o přidělení značně větší částky na ukazatel C – stipendia pro studenty doktorských studijních programů (o 285,3 mil. Kč více než v roce 2020, 19,5% nárůst). Navýšen byl také ukazatel U1 – na příspěvky na ubytovací stipendia veřejných VŠ bylo vyčleněno o 89,5 milionů korun více než v roce 2020 (13,3% nárůst). Naopak poklesly dotace na ubytovací stipendia soukromých VŠ – ukazatel U2 (42 mil. Kč v roce 2018 a 25 milionů korun ročně v letech 2020-2021). V období 2018-2021 se dotace na ubytování a stravování (ukazatel J) studentů nemění: činí 120 milionů korun. Dotace na sociální stipendia soukromých VŠ (ukazatel S2) v rámci sledovaného období činí vždy 2 miliony korun ročně.

Obr. 19 Struktura RO II (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Podrobná data o struktuře RO II jsou uvedeny v tabulce 18. Výpočty podílů jednotlivých ukazatelů na celkovém objemu RO II potvrzují význam ukazatelů C (tvoří více než 60 % na celkovém objemu RO II a jeho podíl se každoročně zvyšuje) a U1 (tvoří 29 % na celkovém objemu RO II v letech 2018-2021).

Tab. 18 Struktura RO II, 2018-2021

	2018		2019		2020		2021	
	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %
RO II	2343,3	100 %	2267,0	100 %	2304,9	100 %	2679,7	100 %
Ukazatel C	1436,0	61 %	1421,8	63 %	1463,1	63 %	1748,4	65 %
Ukazatel J	135,0	6 %	120,0	5 %	120,0	5 %	120,0	4 %
Ukazatel S1	50,0	2 %	28,6	1 %	20,0	1 %	20,0	1 %
Ukazatel S2	2,0	0 %	2,0	0 %	2,0	0 %	2,0	0 %
Ukazatel U1	678,3	29 %	664,6	29 %	674,8	29 %	764,3	29 %
Ukazatel U2	42,0	2 %	30,0	1 %	25,0	1 %	25,0	1 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Analýza objemů prostředků, vymezených na jednotlivé prioritní oblasti v rámci RO II v letech 2018-2021 jsou doloženy výpočtem absolutních a relativních změn ukazatelů (viz Tab. 19).

Tab. 19 Změny RO I, 2018-2021

	2018	2019		2020		2021		2021-2018	
		Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna	Abs.změna, mil. Kč	Rel.změna
RO II	2343,3	-76,3	-3,3 %	37,9	1,7 %	374,8	16,3 %	336,4	14,4 %
Ukazatel C	1436,0	-14,2	-1,0 %	41,3	2,9 %	285,3	19,5 %	312,4	21,8 %
Ukazatel J	135,0	-15,0	-11,1 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	-15,0	-11,1 %
Ukazatel S1	50,0	-21,4	-42,9 %	-8,6	-30,0 %	0,0	0,0 %	-30,0	-60,0 %
Ukazatel S2	2,0	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Ukazatel U1	678,3	-13,7	-2,0 %	10,2	1,5 %	89,5	13,3 %	86,0	12,7 %
Ukazatel U2	42,0	-12,0	-28,6 %	-5,0	-16,7 %	0,0	0,0 %	-17,0	-40,5 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

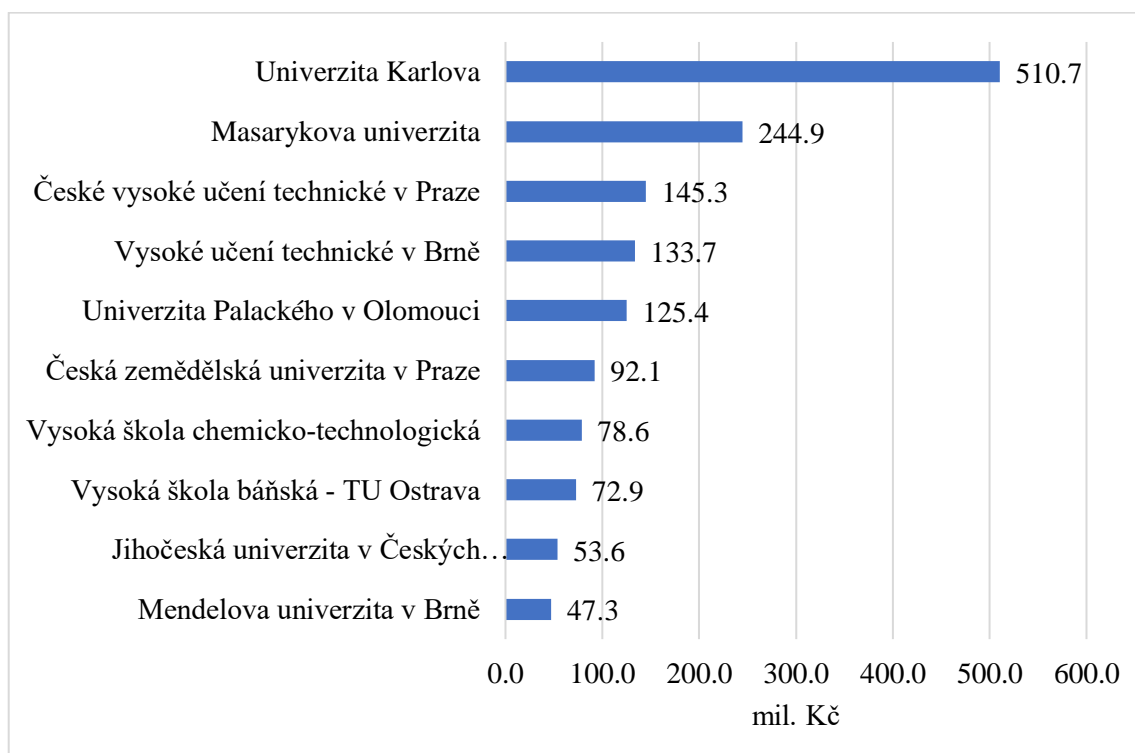
Dále je zaměřeno na detailní analýzu dvou nejvýznamnějších ukazatelů ve struktuře RO II (z hlediska objemu prostředků) – ukazatel C a ukazatel U1.

Ukazatel C – stipendia pro studenty doktorských studijních programů

Růst ukazatele C (stipendia pro studenty doktorských studijních programů, DSP) lze spojit nejen s nárůstem počtu studentů těchto programů, ale i s růstem mezd v zemi. Prioritou vzdělávací politiky a jednotlivých VŠ je podpora vědy a výzkumu, proto finanční podpora studentů doktorských programů je věnována vysoká pozornost.

Univerzita Karlova je jednoznačně nejvýznamnější veřejnou VŠ podle počtu studentů v DSP s nárokem na stipendium: celkem se jedná o 3 783 studenty (MŠMT, 2021). Výše příspěvků, kterou získává univerzita činí 510,7 mil. Kč (MŠMT, 2021), což je nejvyšší v zemi a činí 29 % na celkové výši prostředků vymezených na stipendia pro studenty DSP. Druhý největší příspěvek na stipendia studentů DSP získala Masarykova univerzita s 1 814 studenty DSP s nárokem na stipendium (14 % všech prostředků vymezených v rámci RO II na ukazatel C) – ve výši 244,9 mil. Kč (MŠMT, 2021). Rozdělení nejvyšších příspěvků na stipendia studentům DSP 10 veřejných VŠ je uvedeno na obrázku 20.

Obr. 20 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO II 2021 na stipendia pro studenty doktorských studijních programů, ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Ukazatel U1 – dotace na ubytovací stipendia veřejných VŠ

Objem prostředků, vyčleněných na ukazatel U1 (dotace na ubytovací stipendia veřejných VŠ) je zvýšen kvůli rostoucím cenám ubytování na kolejích a stále vytížené kapacitě studentských kolejí (Elsnic, 2021). Od začátku roku 2020 se kolejné zvýšilo a jeho průměrná výše činila 2 000 Kč (Vychytil, Jareš, 2019, s. 1). Studenti musí hledat dostupné ubytování v podobně dostupného nájemného bydlení, jehož ceny se také neustále rostou v ČR.

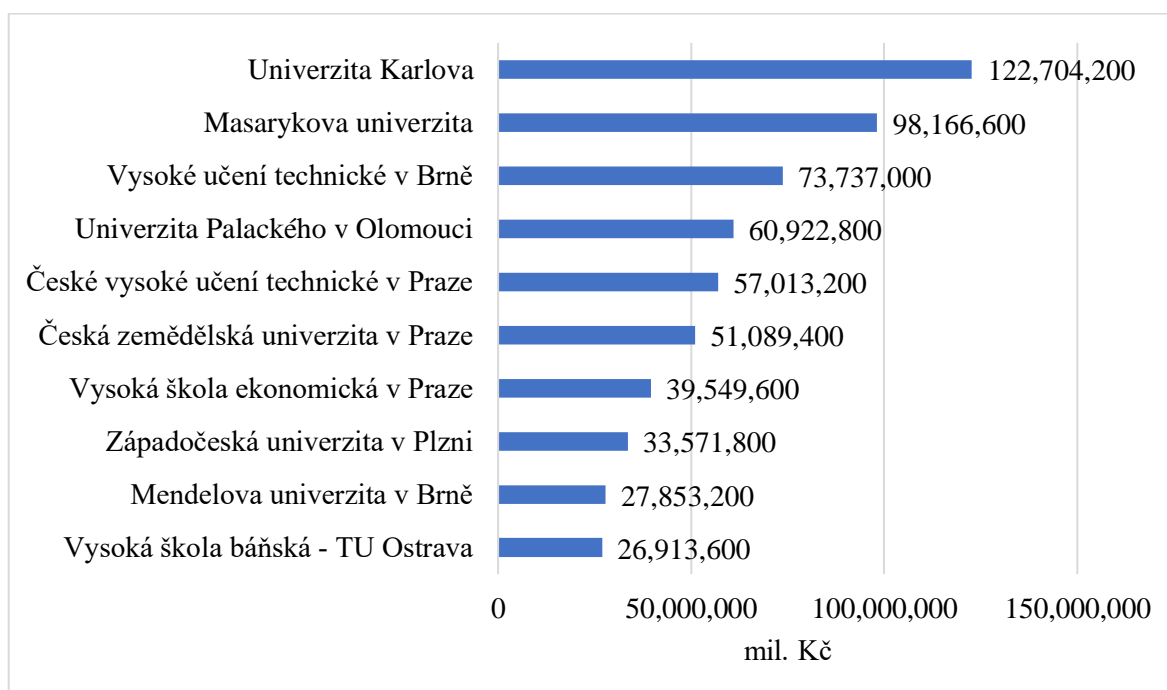
MŠMT, Rada vysokých škol (RVŠ) a Studentská komora RVŠ se dohodli na zavedení přímých dotací na ubytování s cílem podporovat přímo studenty, aby mohli rozhodnout podle svého na co ji utratí – na ubytování na koleji nebo v soukromí. Rozhodnutí o novém způsobu rozdělení prostředků na ubytování studentů veřejných VŠ bylo podpořeno myšlenkou o tom, že správy kolejí nehospodářily s peníze na ubytování správně: *„Do současné doby dostávaly peníze na ubytování správy kolejí vysokých škol, které se často nechovaly úplně hospodárně. Peníze se navíc nedostaly ke studentům, na které kolej nezbyla.“* (Vychytil, Jareš, 2019, s. 1). Zavedení přímých dotací na ubytování lze hodnotit jako správný krok, který lépe podporuje ubytování studentů, ale celková částka vyčleněna na tuto oblast je stále nízká. Výše stipendia pohybuje mezi 500 a 1000 Kč měsíčně (Novák, 2021).

Rozdělení prostředků vymezených na ukazatel U1 se provádí podle počtu studentů s nárokem na ubytovací stipendium v jednotlivých školách. Podmínky pro získání nároku na stipendium určují jednotlivé školy. Stipendium je vypláceno obvykle po dobu 10 měsíců nebo někdy i po celý rok (Novák, 2021). Podle podmínek konkrétní školy – například Vysoké školy ekonomické v Praze (VŠE, 2021) získává nárok na stipendium student prezenční formy studia, studující v prvním studijním programu, který nepřekročil standardní dobu studia a nestuduje v rámci zahraniční rozvojové pomoci (není vládní stipendistou) a mezinárodních smluv. Dále musí to být občan ČR, EU nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, a nesmí mít trvalý pobyt na území okresu, v němž je místo jeho studia. Pokud se jedná o studenty VŠE v Praze, nesmí mít místo trvalého pobytu v Praze. Z těchto podmínek vyplývá, že řada studentů nezíská nárok na ubytovací stipendium, i když mají stejné postavení z hlediska

situace s ubytováním jako studenti, kteří získávají nárok na stipendium. Jsou to například studenti kombinované formy studia a někteří cizinci.

16 % všech prostředků vyčleněných na ukazatel U1 získává v roce 2021 Univerzita Karlova s 22 723 studenty s nárokem na ubytovací stipendium – jedná se o příspěvek ve výši 122,7 mil. Kč na ubytovací stipendium (MŠMT, 2021). 13 % příspěvků pro veřejné VŠ v této oblasti získává Masarykova univerzita s 18 179 studenty s nárokem na ubytovací stipendium (98,2 mil. Kč). Další významnou částku získává Vysoké učení technické v Brně s 13 655 studenty s nárokem na toto stipendium (celková výše příspěvku činí 73,7 mil. Kč).

Obr. 21 TOP 10 veřejných VŠ, kterým přiděleny největší objemy prostředků z RO II 2021 na ubytovací stipendia, ČR

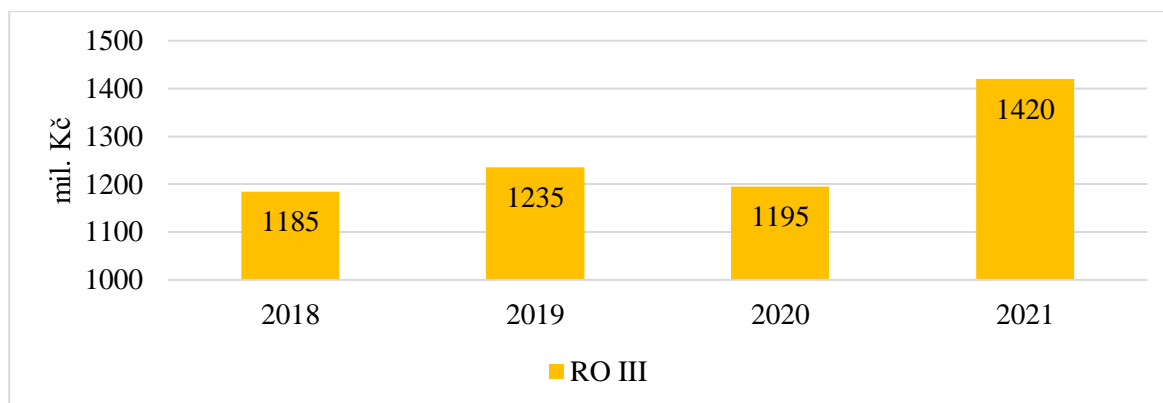

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

4.3.3 Rozvoj vysokých škol (RO III)

Na RO III – rozvoj vysokých škol prostřednictvím rozvojových programů je v roce 2021 vymezena největší částka za poslední čtyři roky – 1 420 mil. Kč. V letech 2018-2020 se částka na RO II nepřesáhla 1,2 mil. Kč (viz Obr. 22) Ke zvýšení RO III v roce 2021 došlo díky zvýšení objemu financování institucionálních plánů o 19,3 % na 1 235 mil. Kč a centralizovaných rozvojových projektů o 15,6 % na 185 mil. Kč (MŠMT, 2021).

Obr. 22 Rozvoj vysokých škol – RO III (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Podle Institucionálního programu pro veřejné VŠ pro rok 2021 budou prostředky z RO III využity na naplnění následujících cílů (MŠMT, 2021, s. 1-2):

- rozvoj kompetencí relevantních pro život a praxi v novém tisíciletí,
- zlepšení dostupností a relevance flexibilního vzdělávání,
- zvýšení efektivity a kvality doktorských studijních programů,
- rozvoj kapacity pro strategické řízení VŠ,
- snížení administrativní zátěže pracovníků VŠ,
- internacionalizace studijních programů VŠ,
- zjednodušení procesu uznávání zahraničního vzdělání,
- rozvoj mezinárodního prostředí na VŠ a propagace VŠ v zahraničí,
- posílení strategického řízení internacionalizace.

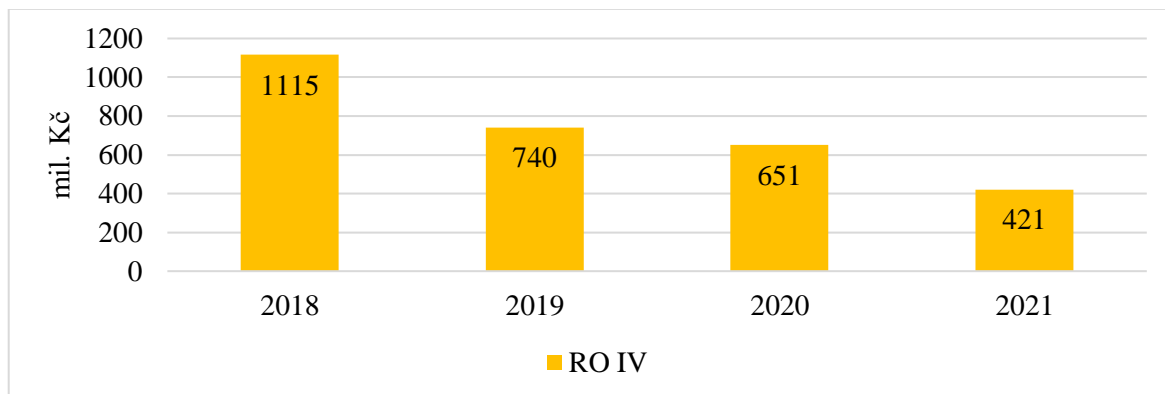
Největší podíly na alokaci prostředků z ROI III pro naplnění cílů Institucionálního programu pro rok 2021 mají tři veřejné VŠ v ČR (MŠMT, 2021):

- Univerzita Karlova (18,6 %, maximální výše příspěvku činí 229,1 mil. Kč),
- Masarykova univerzita (12,1 %, 149 mil. Kč),
- ČVUT v Praze (8,2 %, 101 mil. Kč).

4.3.4 Mezinárodní spolupráce a ostatní (RO IV)

V roce 2021 je na RO IV (mezinárodní spolupráce a ostatní) vymezena nejnižší částka ze všech RO v rámci rozpočtu VŠ: 420,9 mil. Kč (1,6 % na celkovém objemu rozpočtu VŠ). Podíl RO IV v rámci rozpočtu VŠ se v posledních letech snižuje, stejně jako částka, vymezená na daný okruh klesá (viz Obr. 23).

Obr. 23 Mezinárodní spolupráce a ostatní – RO IV (mil. Kč), 2018-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

RO IV obsahuje čtyři hlavní položky: ukazatel D (mezinárodní spolupráce), ukazatel F (fond vzdělávací politiky), fond umělecké činnosti (FÚČ) a rezerva na navýšení RO I. V tabulce 20 jsou vypočítány podíly jednotlivých ukazatelů na celkovém objemu RO IV.

Tab. 20 Struktura RO IV, 2018-2021

	2018		2019		2020		2021	
	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %
RO IV	1 115,1	100 %	740,4	100 %	650,7	100 %	420,9	100 %
Ukazatel D	260,0	23,3 %	260,0	35,1 %	260,0	40,0 %	40,0	9,5 %
Ukazatel F	855,1	76,7 %	480,4	64,9 %	390,7	60,0 %	242,9	57,7 %
FÚČ	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	100,0	15,4 %	100,0	23,8 %
Rezerva RO I	11,5	1,0 %	30,0	4,1 %	38,0	5,8 %	38,0	9,0 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Je patrné, že se struktura RO IV v průběhu daného období značně změnila. Značně méně prostředků bylo v roce 2021 než předchozích letech vymezeno na Ukazatel D – zejména

podporu mezinárodní spolupráce. Lze tvrdit, že cíle v oblasti mezinárodní spolupráce VŠ jsou částečně přeneseny do priorit RO III. V rámci institucionálního programu, který je financován z RO III, je pro rok 2021 definována priorita internacionalizace, která překrývá cíle, dříve uvedené v rámci Ukazatele D.

Nejvýznamnější položkou RO IV je ukazatel F – fond vzdělávací politiky. Objem prostředků fondu se ovšem každý rok klesá: v roce 2018 byl financován částkou 855,1 mil. Kč, v roce 2021 – již jenom 242,9 mil. Kč. Podíl tohoto ukazatele na celkovém objemu RO IV se proto poklesl z 76,7 % v roce 2018 na 57,7 % v roce 2021. Důvod spočívá také v přemístění cílů do jiných okruhů: například podpora pedagogických fakult ve výši 115 mil. Kč poskytována od roku 2019 skrz ukazatel P (společenské priority) v rámci RO I.

Je třeba zmínit, že významná částka je v rámci ukazatele F alokována na podporu studentů se specifickými potřebami (86,7 mil. Kč v roce 2021). Univerzita třetího věku je podporována částkou 22 mil. Kč v každém roce období 2018-2021.

5 Výsledky a diskuse

Z výsledků analýzy nabídky vysokoškolského vzdělání lze udělat závěr, že v České republice se nachází 26 veřejných a 34 soukromých VŠ, které nabízí vzdělání v různých oborech a formách studia. Dále je systém terciálních vzdělání v zemi tvořen státními a zahraničními VŠ. Občané a cizinci mají možnost získání českého VŠ vzdělání, které je uznáváno v EU a ve mnohých zemích světa.

Výhodou systému VŠ vzdělání v ČR je z pohledu studenta možnost bezplatného studia na státních VŠ (s výjimkou některých typů studia – např. po překročení povolené doby studia nebo při studiu v cizím jazyce). Z pohledu státu a ekonomiky jako celku vytváří to určité nároky na systém financování VŠ ze státního rozpočtu.

Státní rozpočet pro rozdělení dotací a příspěvků VŠ v České republice je rozdělen do čtyř rozpočtových okruhů a vytváří se podle speciálních postupů a metodik, které byly nastíněny v této práci. Využití koeficientů náročností studijních oborů a výkonnostních kritérií VŠ pro alokaci zdrojů z rozpočtu by mělo sloužit k efektivnímu naplnění cílů vzdělávací politiky. Je třeba poznamenat, že rozdělení nejvýznamnější složky rozpočtu (RO I) do fixní a výkonové části je velmi rozumné, protože pomáhá stabilizovat financování VŠ (pomocí fixní složky) a motivovat VŠ k rozvoji a naplnění priorit moderní vzdělávací politiky (pomocí výkonové části, která je závislá na výkonu školy v různých oblastech). V poslední době došlo k řadě změn ve struktuře rozpočtu. Z důležitých změn, které byly zjištěny v rámci analýzy rozpočtu, je třeba zmínit například:

- růst objemu institucionální části rozpočtu (RO I) kvůli navýšení platů pedagogických pracovníků,
- zavedení položky „společenské priority“ do RO I v roce 2019 kvůli potřebě podpořit společensky významné obory – pedagogické a zdravotnické obory,
- zavedení přímých dotací na ubytovací stipendia studentů VŠ v rámci RO II s cílem omezit správy kolejí v neefektivním řízení prostředků a finančně podporovat přímo studenty,
- růst financování doktorských stipendií v rámci RO II v návaznosti na cíl rozvoje vědy a výzkumu,

- zvýšení podpory internacionálního prostředí VŠ a rozvoje moderních kompetencí pracovníků a studentů VŠ v rámci RO III,
- snížení objemu RO IV kvůli přesunu oblastí podpory do jiných RO (např. cíle v oblasti mezinárodní spolupráce – do RO III, v oblasti podpory pedagogických fakult – do RO I).

Z analýzy systému VŠ vzdělání a jeho financování jsou zjištěny některé problémy, které je třeba zmínit. Například kvůli tomu, že školy stanoví vlastní kritéria pro schválení nároku studenta na stipendia, studenti některých škol s přísnějšími kritérii mohou být znevýhodněni u otázek získání stipendií oproti studentům jiných škol, kde jsou podmínky méně přísné. Dále je problém stále nízkého financování stipendií. Růst kolejného a nájemného, růst cen obecně – jsou to faktory, které snižují hodnotu studentských stipendií a vytváří tlak na státní rozpočet

Pokles poptávky po studiu na VŠ, který dokládá klesající trend počtu studentů zapsaných do studia na VŠ ročně, lze považovat za hlavní problém systému VŠ vzdělání v ČR. Je to také faktor, podmiňující pokles absolventů VŠ v ČR. V menší míře se k tomu přispívá také rostoucí podíl studentů, kteří předčasně ukončují studium na VŠ. Vzhledem k tomu prioritními směry politiky na podporu VŠ studia by měly být:

- podpora zájmu lidí o studium na VŠ,
- snížení předčasného ukončení studia na VŠ, podpora studentů v úspěšném dokončení studia.

Negativním faktorem, ohrožujícím situaci na trhu práce a výkonnost ekonomiky, je pokles studentů technických oborů. V této oblasti cítí ekonomika výrazný nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Řešit situaci částečně pomáhá růst poptávky po VŠ vzdělání ze strany cizinců. Studenti se zahraničním státním občanstvím tvoří 17 % všech studentů VŠ v ČR, a jejich podíl se každoročně zvyšuje.

Ve státní politice VŠ vzdělávání jsou patrné snahy o internacionalizaci VŠ a vytváření mezinárodního prostředí na VŠ, propagaci českých VŠ v zahraničí – např. podle Institucionálního programu pro veřejné VŠ pro rok 2021 (MŠMT, 2021, s. 1-2). Může to pomoci nejen rozvíjet kompetence pracovníků a studentů VŠ díky mezinárodní vědecké spolupráci, ale i přilákat studenty ze zahraničí.

Prioritním směrem státní politiky by měla být také snaha udržet kvalifikovaní cizinci s vysokoškolským vzděláním v ČR po ukončení vzdělání. Týká se to zejména absolventů oborů, poptávaných na trhu práce – technické obory, IT, zdravotnictví. Lze navrhnout následující opatření, zaměřené na naplnění této priority:

- usnadnění procesu získání povolení k trvalému pobytu a občanství ČR pro cizinci-absolventi technických a zdravotnických oborů VŠ,
- usnadnění procesu zaměstnávání cizinců-absolventů výše uvedených oborů VŠ v ČR,
- poskytnutí povolení k pobytu cizincům po absolvování VŠ na dobu, potřebnou k nalezení práce na českém trhu práce,
- poskytnutí informačního a poradenského servisu zaměstnavatelům v otázkách zaměstnávání cizinců,
- vylepšení procesu integrace cizinců do českého prostředí během a po ukončení VŠ v ČR,
- rozšíření nabídky pracovních stáží během studia na VŠ.

Tato opatření se týkají především otázek vízových povinností cizinců a problematice zaměstnávání cizinců v ČR. Naplnění těchto opatření v plné míře v praxi by měly podpořit atraktivitu VŠ pro cizince a zajistit následující využití této kvalifikované pracovní síly (absolventů-cizinců) pro potřeby českého trhu práce. Investice do vzdělání cizinců se v tomto případě z pohledu potřeb české ekonomiky vyplatí. Výše uvedená opatření potřebují zajištění financování ze státního rozpočtu.

6 Závěr

Práce byla věnována analýze systému vysokoškolského vzdělání a jeho financování v České republice. Prostřednictvím analýz statistik vzdělávání, struktury a vývoje státního rozpočtu na příspěvky a dotaci vysokým školám v ČR byl hlavní cíl práce naplněn.

V rámci charakteristiky systému vysokoškolského vzdělání bylo třeba popsat hlavní zdroje příjmů s důrazem na možnosti zavedení školeného. Vzhledem ke klesající poptávce po VŠ vzdělání, což bylo zjištěno například z analýzy statistik počtu studentů a nově zapsaných studentů, není zatím rozumné zavedení školného. Zejména technické a zdravotnické obory cítí nedostatek studentů a na trhu práce se to projevuje v nedostatku specialistů těchto profesí. Bezplatný studium na veřejných VŠ je stále hodnocen jako důležitá výhoda získání VŠ vzdělání v České republice. Tato výhoda láká studenty ze zahraničí. Růst počtu studentů-cizinců, zjištěný z analýzy statistik vzdělávání v ČR, vytváří významnou příležitost a stát by se měl usilovat o udržení cizinců v zemi – aby se našli uplatnění na trhu práce a investice se do jejich vzdělání vyplatila. V této práci byly s tímto cílem navrženy několik opatření – týkající se zejména usnadnění vyřízení povolení k pobytu cizinců s vysokoškolským vzděláním a usnadnění jejich vstupu na pracovní trh v ČR.

V práci byl prozkoumán vývoj klíčových statistik vzdělávání v ČR a změny ve struktuře rozpočtu příspěvků a dotací vysokým školám. Bylo pokoušeno zjistit faktory, které vyvolávají zjištěné změny na tomto trhu. Byla potvrzena hypotéza práce, že pokles počtu studentů v ČR souvisí s úbytkem počtu obyvatel ve věku 20-29 let. Na druhou stranu nelze určit, jak velkou váhu má tento faktor pro úbytek studentů. Byly identifikovány také další faktory, ovlivňující pokles počtu studentů – například růst ukazatele předčasného ukončení studia. Lze předpokládat, že rodinné a finanční důvody mohou způsobovat nižší zájem o zahájení studia na vysoké škole nebo předčasné ukončení tohoto studia. Podpora zájmu lidí o vysokoškolské studium je stejně důležitá jako podpora lidí z různých sociálních skupin v obtížných životních situacích. Například nedostatečná sociální podpora seniorů, rodin s dětmi, nezaměstnaných lidí působí zprostředkovaně na poptávku po vysokoškolském vzdělání. Lidé rozhodnou o tom, že se budou více věnovat práci, aby měly finanční prostředky na obživení své rodiny nebo starších rodičů, a proto nemají motivaci nebo možnost k studiu.

7 Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

- BECKER, Gary S. HumanCapital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. 3. vydání. Chicago: The University of Chicago Press, 1994. 402 s. ISBN 0-226-04119-0.
- BENEŠ, Milan. Andragogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2014. 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.
- HRABA, Joseph a kol. Education and health in the Czech Republic. Journal of Health and Social Behavior. Washington: American Sociological Association, 12.1998, roč. 39, č. 4, ss. 295-316. ISSN 0022-1465.
- KUDROVÁ, Veronika. Right to University Education in the Czech Republic. Public Policy and Administration. Vilnius: Mykolas Romeris university. 2012, roč. 11, č. 1, ss. 63-74. ISSN 2029-2872.
- PRICHETT, Lant. Where has All the Education Gone? The World Bank Economic Review. Washington: The World Bank, 1.9.2001, roč. 15, č. 3, ss. 367-391. ISSN 1564-698X.
- PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. Androgogický slovník. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- SOUBOTTINA, Tatyana P., SHERAM, Katherine A. Beyond Economic Growth: Meeting the Challenges of Global Development. Washington: The World Bank, 2000. 155 s. ISBN 0-8213-4853-1.
- URBÁNEK, V. Financování vysokého školství. Praha: Oeconomica, 2007. 162 s. ISBN 978-80-245-1313-3.
- VOMÁČKOVÁ, H. České vysoké školy a veřejné finance. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 1998. 146 s. ISBN 80-7044-226-3.

Seznam internetových zdrojů

- KARPÍŠEK, Zdeněk, 2018. *Elementární statistické metody (učební text)*. [online]. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství. [cit. 2021-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://1url.cz/xKjbR>>

- ČSÚ, 2021. M000101a HDP výrobní metodou (běžné ceny). *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>>
- MF ČR, 2021. Státní rozpočet v kostce. *Ministerstvo financí ČR*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/rozpocet-v-kostce>>
- MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti-cizinci podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz//vystupy/vu_vs_f2.html>
- MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>
- MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: studenti podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz//vystupy/vu_vs_f2.html>
- ČSÚ, 2021. Věkové složení obyvatel podle jednotek věku – celkem (stav k 31. 12.). *Veřejná databáze Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEMD010-C&z=T&f=TABULKA&skupId=3969&katalog=33156&pvo=DEMD010-C&str=v432&c=v3~3__RP2020#w=>>
- MŠMT, 2021. *Výkonové ukazatele: F3 poprvé zapsaní do studia podle vysoké školy / fakulty*. [online]. [cit. 2021-9-30]. Dostupné z WWW: <https://dsia.msmt.cz//vystupy/vu_vs_f3.html>
- WORLD BANK, 2021. Czech Republic. *Data World Bank*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/country/czech-republic?view=chart>>
- PSACHAROPOULOS, G., PATRINOS, H., 2002. Returns to Investment in Education: A Decennial Review of the Global Literature. World Bank Policy Research Working Paper No. 8402. Washington: World Bank. [online]. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z WWW: <<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/29672>>

- URBÁNEK, Václav, 2005. Vzdělání a lidských kapitál. [online]. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z WWW: <https://www.researchgate.net/publication/228794157_Vzdelani_a_lidsky_kapital>
- VYSOKÉŠKOLY.COM, 2021. Přehled škol: porovnání školného (cena za semestr studia). *VysokéŠkoly.com* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.vysokeskoly.com/prehled-skolneho/>>
- VŠFS, 2021. Školné a poplatky. *Vysoká škola finanční a správní*. [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.vsfs.cz/?id=2818-skolne-a-poplatky>>
- VŠZ, 2021. Financování studia. *Vysoká škola zdravotnická*. [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vszdrav.cz/cz/vszdrav/zajemci-o-studium/financovani-studia/>>
- AAUNI, 2021. Tuition & Financing. *Anglo-American University* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.aauni.edu/admissions/tuition-financing/>>
- KOL. AUTORŮ AMOS, 2012. *Kam po maturitě* [online]. Praha: AMOS, 15. 76 s. ISSN 1802-694X. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z WWW: <http://www.kampomaturite.cz/data/usr_052_default/kpm15_nahled2.pdf>
- MŠMT, 2019. *Studijní text k otázkám zvláštní části úřednické zkoušky pro obor státní služby č. 9 Školství, mládež a tělovýchova*. [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/zkusebni-otazky-a-odborna-literatura.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>
- EVROPSKÁ KOMISE, 2020. Česko: Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2020. [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/czechia_cz.html>
- EUROSTAT, 2021. Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age [educ_uae_grad01]. *Eurostat: Statistics explained* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uae_grad01&lang=en>

- EUROSTAT, 2019. Tertiary education statistics ET2018. *Eurostat: Statistics explained* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Tertiary_education_statistics_ET2018.xlsx>
- KOUBEK, Josef, 2009. Několik poznámek k pojetí lidského kapitálu. [online]. [cit. 2021-06-10]. Dostupné z WWW: <http://kdem.vse.cz/resources/relik09/Prispevky_PDF/Koubek.pdf>
- ČSÚ, 2014. Územní rozdíly v úrovni vzdělanosti obyvatelstva ČR. *Úroveň vzdělání obyvatelstva podle výsledků sčítání lidu – 2011*. [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/uroven-vzdelani-obyvatelstva-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-xllg5xjb8q>>
- SVĚTOVÁ BANKA, 2021. Czech Republic. The World Bank Data [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/country/czech-republic>>
- SVĚTOVÁ BANKA, 2021. European Union. The World Bank Data [online]. [cit. 2021-08-15]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/region/european-union?view=chart>>
- ČSÚ, 2019. T45 Studenti VŠ podle města, ve kterém studují, za rok 2019. Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-08-12]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/11292/32508276/1920_c04t45.pdf/64275d2b-554a-4097-a41e-2ed84172db1c?version=1.0>
- ČSÚ. 2. Kvalita lidských zdrojů. Český statistický úřad. [online]. 2006, akt. 20.12.2014. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-1132-06-za_rok_2005-2_1__struktura_obyvatel>
- ČSÚ. Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). Český statistický úřad. [online]. 2016. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>>
- ČSÚ. Úvod, vymezení pojmů, metodika: vzdělávání. Český statistický úřad. [online]. 2018. [cit. 2019-09-02]. Dostupné z WWW:

<<https://www.czso.cz/documents/10180/20534652/w-3316-11u.pdf/d024e6c8-a335-4333-86c6-1d6b872359f8?version=1.0>>

- EC. Česká republika Overview. Eurydice. [online]. 2019. [cit. 2019-09-14]. Dostupné z WWW: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs>
- EC. Česká republika: Financování předškolního a školního vzdělávání. Eurydice. [online]. 12.6.2019. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z WWW: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-21_cs#3_1_1_Financovani>
- EC. Česká republika: Terciální vzdělávání. Eurydice. [online]. 4.5.2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z WWW: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-21_cs>
- ESF. OP Zaměstnanost 2014-2020. Evropský sociální fond. [online]. 2019. [cit. 2019-09-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>>
- KAŠČÁK, Ondrej. Hodnocení naplňování Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020. [online]. 2017. [cit. 2019-09-01]. Dostupné z WWW: <http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/hodnoceni-naplnovani-strategie-vzdelavaci-politiky-cr-do-roku-2020/strategie2020_zprava.pdf>
- LÖWENHÖFFEROVÁ, Radka. Some issues in the development of education in the Czech Republic. ESHS. [online]. 30.1.2018. [cit. 2019-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.reviewarticle.org/professional-studies/some-issues-in-the-development-of-education-in-the-czech-republic/>>
- MŠMT. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023. [online]. 2019. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr-2019-2023>>
- MŠMT. Přehled vysokých škol v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. 2019. [cit. 2019-09-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>>

- MŠMT. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. 2019. [cit. 2019-09-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>>
- MUŽÍK, Jaroslav. University education in the proces of transformation of the Czech Republic to a market economy. ESHS. [online]. 26.11.2015. [cit. 2019-09-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.reviewarticle.org/professional-studies/university-education-in-the-process-of-transformation-of-the-czech-republic-to-a-market-economy/>>
- NOVINKY, ČTK. Češi studují jako o život. Za deset let se počet vysokoškoláků téměř zdvojnásobil. Novinky.cz. [online]. 23.7.2018. [cit. 2019-09-03]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/cesi-studuji-jako-o-zivot-za-deset-let-se-pocet-vysokoskolaku-temer-zdvojnasil-287580>>
- TAUŠER, Josef. VŠE o ... financování vysokých škol. iHned.cz – archiv Hospodářských novin. [online]. 7.7.2017. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://archiv.ihned.cz/c1-65791370-vse-o-financovani-vysokych-skol>>
- URBÁNEK, Václav. Vzdělání a lidský kapitál. [online]. Praha, 2006. [cit. 2019-09-02]. Dostupné z WWW: <http://kvf.vse.cz/storage/1168948787_sb_urbanek.pdf>.
- MŠMT. Strategie vzdělávací politiky 2020. [online]. 6.8.2019. [cit. 2019-09-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-vzdelavaci-politiky-2020-1>>
- NOVÁK, Petr, 2021, 22. březen. Stipendia na VŠ: Ubytovací stipendium, sociální stipendium... *Skrblík*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.skrblik.cz/rodina/studenti/stipendia-na-vysokych-skolach-a-univerzitach-v-cesku/>>
- VYCHYTIL, Pavel, JAREŠ, Jakub, 2019, 1. duben. Zdražení kolejného aneb přímá dotace na ubytování studentů. *iForum*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://iforum.cuni.cz/IFORUM-1887-version1.pdf>>
- ČSÚ, 2021, 26. květen. Vysoké školy u nás studuje 300 tisíc studentů, výrazně mezi nimi roste podíl cizinců. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vysoke-skoly-u-nas-studuje-300-tisic-studentu-vyrazne-mez-nimi-roste-podil-cizincu>>

- ČSÚ, 2021, 26. květen. Absolventi vysokých škol v ČR dle úrovně a oboru vzdělání. *Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020* [online]. [cit. 2021-8-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>
- ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR. *Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>
- ČT24, 2021, 8. červen. Na trhu práce chybí podle průzkumu Manpower vhodní zaměstnanci, nejvíce za patnáct let. *Česká televize*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3323429-vice-zamestnavatele-bude-nabirat-nez-propoustet-ukazuje-pruzkum-manpower>>
- ČNB, 2021, 5. srpen. Prognóza ČNB – léto 2021. Česká národní banka. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>>
- BUREŠ, Michal, 2021, 18. srpen. Přes 50 tisíc korun za semestr aneb poplatky za delší studium na VŠ. *Student.Finance.cz*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://student.finance.cz/493112-prodlouzeni-studia-poplatky-2017/>>
- ČTK, 2021, 27. srpen. Rozpočet ministerstva školství naroste o 12 miliard. *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/rozpocet-msmt-ma-v-pristim-roce-vzrust-o-12-mld-na-252-mld-kc-40370348>>
- ELSNIC, Miroslav, 2021, 3. září. Koleje jsou letos přeplněné. Kvůli pandemii univerzity zastavily opravy budov. *Deník.cz*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.denik.cz/ekonomika/koleje-koronavirus-ubytovani-20210902.html>>
- VŠE, 2021. *Ubytovací stipendium*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://suz.vse.cz/zajemci-o-ubytovani/rady-a-tipy/ubytovaci-stipendium/>>

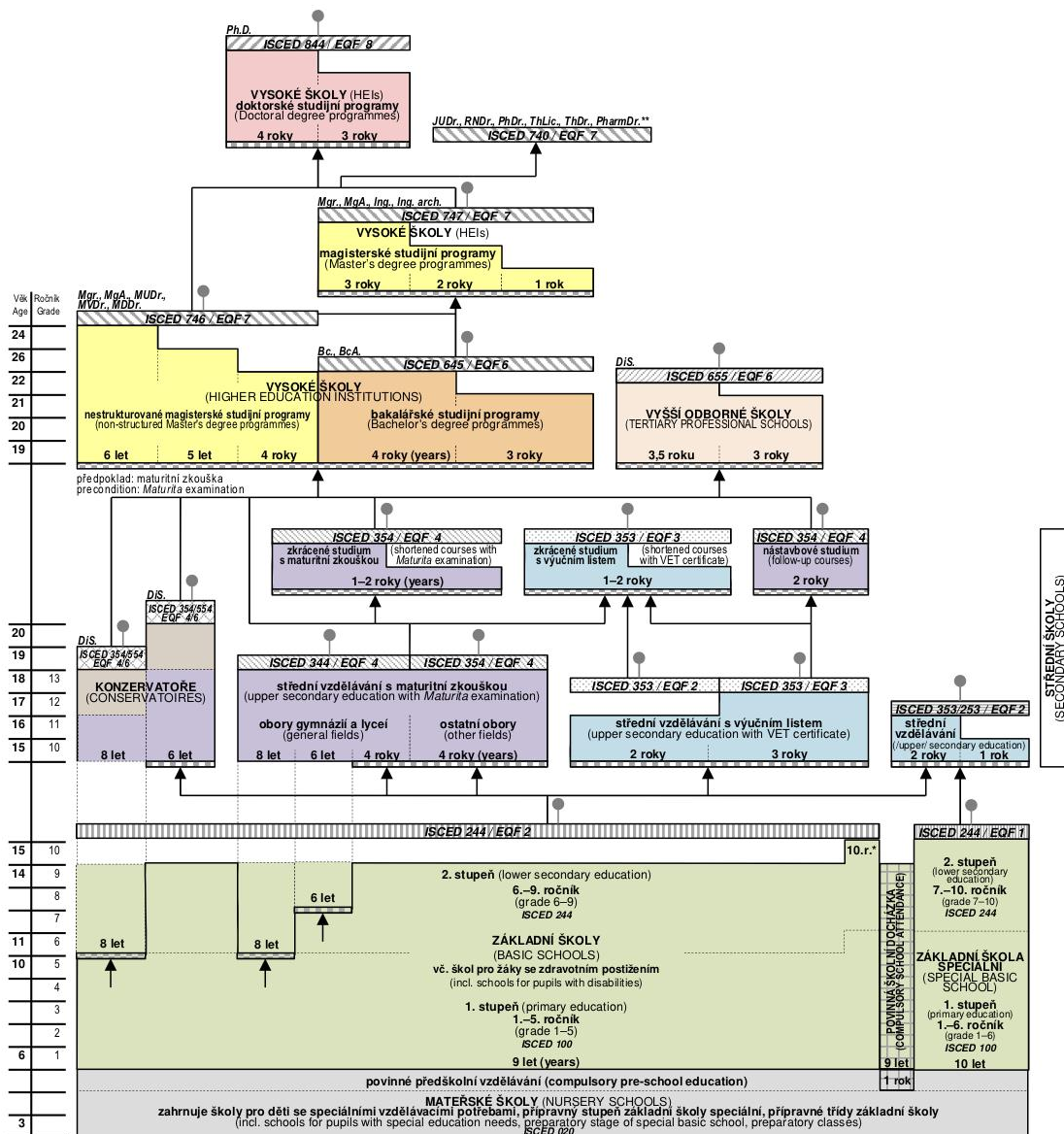
Jiné zdroje

- ČESKO. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů („zákon o vysokých školách“, platný od 29. května 1998). *Zákony pro lidi*. [online]. © AION CS 2010-2019. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>>
- ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon, aktuální znění 15.2.2019-31.8.2020). *Zákony pro lidi*. [online]. © AION CS 2010-2019. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>>
- PARLAMENT ČR. Usnesení předsednictva české národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku české republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [online]. 1998. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

8 Přílohy

Příloha A	Schéma vzdělávacího systému ČR ve školním / akademickém roce 2019/2020	88
Příloha B	Seznam oblastí vzdělávání	89
Příloha C	Seznam vysokých škol v ČR	90
Příloha D	Státní rozpočet pro rozdělení příspěvků a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021	94
Příloha E	Struktura státního rozpočtu pro rozdělení příspěvků a dotací VŠ (%), 2018-2021	95
Příloha F	Rozdělení prostředků z RO I mezi veřejnými VŠ v ČR, 2021	96
Příloha G	Analýza ukazatele počtu obyvatel ČR ve věku 20-29 let, 2011-2020	97

Příloha A Schéma vzdělávacího systému ČR ve školním / akademickém roce 2019/2020

Legenda (Explanatory notes):

- státní doktorská zkouška (doctoral state examination)
- státní závěrečná zkouška (final state examination), státní rigorózní zkouška (advanced study examination)**
- absolutorium (graduate examination)
- maturitní zkouška (Matura examination)
- absolutorium a/nebo maturitní zkouška (graduate examination and/or Matura examination)***
- závěrečná zkouška v oborech středního vzdělání s výučním listem (VET final examination in the fields of upper secondary education with VET certificate)
- závěrečná zkouška (VET final examination)
- základní vzdělání (basic education)
- základy vzdělání (basics of education)
- povinná školní docházka (compulsory school attendance)
- povinné předškolní vzdělávání (compulsory pre-school education)
- přijímací řízení (admission procedure)
- možnost další vzdělávací dráhy (possible progression routes)
- pracovní trh (labour market)

* Základní vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem může trvat 10 ročníků. (Basic education for pupils with disabilities in classes and schools with modified educational programme can last 10 years.)

** Existují dva typy státní rigorózní zkoušky: a) zkouška v medicínských oborech, b) zkouška, kterou lze složit bez dalšího studia po získání titulu magistra (Mgr.). (Two types of the advanced study examination exist: a) examination in medical fields, b) advanced study examination (without further study) after being awarded the Master's degree (magistr – Mgr.).)

*** Žáci konzervatoří mohou vykonat maturitní zkoušku nejdříve po čtvrtém ročníku, v osmiletém oboru tanec po osmém ročníku. (Pupils of conservatoires can sit for a Matura examination, but no sooner than after grade 4, in the eight-year field of dance after grade 8.)

Kódy ISCED odpovídají zařazení vzdělávacích programů, kódy EQF dosažené kvalifikaci. (ISCED codes relate to educational programmes, EQF codes to qualification attainment.)

Zdroj: ERASMUS+. Školství v ČR. Erasmus+. [online]. 2019. [cit. 2019-09-13]. Dostupné z WWW: <https://www.naerasmusplus.cz/file/5185/cz_schema_2019_20_terminologie-schvalena-pracovni-skupinou_rijen_2018-pdf/>.

Příloha B Seznam oblastí vzdělávání

1. Architektura a urbanismus	21. Potravinářství
2. Bezpečnostní obory	22. Právo
3. Biologie, ekologie a životní prostředí	23. Psychologie
4. Doprava	24. Sociální práce
5. Ekonomické obory	25. Sociologie
6. Elektrotechnika	26. Stavebnictví
7. Energetika	27. Strojírenství, technologie a materiály
8. Farmacie	28. Tělesná výchova a sport;
kinantropologie
9. Filologie	29. Těžba a zpracování nerostných
surovin
10. Filozofie, religionistika a teologie	30. Učitelství
11. Fyzika	31. Umění
12. Historické vědy	32. Vědy o umění a kultuře
13. Chemie	33. Vědy o Zemi
14. Informatika	34. Veterinární lékařství, veterinární
hygiena
15. Kybernetika	35. Všeobecné lékařství a zubní lékařství
16. Lesnictví a dřevařství	36. Zdravotnické obory
17. Matematika	37. Zemědělství
18. Mediální a komunikační studia	
19. Neučitelská pedagogika	
20. Politické vědy	

Zdroj: Příloha č. 3 k zákonu č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů („zákon o vysokých školách“, platný od 29. května 1998). *Zákony pro lidi*. [online]. 2019. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>>.

Příloha C Seznam vysokých škol v ČR

Veřejné vysoké školy v ČR

1. Akademie múzických umění v Praze (AMU)
2. Akademie výtvarných umění v Praze (AVU)
3. Česká zemědělská univerzita v Praze (ČZU)
4. České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)
5. Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU)
6. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)
7. Masarykova univerzita (MU)
8. Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)
9. Ostravská univerzita (OU)
10. Slezská univerzita v Opavě (SU)
11. Technická univerzita v Liberci (TUL)
12. Univerzita Hradec Králové (UHK)
13. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP)
14. Univerzita Karlova (UK)
15. Univerzita Palackého v Olomouci (UP)
16. Univerzita Pardubice (UPa)
17. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB, zkrácený název: UTB ve Zlíně)
18. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU Brno, popř. VFU)
19. Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO, zkrácený název: VŠB-Technická univerzita Ostrava, VŠB-TU Ostrava)
20. Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE)
21. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT Praha)
22. Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ či VŠP Jihlava)
23. Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)
24. Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (UMPRUM)
25. Vysoké učení technické v Brně (VUT, zkrácený název: VUT v Brně)
26. Západočeská univerzita v Plzni (ZČU)

Státní vysoké školy v ČR

1. Policejní akademie České republiky v Praze
2. Univerzita obrany

Soukromé vysoké školy v ČR

1. Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. - Kolín
2. Akademie STING, o.p.s. - Brno
3. AKCENT College, s.r.o. - Praha
4. Anglo-americká vysoká škola, z.ú. - Praha (do r. 2003 Anglo-americký institut liberálních studií, o.p.s.; do 10. 11. 2016 Anglo-americká vysoká škola, o.p.s.)
5. Archip, s.r.o. - Praha
6. ART & DESIGN INSTITUT, s.r.o. - Praha
7. CEVRO Institut, z. ú. - Praha
8. Evropský polytechnický institut, s.r.o. - Kunovice
9. Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, o.p.s. (do r. 2005 Filmová akademie v Písku, o.p.s.)
10. Metropolitní univerzita Praha, o.p.s. (do r. 2007 Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze, o.p.s.)
11. Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.
12. NEWTON College, a.s. - Brno
13. Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. - Praha
14. Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, s.r.o.
15. ŠKODA AUTO Vysoká škola o. p. s - Mladá Boleslav (do r. 2013 ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola)
16. Unicorn College s.r.o. - Praha
17. University of New York in Prague, s.r.o., Praha 2
18. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o. (do r. 2002 Vysoká škola Jana Amose Komenského, o.s.; mezi lety 2002 a 2007 Vysoká škola Jana Amose Komenského, s.r.o.)
19. Vysoká škola aplikované psychologie, s.r.o. - Praha
20. Vysoká škola ekonomie a managementu, a. s. - Praha (do r. 2008 Vysoká škola ekonomie a managementu, s.r.o.; od 2008 a do 31. 12. 2016 Vysoká škola ekonomie a managementu, o. p. s.)
21. Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú. - České Budějovice
22. Vysoká škola finanční a správní, a.s. (do 28. 9. 2016 Vysoká škola finanční a správní, z. ú.)

23. Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o.
24. Vysoká škola Karla Engliše v Brně, a.s.
25. Vysoká škola kreativní komunikace, s.r.o. - Praha
26. Vysoká škola logistiky, o.p.s. - Přerov
27. Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s
28. Vysoká škola obchodní a hotelová, s.r.o. - Brno
29. Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.
30. Vysoká škola podnikání a práva, a.s. - Praha (do r. 2015 Vysoká škola podnikání, a.s. a Vysoká škola manažerské informatiky, ekonomiky a práva, a.s.)
31. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut - AMBIS, a. s. (do 17. 7. 2017 Bankovní institut vysoká škola, a. s.)
32. Vysoká škola PRIGO, z. ú. (do 19. 7. 2017 Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělání Havířov, o. p. s.; od 20. 7. 2017 do 22. 5. 2019 Vysoká škola sociálně správní, z. ú.)
33. Vysoká škola zdravotnická, o.p.s., Praha
34. Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, s.r.o., Praha

Zahraniční VŠ – evropské

1. Hornoslezská vysoká škola obchodní v Katovicích - zahraniční fakulta Ostrava
2. Vysoká škola Humanitas v Sosnovci - Fakulta společenských studií Vsetín
3. Vysoká škola manažerská ve Varšavě - Fakulta Jana Amose v Karviné
4. Technická univerzita ve Zvolene - detašované pracoviště Dřevařské fakulty TU Zvolen ve Volyni
5. Vysoká škola zdravotnictví a sociální práce Sv. Alžběty v Bratislavě - Ústav sv. Jana N. Neumanna, Příbram, Detašované pracoviště Praha
6. Aston University - Metropolitní univerzita Praha - realizace výuky bude ukončena 30.6. 2019
7. ForMission College - Konferenční centrum Malenovice, Frýdlant nad Ostravicí

Pobočky zahraničních VŠ – evropské

1. University of New York in Prague - pobočka University of Bolton
2. University of New York in Prague - pobočka University of Greenwich
3. Anglo-americká vysoká škola - pobočka University of London

4. Fakulta veřejnosprávních a ekonomických studií v Uherském Hradišti, Vysoká škola Jagielloňská v Toruni, s.r.o. - pobočka Vysoké školy Jagielloňské v Toruni
5. Prague College – pobočka Teesside University
6. UK College Prague, a.s. – pobočka University of Buckingham

Zahraníční vysoké školy – mimoevropské

1. Chapman University – Anglo-americká vysoká škola

Pobočky zahraničních vysokých škol – mimoevropské

1. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. - pobočka Center for Economic Research and Graduate Education – Economics Institute
2. University of New York in Prague - pobočka State University of New York, Empire State College
3. University of New York in Prague - pobočka La Salle University

Zdroj: MŠMT. Přehled vysokých škol v ČR. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2019. [cit. 2019-09-02]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>>.

Příloha D Státní rozpočet pro rozdělení příspěvků a dotací VŠ (mil. Kč), 2018-2021

Příspěvek	Dotace	Název ukazatele / položky	2018	2019	2020	2021
RO I, Institucionální část rozpočtu						
P		Ukazatel A - fixní část	15067,4	16063,8	16795,4	17395,4
P		Ukazatel K - výkonová část	3118,6	3325,2	3476,7	3476,7
P		Ukazatel P - společenské priority	-	615,0	706,8	736,8
		Celkem RO I	18186,0	20004,1	20978,9	21608,9
RO II, Sociální záležitosti studentů						
P		Ukazatel C - stipendia pro studenty doktorských stud. prog.	1436,0	1421,8	1463,1	1748,4
	D	Ukazatel J - dotace na ubytování a stravování studentů	135,0	120,0	120,0	120,0
P		Ukazatel S1 - příspěvek na sociální stipendia VVŠ	50,0	28,6	20,0	20,0
	D	Ukazatel S2 - dotace na sociální stipendia SVŠ	2,0	2,0	2,0	2,0
P		Ukazatel U1 - příspěvek na ubytovací stipendia VVŠ	678,3	664,6	674,8	764,3
	D	Ukazatel U2 - dotace na ubytovací stipendia SVŠ	42,0	30,0	25,0	25,0
		Celkem RO II	2343,3	2267,0	2304,9	2679,7
RO III, Rozvoj vysokých škol						
P	D	Ukazatel I - rozvojové programy	1185	1235	1195	1420
P		<i>v tom</i> Institucionální plány (dříve decentralizované)	1 035	1 035	1 035	1 235
	D	Centralizované rozvojové projekty	185	150	160	185
	D	Program digitalizace		50		
		Celkem RO III	1185	1235	1195	1420
RO IV, Mezinárodní spolupráce a ostatní						
P		Ukazatel D - mezinárodní spolupráce	260	260	260	40
P		CEEPUS	10	10	10	10
P		Podpora mezinárodní spolupráce	250	250	250	30
		Ukazatel F - Fond vzdělávací politiky	855,1	480,4	390,7	242,9
P	D	<i>v tom:</i> Systémová podpora VŠ				
P		<i>v tom</i> Studium studentů se specifickými potřebami	80	86,7	86,7	86,7
P		Univerzita třetího věku (U3V)	22	22	22	22
P		Podpora umělecké tvůrčí činnosti	8	8		
		Podpora VŠ - pozměňovací návrh PS				
P		Podpora pedagogických fakult/pedagogických studijních programů	165,0	85,0	30,0	
	D	Soukromé VŠ	8,0	8,0	8,0	11,0
	D	Univerzita obrany	23,0	24,0	24,0	24,0
P	D	další	537,6	216,7	82,0	99,2
P		Fond umělecké činnosti (FUČ)			100	100
P		Rezerva na navýš. RO I dle čl. 14 odst. 3 Pravidel pro rok 2020	11,5	30,0	38,0	38,0
		Celkem RO IV	1115,1	740,4	650,7	420,9
		Celkem příspěvek + dotace (RO I + II + III + IV)	22 829, 5	24 246,5	25 129,5	26 129,5

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Příloha E Struktura státního rozpočtu pro rozdělení příspěvků a dotací VŠ (%), 2018-2021

Příspěvek	Dotace	Název ukazatele / položky	2018	2019	2020	2021
RO I, Institucionální část rozpočtu						
P		Ukazatel A - fixní část	66,0%	66,3%	66,8%	66,6%
P		Ukazatel K - výkonová část	13,7%	13,7%	13,8%	13,3%
P		Ukazatel P - společenské priority		2,5%	2,8%	2,8%
		Celkem RO I	79,7%	82,5%	83,5%	82,7%
RO II, Sociální záležitosti studentů						
P		Ukazatel C - stipendia pro studenty doktorských stud. prog.	6,3%	5,9%	5,8%	6,7%
	D	Ukazatel J - dotace na ubytování a stravování studentů	0,6%	0,5%	0,5%	0,5%
P		Ukazatel S1 - příspěvek na sociální stipendia VVŠ	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
	D	Ukazatel S2 - dotace na sociální stipendia SVŠ	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
P		Ukazatel U1- příspěvek na bytovací stipendia VVŠ	3,0%	2,7%	2,7%	2,9%
	D	Ukazatel U2 - dotace na bytovací stipendia SVŠ	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
		Celkem RO II	10,3%	9,3%	9,2%	10,3%
RO III, Rozvoj vysokých škol						
P	D	Ukazatel I - rozvojové programy	5,2%	5,1%	4,8%	5,4%
P		v tom				
		Institucionální plány (dříve decentralizované)	4,5%	4,3%	4,1%	4,7%
	D	Centralizované rozvojové projekty	0,7%	0,6%	0,6%	0,7%
	D	Program digitalizace		0,2%		
		Celkem RO III	5,2%	5,1%	4,8%	5,4%
RO IV, Mezinárodní spolupráce a ostatní						
P		Ukazatel D - mezinárodní spolupráce	1,1%	1,1%	1,0%	0,2%
P			0,0%	0,0%	0,0%	10
P			1,1%	1,0%	0,1%	30
		Ukazatel F - Fond vzdělávací politiky	3,7%	2,0%	1,6%	0,9%
P	D	V tom:				
		Systémová podpora VŠ				
P		v tom				
		Studium studentů se specifickými potřebami	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%
P		Univerzita třetího věku (U3V)	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
P		Podpora umělecké tvůrčí činnosti	0,0%	0,0%		
		Podpora VŠ - pozměňovací návrh PS				
P		Podpora pedagogických fakult/pedagogických studijních programů	0,7%	0,4%	0,1%	
	D	Soukromé VŠ	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	D	Univerzita obrany	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
P	D	další	2,4%	0,9%	0,3%	0,4%
P		Fond umělecké činnosti (FUČ)			0,4%	0,4%
P		Rezerva na navýš. RO I dle čl. 14 odst. 3 Pravidel pro rok 2020	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
		Celkem RO IV	4,9%	3,1%	2,6%	1,6%
		Celkem příspěvek + dotace (RO I + II + III + IV)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Příloha F Rozdělení prostředků z RO I mezi veřejnými VŠ v ČR, 2021

RO I	Fixní část		Výkonová část		Společenské priority		Celkem	
	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %	mil. Kč	Podíl, %
Veřejná vysoká škola								
Univerzita Karlova	3 091,0	73,6%	732,0	17,4%	375,9	9,0%	4199,0	19,4%
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	536,2	80,7%	109,9	16,5%	18,5	2,8%	664,6	3,1%
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	427,6	86,0%	51,8	10,4%	18,0	3,6%	497,5	2,3%
Masarykova univerzita	2 032,2	78,3%	418,3	16,1%	146,4	5,6%	2596,9	12,0%
Univerzita Palackého v Olomouci	1 101,0	75,8%	260,9	18,0%	90,3	6,2%	1452,2	6,7%
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	214,2	86,9%	32,2	13,1%	0,0	0,0%	246,5	1,1%
Ostravská univerzita	485,1	82,1%	86,2	14,6%	19,4	3,3%	590,6	2,7%
Univerzita Hradec Králové	295,5	78,0%	58,8	15,5%	24,8	6,5%	379,1	1,8%
Slezská univerzita v Opavě	262,9	88,0%	35,0	11,7%	0,9	0,3%	298,7	1,4%
ČVUT v Praze	1 496,0	83,1%	300,4	16,7%	3,3	0,2%	1799,7	8,3%
VŠCHT v Praze	394,1	77,8%	111,4	22,0%	0,7	0,1%	506,2	2,3%
Západočeská univerzita v Plzni	650,9	82,8%	120,3	15,3%	15,1	1,9%	786,3	3,6%
Technická univerzita v Liberci	379,4	83,1%	62,8	13,8%	14,5	3,2%	456,8	2,1%
Univerzita Pardubice	452,8	85,8%	74,5	14,1%	0,5	0,1%	527,8	2,4%
Vysoké učení technické v Brně	1 206,8	84,1%	227,8	15,9%	0,0	0,0%	1434,5	6,6%
VŠ báňská - Technická univerzita Ostrava	841,0	86,9%	126,7	13,1%	0,0	0,0%	967,7	4,5%
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	550,1	85,8%	86,9	13,6%	3,9	0,6%	640,9	3,0%
VŠ ekonomická v Praze	630,1	83,0%	122,7	16,1%	6,8	0,9%	759,6	3,5%
ČZU v Praze	883,2	83,4%	174,7	16,5%	1,2	0,1%	1059,2	4,9%
Mendelova univerzita v Brně	516,1	80,4%	124,8	19,5%	0,7	0,1%	641,7	3,0%
AMU v Praze	308,2	82,2%	50,2	13,4%	0,0	0,0%	375,0	1,7%
AVU v Praze	84,2	81,4%	14,7	14,2%	0,0	0,0%	103,4	0,5%
VŠUP v Praze	118,3	79,0%	25,0	16,7%	0,0	0,0%	149,7	0,7%
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	185,1	85,4%	21,8	10,0%	0,0	0,0%	216,8	1,0%
VŠ polytechnická Jihlava	101,3	81,0%	23,8	19,0%	0,0	0,0%	125,1	0,6%
VŠ technická a ekonomická v Českých Budějovicích	141,5	86,0%	23,1	14,0%	0,0	0,0%	164,6	0,8%
Celkem	17 384,9	80,3%	3 476,7	16,1%	741,1	3,4%	21640	100,0%

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat MŠMT, 2021. *Rozpis rozpočtu VŠ na rok 2021*. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/file/54833/>>

Příloha G Analýza ukazatele počtu obyvatel ČR ve věku 20-29 let, 2011-2020

Počet obyvatel / Věk obyvatel (stav k 31.12)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
20 let	130 875	123 795	122 771	109 541	99 065	93 763	93 772	93 667	93 014	95 046
21 let	133 042	131 438	123 932	123 267	109 940	99 549	94 457	94 611	94 521	93 621
22 let	132 446	133 541	131 616	124 463	123 693	110 390	100 304	95 440	95 609	95 133
23 let	137 970	132 888	133 783	132 275	124 938	124 288	111 309	101 623	96 795	96 395
24 let	137 129	138 424	132 912	134 443	132 886	125 711	125 356	112 676	103 093	97 715
25 let	139 965	137 429	138 487	133 700	135 079	133 835	126 901	126 896	114 277	104 296
26 let	143 363	140 264	137 509	139 302	134 395	135 989	135 123	128 501	128 549	115 477
27 let	144 318	143 772	140 335	138 286	139 966	135 247	137 215	136 768	130 178	129 844
28 let	145 040	144 657	143 855	141 122	138 976	140 771	136 428	138 864	138 430	131 457
29 let	148 514	145 371	144 573	144 529	141 688	139 751	141 897	137 948	140 458	139 851
Celkem (20-29 let)	1 392 662	1 371 579	1 349 773	1 320 928	1 280 626	1 239 294	1 202 762	1 166 994	1 134 924	1 098 835
Absolutní změna (r/r)	-	-21 083	-21 806	-28 845	-40 302	-41 332	-36 532	-35 768	-32 070	-36 089
Relativní změna (r/r)	-	-1,5 %	-1,6 %	-2,1 %	-3,1 %	-3,2 %	-2,9 %	-3,0 %	-2,7 %	-3,2 %
Bazický index (2010=100%)	-	98 %	97 %	95 %	92 %	89 %	86 %	84 %	81 %	79 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, 2021, 26. květen. Analýza, část A: studenti vysokých škol v ČR, s. 8. Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2020. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-2020>>; ČSÚ, 2021. Věkové složení obyvatel podle jednotek věku – celkem (stav k 31. 12.). Veřejná databáze Český statistický úřad. [online]. [cit. 2021-10-05]. Dostupné z WWW: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEMD010-C&z=T&f=TABULKA&skupId=3969&katalog=33156&pvo=DEMD010-C&str=v432&c=v3~3__RP2020#w=>>